

ಮುಷ್ಯಶೃಂಗ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ' ಎಂಬ ದೀರ್ಘವಾದ ಕಥನ-ಕವನ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅದು ಅನೇಕರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಆ ಕವನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಡು-ನುಡಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಲಾವಣಿಯ ಗತ್ತು ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಚಿತ್ರಕಶಕ್ತಿ ಕಂಬಾರರು ಮುಂದೆ ಹಲವು ನವ್ಯಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದರಿಂದ 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ'ದ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಾಯಿತು. 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ' ಒಂದು ಹಾಡುಗಬ್ಬವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಪ್ರಬುದ್ಧ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನವ್ಯರೀತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ-ಸಂವೇದನೆಯ ಫಲ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ಸರಳವಾದ ವಿಮರ್ಶಕ-ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಎರಡು ಕಾವ್ಯರೀತಿಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಕಂಬಾರರ ಮೂಲಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷಮತೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಂಬಾರರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ' ಕಂಬಾರರ ಪ್ರಥಮಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾವ್ಯರೂಪದ ಸಜೀವತೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರೊಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಲಾವಣಿಯ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಲಾವಣಿಯ ಭಾಷೆ, ಲಯ ಮತ್ತು ಕಥನ-ರೀತಿಗಳಿಂದ ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವ ಸಂಗತಿಯೇ ಮೊದಲು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ'ದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಡಬ್ಬು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಬಯಲಿಗೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಹಾಡುವ ಲಾವಣಿಕಾರನ ದನಿ ಆ ಕವಿತೆಯ ಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿದೆ. ಕವಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಜೀವಂತತನ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಕಾರ, ರೂಪ ಬರಬಲ್ಲದು. ಕಂಬಾರರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿದುಹೋದಂತಿರುವ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಇಂಥ ಶಕ್ತಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಡು-ನುಡಿಯ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.

ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದದ್ದು ಭಾಷೆಯ ಸಫಲ ಉಪಯೋಗದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ. ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಅರ್ಥದ ಸಂಕೇತವಾಗುವದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವನತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾವ್ಯವಸಾಯಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಈ ಅವನತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜೀವಂತವಾದ ಭಾಷೆಯ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಡು-ನುಡಿಯ ಉಪಯೋಗದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಲಾಭವೆಂದರೆ ಅದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಡುವವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬಲ್ಲದು. ಮಾತಿನ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಭಾವಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು, ಧೋರಣೆಯನ್ನು ನಿಲುವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಆಡು-ನುಡಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಕವಿ ಭಾಷೆಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಆಡು-ನುಡಿಯ ಉಪಯೋಗದ ಅನನುಕೂಲತೆಯೆಂದರೆ ಅದರ ಸಮೃದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದು. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಮೆಗೂ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗಿ ಅರ್ಥಸಂಕರಕ್ಕೂ ಎಡೆಕೊಡಬಹುದು. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಂತೆ ಆಡುನುಡಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗ್ರಂಥ-ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಡು-ನುಡಿ ಕಾವ್ಯದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವಂಥದಲ್ಲ. ಕವಿಗೆ ಈ ಅರಿವು ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಹದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ; ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡುವ ಅದರ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಲ್ಲ. ವಾಕ್ಯರಚನೆಯ ತಿರುವು ಬದಲಾದರೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯೇ ಪಲ್ಲಟವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕವಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಉಪಕರಣವಾಗಬಲ್ಲದು. ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದು ಕಲೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಗುರುತು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಿನಬಳಕೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಬಾಹುಬಲಿಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಮದನದ ಶೃಂಗಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಂತೆ ಭಾಷೆಯ ಮಿತವ್ಯಯ ಭಾಷೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕು. ಕಂಬಾರರ 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ'ದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಅಂಥ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ

ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರರಲ್ಲಿ ಅದು ಸಂಸ್ಕಾರದ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅದೂ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವಾದ ವಾತಾವರಣವೇ. ಭಾಷೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಬರಲಿ ಅಥವಾ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿ, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕವಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಹಟದಲ್ಲಿದೆ.

'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ'ದಲ್ಲಿಯೆ ಆಡು-ನುಡಿಯ ಉಪಯೋಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಫಲ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಕಂಬಾರರ ಪ್ರತಿಭೆ ಆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರರ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಲಯ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರರ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಲಯ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಮುಗ್ಧವಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುವ ತವಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅನುಭವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಧಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ'ದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು:

ಮರಿಯಾನಿ ಕರತಂದ ಕ್ವಾರಿಹಲ್ಲ ಕೊರಕೊರದ

ಬಲಗೈಗೆ ಯೋಳ ಬಳಿ ಏನ ನಿವಳಾ!

ಹೆಚ್ಚಿಬಟ್ಟ ಚುಚ್ಚಿದಕ ಹಸರ ಸಾಕಾಗಿಲ್ಲ

ಚಿಗುರಿಗೆ ಮಿದುಗೈಯ ಚಾಚ್ಯಾಳ!

ಗೌಡಿತಿಯ ಹಿಂಸ್ರಕಾಮಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ ಕರುಣಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಗೌಡಿತಿಯ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವ ಬಲಿಯಾಗುವದರ ಚಿತ್ರವೂ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಮರಿಯಾನೆ, ಅದರ ಕೋರೆಹಲ್ಲು, ಹಸಿರು, ಚಿಗುರು, ಮಿದುಗೈ ಇವು ಬೇರೊಂದು ಸುಕುಮಾರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಈ ಹವಣಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಕವಿತೆಯ ಧೋರಣೆಯಾಗಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕವಿಯ ಬಹುಮುಖಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಇಂಥ ಸಬಲವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕವಿತೆಯ ಹೊರಗೇ ಉಳಿದುಬಿಡುವ ಹೆದರಿಕೆ ಇದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯಂಥ ವರ್ಣಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಬಗೆಯ ಅಪಾಯವಿರುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ತನ್ನ ಅಸದೃಶವಾದ ನಾಟ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ರತ್ನಾಕರನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿಯೇ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಕಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಯೋಜನೆ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಕಂಬಾರರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣದೋಷಗಳ ಚರ್ಚೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅವರ 'ಋಷ್ಯಶೃಂಗ' ನಾಟಕ ಕೂಡ ಒಂದು ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಆ ಕೃತಿಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಮರೆತು ಹಳೆಮಾತಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ-ಪದ್ಯ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಪದ್ಯನಾಟಕವನ್ನು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. (ಉದಾ: ಶ್ರೀಯುತರ 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್' ಪುತಿನ ಅವರ ಗೀತನಾಟಕಗಳು. ರಾಮಚಂದ್ರಶರ್ಮರ 'ವೈತರಣಿ' ಇಂಥ ಕೆಲವು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ.) ಕಂಬಾರರ ಈ ನಾಟಕ ಅಂಥ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರಾಗ್ರವಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಜಾನಪದ ರೂಪಕಗಳ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೃತಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಸಫಲತೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಈ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿದೆ.

‘ಋಷ್ಯಶೃಂಗ’ ನಾಟಕ ‘ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ’ದ ಕತೆಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಿನ್ನವಾದಂತೆ ಅದರ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ‘ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ’ದ ನಾಯಕನಾದ ರಾಮಗೊಂಡನ ತಮ್ಮನಾದ ಬಾಳಗೊಂಡ ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಗೌಡನನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸ ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮರ್ಥನಾದ ಪ್ರತಿನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರಾಕ್ಷಸ ಮತ್ತು ಗೌಡತಿಯರ ಅಸಹಜಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾದಂತಿದ್ದ ಊರಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಭರವಸೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತುದಿಗಾಲಮೇಲೆ ನಿಂತ ಊರವರ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಸ್ತುವಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೊಲ್ಲತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರ ಕಮಲಿ ತನ್ನ ಕನಸನ್ನು ಹೇಳಹೇಳುತ್ತ ಸಫಲ-ಕಾಮದ ಸಂಕೇತವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಿಯೂ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಗಳಿಂದ ಊರಿನ ಜೀವನದ ನಿರೀರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ತತೆಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಕಮಲಿಯರ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಊರವರು ಬರಗಾಲದ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ನಾಟಕದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ನಡುವೆ ಬರುವ ಜೋಕುಮಾರನ ಕತೆ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಫಲವಾದ ಕೂಟಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಯ ಸುಭಿಕ್ಷಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಬಾಳಗೊಂಡನ ಆಗಮನದಿಂದಲೇ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ್ದ ಊರವರು ನಿರಾಶರಾಗಿ ಅವನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಾಳಗೊಂಡ ಮಣ್ಣಿನ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಊರಿನ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ತಂದೆ ಅವನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಂಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಧ್ವಂಧದಲ್ಲಿ ಮಗ ಗೆದ್ದು ಸೋಲುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕತೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗ ಅದು ಹಲವಾರು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಹುಮುಖವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ನಾಟಕದ ನಾಟಕೀಯತೆಯಲ್ಲಿ-ಒಂದು ಪಾತ್ರದ ಅನುಭವ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರದ ಅನುಭವದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಾಲು ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ತಂದೆಯೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಸೆಣಸಾಟ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ನಾಟಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನ ಜೀವನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಾದ ನೆಲದಂತೆ. ಭೋಗಲಾಲಸೆ ತೃಪ್ತವಾಗದ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ದೂರದಿಂದ ಬರುವ ಕರುಣೆಗಾಗಿ, ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ಮಳೆ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಅದರ ತೃಪ್ತಿ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಈ ಎಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಹುಟ್ಟಿದೊರಿಗೆ ಎರವಾಗಿ ಪರದೇಶಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಕಲ-ವ್ಯಕ್ತಿದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಂತರಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲು ಕಮಲಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಮಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಕಮಾರ-ದಂತಕತೆಗಳ ಕಾವ್ಯಭಾಯಿ ಇದೆ.

ಕಮಲಿ: ಹೆಸರು ಹೇಳ ಅಂದರ

ಕೊಳ್ಳಾಗಿ ನ ಮುತ್ತಿನ ಸರಕ್ಕ ಚಿಟಮುದ್ದ ಕೊಟ್ಟ

ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಒಗದ ಕುದರಿ ಓಡಿಸಿದಾ.

ಕಮಲಿಯ ಈ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಎಷ್ಟು, ಕನಸಿನ ಅಂಶವೆಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ಸಂದಿಗ್ಧವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ವರ್ಣನೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯಮಯತೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಮಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ; ಅವನ ಅಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಅವನು ಪಡೆಯುವುದು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಕತೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಮತ್ತು ಹಳಬರ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ತೇಲಿಬರುವ ಬಾಲ್ಯದ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ. ಕನಸು, ಗತಕಾಲದ ಸಂಗತಿಗಳ ಕಥನ, ನೆನಪು ಇವು ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಾಳಗೊಂಡನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನೂಹಾಡಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರು ಹಾಡುವ ನಾಟಕದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿ ನೈಜ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಗೆರೆಕೊರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ನಾಟಕದ ನಾಯಕ. ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕೈಯಳತೆಗೆ ಮೀರಿದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವರು ಕಾಣದ ದೈವ-ದುದೈವಗಳನ್ನು ಅವನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಗತ ಭಾಷಣ' ಮುಂತಾದವುಗಳು ನಾಟಕ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಾವ್ಯತಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬಾಳಗೊಂಡನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೊಡಕಿನದಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲ ಉಳಿದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ತನ್ನ ನೆಲೆ ತನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯ ಅವನ 'ನಾಯಕತ್ವ'ದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ; ಅವನ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. 'ಖುಷ್ಯಶೃಂಗ' ನಾಟಕದ ಗೀತೆಗಳಷ್ಟನ್ನೇ ಪರಿೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಷಣ್ಣತೆ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮಾಯೋಜನೆಗಿಂತ ಅವುಗಳ ಲಯ ಈ ವಿಷಣ್ಣ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಬಾಳಗೊಂಡನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ಜೀವನ ಇವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ತಂತಾನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಉಳಿದ ಜನಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ರೂಪಕದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ನಾಟಕದ ಮುಕ್ತಾಲು ಪಾಲನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪಾಪ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕತ್ವಗಳ ಬಾಹ್ಯಸಂಕೇತವಾಗಿರುವ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿರುವ ಜೀವನದ ವೇದನೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮೀರಿದೆ. ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಗತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಸೂತ್ರಧಾರ. "ನರಮನಿಶ್ಯಾ ಭೂಮಿ ತಲಿಮ್ಯಾಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ, ಇಲ್ಲಾ ದನಾ ಆದರೂ ಆಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲಾ ಕಸಾಬಾದರೂ ಆಗಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಕ್ಷಸಗೌಡ ಮತ್ತು ಗೌಡತಿಯರ ಪಾಪದ ಫಲಕ್ಕೆ ಇದು ಸೂತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಪಾರಾಗು ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜೀವನ ನಿರ್ವಿಣ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಳಗೊಂಡನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆದವರ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಾವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮರಣದಂತೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಕುರುಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಷ್ಠಿನಿಂದ ಬರುವ ಸಾವು ನಿಸರ್ಗದ ಲಯವಿಧಾನ: ಸಂಕಲ್ಪಬಲದ ಸಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಜಯದ ಸಂಕೇತ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಸಾವು ಮಾತ್ರ ಇವೆರಡೂ ಅಲ್ಲದ ನಿರ್ಬಲ ಸಾವು. ದೊಡ್ಡ ಬಸ್ಯಾ ಗೋರಿಯನ್ನು ಅಗೆದಾಗ ಕಂಡ ಹೆಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ: "ಬೇವಿನ ಹಸಿತಪ್ಪಲ ಹಾಂಗು ಇತ್ತ. ಹೊಸಾ ಅಂಗಿ, ಹೊಸಾ ದೋತರ, ದಡಿರುಮಾಲಾ ಮಾತಾಡಸಬೇಕನಿಸ್ತು" ಜೀವನವನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಅಣಕಿಸುವ ಸಾವು ಇದು. ಹೆಣದ ನಿಲುವಿನ ಶೈಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡಬಸ್ಯಾನ ವಿಸ್ಮಯದ ಅನುಭವ (ಮಾತಾಡಸಬೇಕನಿಸ್ತು) ಜೀವ ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದೆ. ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವ ಸಾವಿನ ಸಲಿಗೆಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ. ಹಳಬರ ಭರಿಮ್ಯಾ ಹೊಲೇರ ಯಮನಿ ಸತ್ತದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.

ಸಾವಿನ ನಿರ್ವೀರ್ಯತೆ ಈ ಪರಿಯಾದರೆ ಜೀವನದ ನಿರ್ವೀರ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾಮ-ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ಹಿಂಸೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಗಂಡುಗಳಲ್ಲ ಬರಿ ಹೋರಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಜೋಕುಮಾರನ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯ ಅನಿರುದ್ಧಕಾಮ ಅಸಂಯಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಗೌಡತಿ, ಯಮನಿ, ಪಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯ ತೀವ್ರ ಕಾಮ ಸೃಜನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಮವಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಕಾಮ-ಜೀವನ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದ್ದು. ಮೂರನೆಯ ಅಂಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಂಬಿ ಕರೆವನ ಎದುರಿಗಿಟ್ಟ ಕುಳ್ಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳ ಬೀಳುವದನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರೊಚ್ಚು, ತ್ವೇಷ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಕಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಸಂಕಟ ನೈತಿಕ ಅಧಃಪತನದ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ತಿದ್ದಲಾಗದಂಥ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗೀಡಾಗಿದೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ, ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳು, ವಿಟ-ಸೂಳೆ ಇಂಥ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹೊಲಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗಿ, ಈ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ, ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಗೊಂದಲಗಡಿಸಿದೆ. ಒಳಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿದೆ. ರಾಕ್ಷಸಗೌಡನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಗೌಡತಿಯ ಅಸಹಜವಾದ ಕಾಮ ಇವು ಪಾಪವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಜನರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೇರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿರುವಾಗ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿದೆ. ರಾಕ್ಷಸಗೌಡನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಗೌಡತಿಯ ಅಸಹಜವಾದ ಕಾಮ ಇವು ಪಾಪವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಜನರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೇರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿರುವಾಗ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೂಡ ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ 'ಮೇಳ'ಗಳಂತೆ ನಾಟಕದ ನಡುನಡುವೆ ಬಂದು ಹುಡುಗಿ ಹಾಕುವ ಜನರ ಗುಂಪುಗಳು ಈ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೇಳದ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ದುರಂತವೆಲ್ಲ ನಾಯಕನದು; 'ಮೇಳ'ದವರು ಅಸಹಾಯ-ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು; ನಾಯಕನ ದುರಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಭಾಷ್ಯಬರೆಯುವವರು. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದುರಂತ ಜನರದು, ನಾಯಕನೇ ಅಸಹಾಯ-ಪ್ರೇಕ್ಷಕ.

ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇರುವ ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡೇ ಎರಡು, ಉದ್ಧಾರಕನ ಸ್ವರ್ಶದಿಂದ ಜೀವನ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ದೈವದಲ್ಲಿ ಅಚಲಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದವರು ಬಲಿಯಾಗಬೇಕು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಈ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಲೆ ಕಲಿಯಲು ಉರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಅವನು ತಿರುಗಿಬಂದು ಉರ ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಮಳೆಯಾಗುವದೆಂದು ಕಣಿಯಾಗಿದೆ. ಅವನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿಹಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಬಾಳಿನ ಜಂಜಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉದ್ಧಾರಕನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಬಿಡುವ ಅನನ್ಯಶರಣತೆಯ ಭಾವವಿದೆ. ಒನೆಯ ಅಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರ ಹಾಡುವ 'ಏ ಕುರುಬಣ್ಣಾ ಸತ್ಯುಳ್ಳ ಶರಣಾ' ಎಂಬ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಿಯ ಗುರುತನ್ನೇ ಮರೆತಂತಿರುವ ಕುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುರುಬನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರಕನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವ ಆತ್ಮತೆಯಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಅದೇ ಸೂತ್ರಧಾರ ಹಾಡುವ 'ಹಾರಿ ಹಾರೈಸುವೆ ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸುವೆ' ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದೇ ಆಶಯ ವ್ಯಕ್ತಿವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಕ್ಷಸಗೌಡನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊರಗಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗಿ ಬಂದು ಜೀವನದ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸಹಜಸಂಯಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವದು ಉದ್ಧಾರಕನ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಉರವರ ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಾಳಗೊಂಡನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಬಾಳಗೊಂಡ ಉರವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರಕನೂ ಹೌದು ಬಲಿ-ಪಶುವೂ ಹೌದು. ಉದ್ಧಾರಕನ ಆಗಮನ ಆವತರಣದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಲಿ-ಕಾರ್ಯ ಆರೋಹಣದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಟ್ಟಡ ಭದ್ರವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಭೂಮಿಯ ಉರ್ವರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಬಲಿ ಕೊಡುವವರ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ, ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾದವನ ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಬಲಿ ಕೊಲೆಯಾಗದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞದಂತೆ ಬಲಿಕರ್ಮವೂ ದೈವ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಗ್ರೀಕರ ರುದ್ರನಾಟಕ ಇಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಪರಿಸರವನ್ನು, ಭಾವಸಂದೋಹವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತನಾಗಿದ್ದು, ಯಾವದೇ ಶಾರೀರಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಲತೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿರಬಾರದು. ರುದ್ರನಾಟಕಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಲಿಕರ್ಮದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಉರವನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಉರವರ ನಿರೀಯವಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದೆ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಬಲಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಖಂಡ ಫಲವಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಉರವರ ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಬಲಿಕರ್ಮವೂ ಸಾಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಳಗೊಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕರ್ತೃದಲ್ಲಿ ತನಗೇ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಉರವರಿಗೆ ಉದ್ಧಾರದ ಸಫಲತೆಗಾಗಿ ಕಾಯುವಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಸ್ವಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡಿ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಗೌಡನ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟ ಹೋರಾಟದ ವಿಡಂಬನವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಆಗಮನದಿಂದಲೇ ಮಳೆಯಾಗುವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವಿಫಲವಾದೊಡನೆ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಹೊರಗು-ಒಳಗನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬೆನೆಯುವ ನಿಜಲಿಂಗವನ್ನು ಕಾಣದೆ ದೈವದ ಕೆಲಸ ತನ್ನಿಂದ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಕಮಲಿಯೊಡನೆ ಕೂಡುವಿಕೆಯಾಗುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ತಂದೆಯೇ ವಿಘ್ನವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ರುದ್ರನಾಟಕಗಳ ನಾಯಕರಂತೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಜನರ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವಿಲ್ಲ. ಬಾಳಗೊಂಡ ರಾಕ್ಷಸಗೌಡ ಮತ್ತು ಗೌಡಿತಿಯರ ಕೃತಕ ಸಂತಾನ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಮೂಲ ಅವನ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ದಾರುಣವಾದ ಅರ್ಥಹೀನತೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಈ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಸಂಕಟಪರಿಹಾರಕ್ಕೂ ಅದೇ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ. ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅದು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸಫಲವಾದ ಮಳೆಯಲ್ಲ. ಗೌಡ ಸತ್ತರೂ ಅವನ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅಭಾವ, ಬದುಕಿನ ಬಂಜೆತನ, ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಚ್ಛೇದ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ನಿಲುವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧುವಾದದ್ದೆಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿವೇಚನೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕು. ಆ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

೩

ಇಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ನಾಟಕ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ವರೂಪ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ಕಂಬಾರರು ದೊಡ್ಡಾಟಗಳ 'ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ' 'ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ' ದಂಥ ಜಾನಪದ ರೂಪಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಈ ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂತ್ರಧಾರ, ಹಿಮ್ಮೇಳದವ ಮುಂತಾದ ಅಸಲು-ಪಾತ್ರಗಳು, ನಾಯಕ ಗೊಲ್ಲತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬರುವದು, ದುರಗವ್ವ, ಲಗಮವ್ವ, ದಿಟ್ಟಾದೇವಿಯರಂಥ ಅತಿಮಾನುಷ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಬಾಳಗೊಂಡನಿಗೆ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಾಗಿ ರತ್ನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವದು-ಇಂಥ ಜಾನಪದ ರೂಪಕಗಳ ಅಂಶಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಂಬಾರರು ಜಾನಪದ ಆಟಗಳ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು-ಪಾತ್ರಗಳು ಸೂತ್ರಧಾರ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಮಾತಾಡದಿರುವದು. ಹಿಮ್ಮೇಳದವನ ಲಘುಹಾಸ್ಯ ಮುಂ-ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕವೆನ್ನಬಹುದಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಜೀವವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ-ಅದು ಜಾನಪದವೇ ಇರಲಿ ಅಭಿಜಾತವಾಗಿರಲಿ-ಅದರ ಬಾಹ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿರುವಂತೆ ಆಂತರಿಕವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಆಕೃತಿ ಅದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಜೀವನನಿಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯ ಶೈಲಿಗೂ ಶೀಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದು. ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ರೂಪಕಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವನಸಮೃದ್ಧಿಯ, ಸಫಲತೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು. ಪ್ರಾಚೀನ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಕ ಸಫಲತೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ, ದೈವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಗೆಲುವು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದ ಜನರ ಬದುಕು ನಾಯಕನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವನವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಂತೆ ಈ ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ಮತ್ತು ಸರ್ವವಿದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಾಟಕಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗಲೇ ನಾಟಕ ರಸಾನುಭವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾಟಕ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಜೀವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೃತವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಬಾರರ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಬಾರರು ಈ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಾರದಷ್ಟು ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೂ ನಿಜವೇ. ಆದರೆ 'ಋಷ್ಯಶೃಂಗ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವಿಷಮತೆ ಆ ಬಗೆಯದಲ್ಲ. ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ಮೇಲೆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಷಮತೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಂದು ನೈಲಾನ್ ಹುಡುಗಿಯ ಮೇಲೆ ನವ್ಯ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಕಲಾಕೃತಿ ಒಂದೇ ಎರಕದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಚ್ಚಿನ ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದೇನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಇಂಥ ಎಚ್ಚರ ಕಂಬಾರರಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಜಾನಪದ ರೂಪಕದ ಅಂಶಗಳು. ಅವರ ಭಾಷೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವದೇ ಈ ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 'ಋಷ್ಯಶೃಂಗ' ನಾಟಕದ ಬಾಹ್ಯ ಅಂಶಗಳು ಕೂಡ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಿನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ ನಿರೂಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಾಟಕದ ತಂತ್ರದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ

(ಮೊದಲ ಆವೃತ್ತಿಯಿಂದ)

ಪಾತ್ರಗಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ

ಕಮಲಿ

ಇರಿಪ್ಯಾ

ಗುರ್ಯಾ

ಯಮನ್ಯಾ

ಗದಿಗ್ಯಾ

ದೊಡ್ಡಬಸ್ಯಾ

ಒಬ್ಬ

ಮುದಿಗೌಡ

ಬಾಳಗೊಂಡ

ಹಳಬ
ಯಕ್ಷಿಣಿ
೧ನೆಯವಳು
೨ನೆಯವಳು
೩ನೆಯವಳು
ಗೌಡ್ತಿ
ಪಾರಿ
ಎಲ್ಲಾ
ಚೆನಬಸ್ಯಾ
ಗೌಡ

ಗಣಪದ

ಹೊ ಎಲ್ಲಾರು ನಮೋ ತಮ ಪಾದಕ! ||ಪ||
ಬೆನಕಾ| ಕೊಡೋ ಸುಖ|| ||ಅ.ಪ.||

ಘೋಡಗೇರಿ ಸತ್ಯುಳ್ಳ ಗಜನಿಂಗಾ
ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗಾ | ಎಲ್ಲಾರೂ
ಭೂಸನೂರಮರದ ಸಂಗಮಸ್ವಾಮಿ
ಶರಣೆಂಬೆ | ಹಡೆದಂಥ ತಂದಿ ತಾಯಿಗಿ ||೧||

ಕೈಯ ಮುಗದ ನೆನದೇವ ನಿಮ ಪಾದಾ
ಪದಗಳು ಬರಲೆಂದಾ | ಎಲ್ಲಾರೂ
ಎಲ್ಲಾರಿಗು ಮಾಡೇವ ನಮಸ್ಕಾರಾ
ಬಂದಂಥ | ವಿಘ್ನವಾಗಲಿ ದೂರದೂರಾ ||೨||

ಅಂಕ : ಒಂದು (a)

ಸೂತ್ರಧಾರ: ಕುಂತಿರೊ ಅಣ್ಣಗೋಳಾ ನಿಂತಿರೋ ತಮ್ಮಗೋಳಾ,-
ಗರಡಿ ಹುಡಗೋರು ಹಾಂಗ್ಸ ಬಂ ದ ಅಟ್ಟ ಏರಿದೇವು.
ಇದನ್ನ ಕವಿ ಮಾಡಿದಾಂವಿನ್ನೂ ಹಣ್ಣಾಗಿಲ್ಲ,
ಆಡಾವರಿನ್ನೂ ಬಲಿತಿಲ್ಲ; ಅಜ್ಞಾನ ಬಾಲಕರು
ಜೋಲಿ ತಪ್ಪಿ ಏನಾರ ತಪ್ಪ ಮಾಡಿದರ
ಚಪ್ಪಾಳಿ ಹೊಡದ ನಗಬ್ಯಾಡರಿ;
ಜೋಡೆಳಿ ಸಿಳ್ಳ ಹಾಕಬ್ಯಾಡರಿ;
ಇದ್ಯಾತರ ಆಟಂತ ಏಳಬ್ಯಾಡರಿ;

ತಿಳೀಲಾರ ಕುರ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ ಆಕಳಿಸಬ್ಯಾಡರಿ,-
ಗೀತರೂಪದಿಂದ ಗೀತೀ ಮಾಡದs ಪ್ರೀತಿಲೆ
ನೀತೀ ಹೇಳತೇವು-

ಇದೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗs ಹುಟ್ಟಿ, ಒಳಗೊಳಗs
ಬೆಳದದ್ದಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡು, ಶರಣಂದವರನ್ನ
ಕರುಣದಿಂದ ಕೇಳಬೇಕಂತ ಹೇಳಿ,
ಹಿರೇರೆಲ್ಲಾರಿಗೂ ನಮೋ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕ.

(ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಅದರ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳನ್ನು ರಂಗದ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಎಸೆಯುವನು. ಇದೇ ಈಗ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದೆ. ಉರ
ಅಗಸಿ. ರಂಗದ ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗದ್ದಿಗೆಯಿದೆ. ತೀರ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನ ಸೇರಿದ್ದು ರಂಗದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ
ಪೂರ್ವರಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, ಶೂನ್ಯ ಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ವರಂಗ ಮುಗಿದಾದ ಮೇಲೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಗದ್ದಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವರಂಗದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಧಾಟಿ, ನಟನೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೆಂಗ ಹೇಳಲಿ? ಹೆಂಗ ಹೇಳಲಾರದs ಇರಲಿ?

ಹೆಂಗ ಹೇಳಿದರೂ, ಮತ್ತೆಂಗ ತಿಳಿಸಿದರೂ
ಒಡಕ ಗಡಿಗಿ ಹಾಂಗ ಬರೀ ಸಪ್ಪಳಾಗತೈತಿ,
ಅರ್ಥಂಬೋ ಒಳದನಿ ಸಿಗೋದs ಇಲ್ಲ.
ನಾವ ಆಡೋದs ಒಂದು, ಅದು ಇರೋದs ಇನ್ನೊಂದು,-
ತಾಳಿಲ್ಲ ಮೇಳಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಂತ ಬಿಡಾಕಾಗಣಿಲ್ಲ.
ಮಾತಾಡಿ ಹಿಡ್ಯಾಕ, ಹಿಡದ ನೋಡಾಕ, ನೋಡಿ ಕೇಳಾಕ
ತಿಣಿಕೀ ತಿಣಕತೀವಿ; ಹೀಂಗ ಖುದ್ದ
ಕೇಳೋದಕ್ಕ ಬಾಯಿ ತೆರದರೂ ಅಂದರ
ತೆರದ ಹೇಳಿದರೂ
ನಾ ಹೇಳೋದs ಒಂದು, ನೀವು ಕೇಳೋದs ಇನ್ನೊಂದು,
ಕೇಳಿ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳೋದ ಇನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು!
ಹಾಂಗ ಹೇಳಿದ್ದ ಸೈತ ಹೇಳಬೇಕಂದದ್ದs ಏನಲ್ಲ!
ಮೂಲ ಮೀಸಲ, ಶಿವಾ ಮುರೀದs ಉಳೀತೈತಿ
ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಎಲ್ಲಿಗಿ ಬಂದಿವಿ?

ಈಗ ಬೇಕಂದರ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಸ ಮಾತೆ
ತಗೋರೆಲ್ಲ;
ಆಡಕಾ ಅಟ್ಟಾ ಏರಿದೇವಂದರ, ಆಟೇನೂ ಹೊಸಾದಲ್ಲ.
ಹಾಂಗ ನೋಡಿದರ, ಬ್ಯಾಡ ಅದನs ಹೀಂಗ ಹೇಳಬೇಕಂದರ
ಅಥವಾ ಹೆಂಗ ಹೇಳಿ ತಿಳಿಕೊಂಡರೇನಾ,-
ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮುಖಗೋಳಿಲ್ಲ ಆಟದ ಅಟ್ಟನs.
ಹೌದೊ ಅಲ್ಲೋ ನೋಡ್ರೆಲಾ,-
ಹರೀವತ್ತೆದ್ದ ಮಲಗೋತನಕ ಎಷ್ಟ ಬಯಲಾಟ

ಮಾಡತೇವ, ಎಷ್ಟು ಸೋಗ, ಎಷ್ಟು ಮುಖವಾಡ!
ಹೊರಗಾ ಒಳಗಾ ಒಂದಮಾಡೋ ನಿಜಲಿಂಗ
ಎಲ್ಲಿ, ಯಾ ಕಡೆ, ಯಾ ಗವ್ಯಾಗಿದಾನೋ!
ಆಡತೇವ, ಕುಡೀತೇವ, ತಿಂತೇವ, ನಡೀತೇವ,-
ಏನಂದರೂ ನಮ್ಮ ಗುರುತ ನಮಗಿಲ್ಲ.
ಜಳಕಾ ಮಾಡಾಕ ಹೋದಾಗ ಬಾಂವ್ಯಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮಿ
ಗುರುತ ಹತ್ತಿಧಾಂಗಾಗಿ ಕೈಚಾಚತೇವು, ಆದರ
ಮುಟ್ಟಿದರೆ ತೆಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲ, ಹಿಡಿದರ ಹಿಡ್ಯಾಗಿಲ್ಲ.
ಮೂಗ ಹಿಡದ ಅಳಬೇಕಂದರ, ಹೆಣಾ ಕಂಡ ಅಳೋದ
ಭಾಳ ಹಳೀ ಪದ್ಧತಿ, ಏನ ಮಾಡೋಣ?

ಗಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಲಿ ಹೊಕ್ಕ
ತಟ್ಟಂತ ಒಂದ ಹನಿ ಮಳೆಯಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ.
ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಹುರದ ಹೋಗಿ, ಬಿರಕ ಬಿಟ್ಟ ಬೀಳನೆಲ
ಆಃ ಅಂತ ಬಾಯಿ ತೆರಕೊಂಡೈತಿ!
ಮಂದೀ ಮಕಾ ಕರಕಾಗಿ, ಹಸರಿನ ಜೋಡಿ ಕಣ್ಣಾಗಿನ
ಹೌಸಿ ಒಣಗಿ, ಬೆವತೇನಂದರ ಬೆವರ ಸೈತ
ಸುರೀದಂಥಾ ತೊಗಲ ಜೋಳಿಗಿ ತೊಟಗೊಂಡ
ಮುಗಿಲೆದರ ತೆರಕೊಂಡ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತೀವಿ.
ಲೆಕ್ಕಲೆ ಹಳೇಬೇಕಂದರ,-
ಈಗ, ಈ ಸೂರ ಸೋರಬೇಕಾಗಿತ್ತು,
ನಾವಾ ನೀವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಹದದಾಗ ರೆಂಟಿ ಹಲ್ಲ ಉರಿ
ಬೀಜಾ ಬಿತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಶಿವಾ!-
ಹುಟ್ಟಿದ ಹೋರಿಗೋಳ ಆಗಸ ಎತ್ತಾಗಿ,
ಕೂಳಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿನ ಎಲುವ ಅರದ ತಿಂದು,
ಉರ ಮಂದಿ ಗುಳೆ ಎದ್ದರೂ
ಮುಗಿಲಿಗೇನಾ ಕರುಣಾ ಬರಲಿಲ್ಲ.
ತಪ್ಪಿದ ಲೆಕ್ಕಾ ಬರೋಬರಿ ಮಾಡಾವರು ಯಾರಾ?
ಒಂದಸ ಒಂದು ಭರೋಸ ಬೀಜ ಕಳಕೊಂಡ
ಗುಡ್ಡ ಸೇರಿತು, ಬಸವಾ ಬಸವಾ!
ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನದಾಗ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅನಸತೈತಿ,-
ನರಮನಿಶ್ಯಾ ಭೂಮಿ ತಲಿಮ್ಯಾಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ
ಇಲ್ಲಾ ಕಸಾಬಾದರೂ ಆಗಬೇಕು-
ಇಲ್ಲಾ, ದನಾ ಆದರೂ ಆಗಬೇಕು.

(ಹೊಲೇರ ಕಮಲಿ ರಂಗಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೆದರಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವಳು)

ಅಡ! ಇಷ್ಟ ಅನ್ನೂದರಾಗ್ಸ ಯಾವುದೋ ಬೆದಿಮಣಕ
ಹೀಂಗ ಬಂದ ಹಾಂಗ ಹೋಯ್ತಲ್ಲೋ! ಯಾರವರಾ?
ಯಾರ ಯಾರವರಾ? ಅಪ್ಪೂ ಹಿಮ್ಮಾಳ್ಯಾ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಯಾಕ ಕರದಿ? ಯಾಕ ಕರದಿ?

ಮಣಕ ಅನ್ನೋದಷ್ಟ್ಸ ತಡ, ಕಣ್ಣೀ ಹರಕೊಂಡ

ಹಾಂಗ್ಸ ಬಂದೇನ, ಎಲ್ಲಿ ಐತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಕಾ ಅವಸರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ, ಅಲ್ಲಿ ಹೌದಾ?

ಯಾರಾ, ಏನಾ ಕೇಳೋಣು, ಹೋಗಿ ಕರದು ಬಾ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : (ಹೋಗದೆ ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು)

ಕುಡಿಹಬ್ಬ ಕೊಂಕೇನ!

ಕಣ್ಣ ಕಾಡಿಗಿಯೇನ!

ಸಣ್ಣಾನೆಸಳ ಬೈತಲದಾಕಿ ಯಾಕಿಕ್ಕಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಮೀರಿ ಹೋಗತಾಳ ಕೂಗ ಹೊಡದ ಕರಿಯೊ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಬಿರಿ ಬಿರಿ ನಡಿವಾಕಿ

ತಿರ ತಿರಗಿ ನೋಡುವಾಕಿ

ವಾರಿ ನೋಡಿ ವಯ್ಯಾರ ಮಾಡೋ ಹುಡಿಗಿ ಯಾರಿಕ್ಕಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ದೂರ ಹೋಗತಾಳ ಒದರಿ ಕರಿಯೊ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಸಣ್ಣದಡಿ ಪಾವಡದಾಕಿ

ಕಿರಿ ನಿರಿಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೀರಿ

ಮಿರಿ ಮಿರಿ ಮಿಂಚೊ ಬಾಲಿ ಯಾರಿಕ್ಕಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಏ, ಮರಿಗಾಗತಾಳ ಚೀರಿ ಕರಿ ಅಂದರ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏ ಅವೂ, ಪರಿಬ್ಯಾ ಕರೀತಾನ ಬಂದ,

ಎಲಿ ಅಡಿಕಿ ತಿಂದ,

ನಾಕ ಮಾತ ಮಾತಾಡಿ ಹೋಗ.

ಏ ಹತ್ತ ಬರೆ ಅವೂ...

(ತುಸು ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಅದೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಮಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ರಂಗದ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಬಂದು
ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಗಡಿಗೆಯಿದೆ. ಪಾರಿಜಾತದ ಗೊಲ್ಲತಿಯಂತೆ ಅವಳ ಭಂಗಿ, ಉಡುಪು. ಕೊನೆಯ
ತನಕ ಹಿಮ್ಮೆಳದವನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಇರುತ್ತಾಳೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಸೂರ್ಯ ತಾಯೀ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹೋದ ಯಾಳೇದಲ್ಲಿ
ಹಾಲಗಡಿಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡ, ಕೈಬೀಸಿ,
ಬಿರಿಬಿರಿ ಹೊಂಟೀದಿ, -ತಂಗೀ
ನೀನು ಯಾರು?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : (ಕಮಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ)
ಉದ್ದಕ ಈಚಲಬಡ್ಡೀ ಹಾಂಗ ಹಾಂಗ್‌s ನಿಂತಾಳಲ್ಲೊ!
ದೇವರ ಇದಕ ಮೋತಿ ಮಕಾ ಮಾಡಿದಾನಿಲ್ಲೊ?
ಇನ್ನೊಮ್ಮಿ ಮಾತಾಡಿಸಿ ನೋಡು,

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಂಗೀ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಂಥವಳು ನೀನು ದಾರು?

ಕಮಲಿ : ಹರೇದ ಹುಡಿಗೇರನ್ನ ತರಿಬಿ, ಹೆಸರ ಕೇಳೋವಂಥಾ ನೀನು ದಾರು?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಹೊತ್ತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ತಿರಗಾವರಿಗಿ ಹಗ್ಗಾಹಚ್ಚಿ ಹಂತೀಹೂಡೋ ಮೇಟಿ ತಾಳ ಅಂತಾರ.
ಅಟ್ಟದ ಮ್ಯಾಲಿ ಬಂದಂಥವರನ್ನ ಗಟ್ಟಿಸಿ ಮಾತಾಡಿಸುವಂತಾ
ಸೂತ್ರಧಾರ ಅಂತಾರ.
ಹೋಗೂ ಬಾರೊ ಪರಬೂ ಅಂತಾರ.
ನನಗ ಬಂದ ಹಿಮ್ಮಾಳ್ಯಾ ಅಂತಾರ

(ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಕಾದು ಆಗಲೂ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ)

ತೋದ ಹೊರಸಿನ್ಹಾಂಗ ಇನ್ನೂ ಬಿಗದ್ದಾಳಲ್ಲೊ
ನಾರೊ ಎಣ್ಣಿ ಹಚ್ಚಿದಾಳಂತ
ಭಾಳ ದಿಗರ ಮಾಡತಾಳೇನಿಕ್ಕಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಂಗೀ ಬಂದಂಥವಳು ನೀನು ದಾರು?
ನಿನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನು?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಕನ್ನಡದಾಗ ಕೇಳೊ, ತಂಗೀ, ಓಣ್ಯಾಗಿನ
ಅವ್ವಕ್ಕಗೋಳು, ಹೇಲಗುಗ್ಗರಿ ತಿಂದ
ಇಟ್ಟಂಥಾ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

ಕಮಲಿ : ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ, ಹೇಳಾಕು ಬೇಕೆ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೇಳಿದರ ನನಗಾದರೂ ತಿಳಿದೀತು.
ಕುಂತ ನಾಕ ಮಂದಿಗಾದರೂ ತಿಳಿದೀತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಮ್ಯಾಲ ನನಗಾದರೂ ತಿಳಿಬಂದೀತು.

ಕಮಲಿ : ಸೂತ್ರಧಾರ, ಬಲಕ್ಕೆ ಬೇವಿನ ಮರ, ಎಡಕ್ಕೆ
ತೆಂಗಿನ ಮರ, ನಡಕಿನ ಹೊಲಗೇರ್ಯಾಗಿರುವಂಥಾ
ಹೊಲೇರ ಪಾರೀ ಮಗಳು,
ಕಮಲಿ ಕಮಲಿ ಅಂತಾರ ನೋಡು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಪಾರಿ? ಉರ ಹೋರಿಗೋಳೆಲ್ಲಾ ಅಕಿ ಕಾಲಾಗ್
ಎತ್ತಾದವು ಬಿಡೋ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅವೂ ಕಮಲವ್ವ,
ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿದ ಯಾಳೇದಲ್ಲಿ
ಮನೀ ಮುಂದಿನ ಹೊರಸಿನ ಮ್ಯಾಲ ಕುಂಡ್ರೂದ ಬಿಟ್ಟ
ಹಾಲಗಡಿಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಈ ಸಭಾಕ ಬಂದ್ಯಾಕ? ಹ್ವಾದ್ಯಾಕ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಬ್ಯಾಡೊ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹಾದರ
ಗಬ್ಬ ಆಗೂ ಜಾತಿ ಅದು!

ಕಮಲಿ : ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ
ಕಾಲಾಗ ಕೆಟ್ಟ ಅಮಾಸಿ ಬಂತು.
ಇಂದಿಗೆ ಮೂರ ದಿನದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸ ಬಿದ್ದ,
ಕನಸಿನಾಗ ಯೋಳಹೆಡಿ ಸರ್ಪ ಕಂಡ್ವಾಂಗಾಗಿ,
ದೇವರಿಗಿ ಹಾಲೆರದ, ಬೇಡಿಕೊಂಬರಾಕ ಹೊಂಟೇನಿ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಯೋಳಹೆಡಿ ಸರ್ಪ ಕಂಡರ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸ ಹೆಂಗ ಆಯ್ತು?

ಕಮಲಿ : ಅಯ್ ಶಿವನ! ಹೆಂಗ ಹೇಳಲೆ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏ. ಹೆಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳಾಕ ಬೇಕ ತಗಿ.

ಕಮಲಿ : ಅವಯ್ಯ! ಏನ ಹೇಳಲೆ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏನಾರ ಹೇಳಾಕ ಬೇಕ ಬಿಡು. ನಿಂದ ಕೇಳಾಕ
ನಾ ಹುಟ್ಟಿಧಾಂಗ ಅನ್ನಸಾಕ ಹತ್ತೇತಿ!

ಕಮಲಿ : ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ,
ಇಂದಿಗೆ ಮೂರ ರಾತ್ರಿ ಆತು, ಕೆಟ್ಟ ಕನಸ
ಬೀಳಲಿಕ್ಕತ್ಯಾವ...

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಂಗೀ ಕನಸಿನೊಳಗ ಏನೇನ ಕಂಡಿ?

ಕಮಲಿ : ಹಾಂಗಾದರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳುವಂಥವನಾಗು

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ನೀನಾದರೂ ಹೇಳುವಂಥವಳಾಗು

ಕಮಲಿ : (ಉಚಿತ ಅಭಿನಯ, ನೃತ್ಯದೊಂದಿಗೆ)

ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ ಕೇಳೊ ಕನಸ ಕಂಡಿನೆ

ಸುಖದ ನೋವ ಸದ್ಧಮಾಡಿ ಹೆಂಗ ಹೇಳಲೆ? ||ಪ||

ಬೆಳ್ಳಿತೊಡಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕುದರಿ ಬೆರಗ ಕಂಡಿನೆ

ಬೆನ್ನನೇರಿ ಚಿನ್ನದುರಿಯ ಕಾಡ ಕಂಡಿನೆ||

ಅಯ್ ನನ ಶಿವನ ಆರ್ಯಾಣದಾಗ ಅರಳಿ ಶಿರಸ

ಎಲ್ಲಿ ಕೈಯ ಹಾಕಿದಲ್ಲಿ ಗೊಂಚಲs ಗೊಂಚಲ||

ಹಿಂದ ಮುಂದ ತಂಪಗಾಳಿ ತೀಡಿ ಸಳಸಳ

ಚೆನ್ನ ತೊಡಿಯ ಊರಿ ಸುರಿಸೇನ ಹೂವ ಬಳಬಳ||

ಹೂವ ಕರಗಿ ಕೆಂಪ ನೀರ ಕೆರಿಯ ಕಂಡಿನೆ

ಯೋಳ ಹೆಡಿಯ ಕಾಳನಾಗ ದೊರಿಯ ಕಂಡಿನೆ||

ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಹೆಡಿಯ ಚುಚ್ಚಿದಾ

ಮೈಯನೊಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿದು ಮುದ್ದಿ ಮಾಡಿದಾ||

ಬಳಸಿ ಆಗುಮಾಡಿ ಸಾಗಿ ಸಂದು ಹೋದನೊ

ಸುಖದ ನೋವ ಎದಿಗಿ ನಟ್ಟು ದಾಟಿ ಹೋದನೊ

ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾ.

ಕಮಲಿ : ಕಾಣಾ ಕಾಣಾ ಇದರಿಗೊಂದ ಬಿಳಿ ಕುದರ್ಯಾಗಿ

ಕುದರೀ ಏರಿ ಸೆರಗ ಬೀಸಿಧಾಂಗಾತು

ಕಣ್ಣಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣ ತೆರೆಯೋದರೊಳಗ

ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ ಗುಡ್ಡ ಆಗಿ, ಗುಡ್ಡದ ತುಂಬ

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡತಿ ಅಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕತಿ ಅಲ್ಲಿ

ಕೆಂಪ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲs ಗೊಂಚಲ!

ನನ್ನ ಮೈ ಸಂದಿಗೊಂದ್ಯಾಗೆಲ್ಲ ಮೂಡಗಾಳಿ ಸುಳುಸುಳು ಅಂದ,

ಶಿವನs ಇದೇನಂತ ನೋಡಿಕೊಂಡೆರ,-

ನಾನs ಬಂಗಾರ ತೊಡಿ ಊರಿ ಗಿಡಾ ಆಧಾಂಗಾತು!

ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿ ಮೈ ಹೀಂಗ ಅಲುಗಿದರ,
ಬಳಬಳಾ ಹೂ ಉದರಿ, ಉದುರಿದ ಹೂವ ಕೆಂಪ ಕೆರಿಯಾಗಿ
ಕೈಮಾಡಿ ಕರಧಾಂಗಾತು!
ಕುಡೀಬೇಕಂದರ ಬಗ್ಸ್ಯಾಗ ಬಂತು ಇಲ್ಲಾ,-
ಯೋಳ ಹೆಡಿ ನಾಗರಹಾಂವ ನಡಾ ಬಿಗಧಾಂಗಾಗಿ
ಎವ್ವಾs ಅಂತ ಚಿಟ್ಟನ ಚೀರಿ ಎಚ್ಚರಾತು.
ಕರೆವ್ವಗ ಹಾಲೆರಿ ಅಂತ ಅವ್ವ ಅಂದಳು.
ಅದಕ್ಕs ಹೊಂಟೇನಿ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಅಂತೂ ಹಾಲಿನ ಗಡಿಗಿನ್ನೂ ಮುಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲಂಧಾಂಗಾತು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಷ್ಟ ಸಸಾರಲ್ಲೂ ಈ ಗಣಿತ. ಕಮಲವ್ವಾ,
ನೀ ಎಲ್ಲಿ, ಯಾಕ ಹೊಂಟೀದಿ ಅನ್ನೋದು ನನಗಾದರೂ
ತಿಳೀತು, ಕುಂತ ಸಭಾಕಾದರು ತಿಳಿದಬಂತು.
ಆದರ ಮೊದಲ ಬಂದ್ಯಾಕ? ಹ್ವಾದ್ಯಾಕ?

ಕಮಲಿ : ಹಿಂಗs ಹೋಗೂಣಂತ ಸನೆ ನೋಡಿ ಬಂದರ
ಗುಬುಗುಬು ಮಂದಿ ಕೂಡಿತ್ತು, ತಿರಿಗಿನಿ.
ಮಂದ್ಯಾಗ ನಂದೇನೈತಿ? ಅಂಧಾಂಗ ಮಂದಿ
ಯಾಕ ಕೂಡೇತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನಮಗ ನಿನಗ ಹೇರಪೇರ ಆಗೋದs ಇಲ್ಲಿ.
ನೀ ಯಾಕ ಹೊಂಟೀದಿ ಅನ್ನೋದರ ನಿನಗ ಗೊತ್ತೈತಿ:
ನಮಗ ಎಂದ ಗೊತ್ತಿತ್ತು?
ಮರತವರ್ಹಾಂಗ ಹುಡುಕ್ಯಾಡಾಕ ಸೇರೇವಿಲ್ಲ.
ಏನ ಮರತಿದೇವ ಅದs ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ, ಹುಡುಕೋದೇನಾ?
ಬಿಳೀ ಮುಗಲ ಸಂಜಿ ಮುಂಜಾನೆ
ಒಣಾ ಬಣ್ಣಾ ನಕ್ಕ ತಿರಿಗೇ ತಿರಿಗತ್ತೈತಿ.
ಭೂಮಿಮ್ಯಾಲ ಲಂಗೋಟಿಯಷ್ಟ ನೆರಳ ಬೀಳೋದಿಲ್ಲ;
ಹದಾ ಬಾಯ್ತೆರದ ಹಾಂಗs ನಿಂತೈತಿ,-

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಮಂದೀದೊಂದಾದರ ನಿಂದs ಒಂದಪಾ!
ನೆಟ್ಟಗ ಮಾತಾಡಾಕೇನ ರೊಕ್ಕ ಬೀಳತಾವು?
ಮಾರಾಯಾ, ಸರಳ ಹಾದೀ ಹಿಡದ ಮಾತಾಡಿದರs
ಒಬ್ಬನ ಮಾತ ಇನ್ನೊಬ್ಬಗ ಮುಟ್ಟೋ ದಿನಮಾನ ಅಲ್ಲಿವು;
ಅಂತಾದರಾಗ ಒಂಕ ಒಗಟಾ ಹಾಕಿದರ?
ನೋಡ ಕಮಲವ್ವಾ, ಹೇಳಿ ಹ್ವಾದ ಮಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಉರಿಗಿ ಉಟಾ ಹಾಕಿ ಐದ ದಿನಾ ಹಸೀ ಒದ್ದೀಲೆ
 ಬಜನಿ ಮಾಡಿದರೂ ಮುಗಲ ಯಾಕನ್ನಲಿಲ್ಲ.
 ಯಾಕನ್ನಬೇಕನ್ನಲಾ. ಗೌಡ್ರ ಮಗ ಬಾಳಗೊಂಡ
 ಸಾಲಿ ಬರ್ಯಾಕ ಬ್ಯಾರೇ ದೇಸಕ ಹೋಗಿದ್ದ.
 ಅಷ್ಟೂ ಬರದ ಇಂದ ಬರತಾನ.
 ಮನ್ನಿ, ಪಾರಂಬಿ ಕರೆವ್ವ ಪೂಜೇರಿ ಮೈಯಾಗ ತುಂಬಿ
 'ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಂದ ಉರ ಅಗಸ್ಯಾಗ
 ಮೂರ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟದ್ದಾದರ,
 ಪಳಪಳ ಮಳಿ ಬರತೈತಿ' ಅಂತ ಹೇಳ್ಯಾಳ.
 ಮೂರ್ಯಾಕ? ಅಗಸ್ಯಾಗ ಐದ ಹೆಜ್ಜೆ ಬಿಟ್ಟ, ಗದ್ದಿಗೀ ಮಾಡೇವ!
 ಎಲ್ಲಾ ಆತು. ಇನ್ನ ಅವನ ಕಾಲಗುಣಲೆ ಆದರೂ
 ಮಳಿ ಬರತೈತೇನಂತ ಅಗಸ್ಯಾಗ ನಿಂತೇವ.
 ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕತ್ತಲಾಗಾಕ ಹತ್ತೇತಿ
 ಇನ್ನೇನ ಬರೋ ಹೊತ್ತಾತ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅವೂ ಕಮಲವ್ವ,
 ಪೂಜಿಗಿ ಹೋಗೋದ ಹೋಗತಿ.
 ನೀ ಎರದ ಹಾಲಿನ್ಟಾಂಗ ಮುಗಲ ಸುರೀಲೆಂತ
 ಬೇಡಿಕೋ ಹೋಗು.

ಕಮಲಿ : ಹಾಂಗಾದರ, ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ ನಾ ಬರಲ್ಯಾ?
 ಅಪ್ಪೂ ಹಿಮ್ಯಾಳ್ಯಾ ನಾ ಬರಲ್ಯಾ?
 (ಹೋಗುವಳು)

ಅಂಕ : ಒಂದು (b)

(ಪೂರ್ವರಂಗ ಮುಗಿದುದು. ಸೂತ್ರಧಾರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಸ್ವಗತ ಭಾಷಣವೆಂಬಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಿಂದಿನವರೆಲ್ಲ ಗದ್ದಿ ಗೆಯ ಸುತ್ತ ಸೇರಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕಾಯೋದ, ಹಾದೀ ನೋಡೋದ, ಕಾಯೋದ,-
 ಮಾಡಾಕೇನೂ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕ ಕಾಯೋದ,
 ನೋಡಾಕೇನೂ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕ ಕಾಯೋದ,
 ಕಿರಿಬೆರಳ ಚಿವುಟಿದರು ಎಚ್ಚರಾಗದಷ್ಟು
 ಮೈ ಮರಗಟ್ಟೋತನಕ ಕಾಯೋದ,-
 ಹಳೀ ನೋವಿನ್ಟಾಂಗ ಎಲ್ಲೋ ಅಳಕತೈತಿ;
 ನಮ್ಮನ್ನೇನ ಈ ತೆವ್ವ ಉಳಸಾಣಿಲ್ಲ.
 ಮುಳಗೋದ ತಪ್ಪಸಾಣಿಲ್ಲ,

ಈಸಿ ಬರೋ ತಾಕತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆದರ ನಂಬಾಕ ಮನಸ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ.

ಯಾಕಂದರ ತೆಪ್ಪು ಇಲ್ಲ!

ದೇವರ, ನಾವ ಮಾಡತಾ ಇದ್ದದ್ದ ನಮಗ

ಗೊತ್ತಾದರ ಏನ ಮಾಡೋಣ?

ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕತ್ತಲಾತ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲಲ್ಲ!

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಭರಿಮ್ಯಾ ಒಬ್ಬ ಹ್ವಾದಾ, ಭಾಳ ಹಳಹಳಿ

ಆತ ಮಾರಾಯಾ!

ಗುರ್ಯಾ : ಬಿಕನೇಸಿಗೋಳಿದ್ಧರ ಇಷ್ಟ ಆಗೋದ ಸ ಮತ್ತೆ,

ಅದಕೇನ ನಾ ಇಲ್ಲ, ನೀ ಇಲ್ಲ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಆದದ್ದರ ಏನ ಹೇಳೋ ನಮಗು.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಸಜ್ಜನ ಬಂದ ನೋಡ್ರೆಪಾ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನ್ತಾಂಗ

ಆಡತೀಯಲ್ಲೊ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಏ, ಏನ ಖರೇನ ನನ್ನಾಣಿ ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ

ಆಣಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಒಳತನ್ನು,

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಹಳಬರ ಭರಿಮ್ಯಾ ಇರಾಕಿಲ್ಲಲೊ? ಅವ ಇಂದ ಹ್ವಾದ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಅಸಟ ನನಗೂ ಗೊತ್ಯೆತೊ; ಹೆಂಗ ಹ್ವಾದಂದ್ರ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಸರ್ವತ್ತಿನಾಗ ಮುದಿಗೌಡ ಬರಿಮ್ಯಾನ ಕರದ-

ಮಗನ ಹೊಲೇರ ಯಮನೀ ಮನಿಗಿ ಹೋಗು

ನಾಳಿ ಹರೀವತ್ತ ಗೌಡರ ಮನಿಗಿ ಬರಾಕ

ಹೇಳ್ಯಾರಂತ ಕರದ ಬಾ ಹೋಗು-ಅಂದಾರ.

ಈ ಮಗಾ ಹೋಗಿ ಬಾಗಲಾ ಬಡದ್ದಾನು-

ತೆರದಿತ್ತು. ಅಡ! ಈ ಯಾಳೇದಾಗ ಯಮನಿ

ಬಾಗಲಾ ಹಾಂಗು ಬಿಟ್ಟಾಳಲ್ಲಪಾ- ಅಂದವನ

ಒಳಗ ಹೊಕ್ಕಿದಾನು -ದೀಪಿಲ್ಲ, ಬೆಳಕಿಲ್ಲ-

ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೋತ ಹೊಕ್ಕಿದಾನು, -ಹೊರಸ ಸಿಕ್ಕೈತಿ.

ಮ್ಯಾಲ ಯಮನಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಇಂದ ಯಾರ

ಗಿರಾಕಿ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕ ಕದಾ ತಗದೈತಂದವನ ಮಗಾ

ಇವನೂ ದೋತರ ಕಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿದ!

ಗಳಿಗಿ ಹೊತ್ತಾಗಿ, ಮಗನ ಮದಾ ಇಳದ

ಕರದ್ದಾನು-ಮಾತಾಡಿಲ್ಲ. ಅಳಿಗ್ಯಾಡಿಸಿದಾನು-ಎದ್ದಿಲ್ಲ.

ಮುಟ್ಟತಾನು ಮೈ ತಣ್ಣಗೆ ಚೋಳ!

ಅಲ್ಲೆ ಒಮ್ಮಿ ಚೀರಿ, ಮತ್ತೇನ ತಿಳಿತೇನೊ

ಬಾಯಿಮಾಡಿ ಹಾಡಿಕೋತ ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

ಸೀತೀನ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಚಿಮಣಿ ತಗೊಂಡೋಗಿ

ನೋಡತಾನು-ತೆರದ ಕಣ್ಣ ತೆರಧಾಂಗ್‌s

ಯಮನಿ ಗೊಟಕ್! ಇವನೊ

ಮಗಾ ಚೀರಿದವನು ಅಲ್ಲೇ ಗೊಟಕ್ಕಂದಬಿಟ್ಟ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಮೊದಲ ಯಮನಿ ಹೆಂಗ ಹೋಗಿದ್ದಳು?

ಗುರ್ಯಾ : ಮೂರೂಸಂಜೆ ಮುದಿಗೌಡ ಯಮನಿs ಮನ್ಯಾಗ

ಹೊಕ್ಕದ್ದ ಪಾರಿ ಸ್ವತಾ ನೋಡಿದಾಳಂತಪಾ,

ಎಷ್ಟ ಖರೇನೊ ಎಷ್ಟ ಸುಳೋ!

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಒಟ್ಟ ಅದೆಲ್ಲ ಶಿವನ ಮಾಯೆ ಏನಪಾ.

ನಾವೇನ ಕಣಗಾಣಲಿಲ್ಲ, ಕಿವಿಗೇಳಲಿಲ್ಲ,

ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋದ್ಯಾಕೆ? ಖರೆ ಸುಳ್ಳು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕತ್ತಲಾತ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲಲ್ಲೊ?

ಗುರ್ಯಾ : ಲಗು ಬರತೇನಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಅವೆ?

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಇಕ್ಕುs ಈಗ ಬರತೇನಂದ ದೇವರುs

ಬರಾಣಿಲ್ಲೇನಪಾ.

ದೊಡಬನ್ಯಾ (ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಬೆವರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ)

ಮತ್ತ ಒಬ್ಬ ಜಿಗದಪಾ.

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಮತ್ಯಾರ ಹ್ವಾದರಪಾ?

ಈ ಮಂದೀನೆಲ್ಲ ಮೊದಲುs ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ನಾ ಅಂತೂ ಅಲ್ಲ? ನೀ ಯಾಕ ಹೋಗಿದ್ದಿ

ಸಾಯಾಕ?

ದೊಡಬನ್ಯಾ : ಸಾಯಾಕ ಹ್ವಾದಂಗುs ಹುಡುಗಾ! ಬರಿಮ್ಯಾಣ

ಹುಗ್ಯಾಕ ಒಂದ ಗೋರಿ ಹಡ್ಡಬೇಕಂತ-

ಮಣಕಾಲಮಟ ಹಡ್ಡಿದೇವೋ ಇಲ್ಲೊ-ಅಲ್ಲೆ

ಒಂದ ಹಸಿ ಹೆಣ-ಕೈ ಕಟಿಕೊಂಡ, ಚಪ್ಪಾಗಳಿ

ಹಕ್ಕೋಂಡ-ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚೇತಿ, ಇಲ್ಲ, ಟಬರಲೆ
ಕುಂತಿತ್ತಪಾ!

ಯಮನ್ಯಾ : ಏ ಹೌದ ಹೌದೋ; ಅದು ದಾಸರ ಗುರಿವ್ಯಾಂದ.
ಮನ್ನಿ ಮನ್ನಿ ಅವನೂ ಸತ್ತಿದ್ದ...

ದೊಡಬನ್ಯಾ : ನಮಗೇನ ಗೊತ್ತೋ? ರಾತ್ರಿ ಯಾಳ.
ಈಟ ಲಾಟಾನ ಬೆಳಕಾ ಎದಕ್ಕ ಆಗೋದಾ?-
ಹಳಿ ಗೋರಿ ಇರಬೇಕಂತ ಹಡ್ಡಿವು-
ಬೇವಿನ ಹಸಿ ತಪ್ಪಲ ಹಾಂಗ್ಸ ಇತ್ತು!
ಹೊಸಾ ಅಂಗಿ, ಹೊಸಾ ದೋತರ, ದಡಿ ರುಮಾಲಾ
ಮಾತಾಡಸಬೇಕನ್ನಿಸ್ತು,
ಆಟಗಾರ ನೋಡೋ, ಕಾಲಲೆ ಒದ್ದ ಕೈ
ಬಾಚಿ ಹಲ್ಲ ತೆರಕೊಂಡ ಚಿಟ್ಟನ ಚೀರಿತೊ ಚೀರಿತು-
ಕುರುಬರ ಪುಂಡ್ಯಾ ಅಲ್ಲೆ ಸೆಟದ.
ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಜೀವಾ ಕೈಯಾಗ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಆಗೊ ಈಗೊ ಅಂತ ಓಡಿ ಬಂದಿವಿ.
ನನಗರೆ ಶಿವನ ಸಮಾಧೇವನ ಸ ಮಂದೆಲ್ಲಾ
ಹಾಂಗ್ಸ ಕಾಣಸಾಕ ಹತ್ಯಾರ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಮತ್ತೂ ನೀ ಭಾಳ ಗಟ್ಟಿ ಅಂತ ಉಳದ
ಬಂದಿ ಬಾ. ಮಾರಾಯಾ ಯಾರ ಸತ್ತಾಗೆಲ್ಲಾ
ನನಗ ನಾನ ಸತ್ತಾಂಗ ಆಗತ್ಯೆತಿ.

ಸೂತ್ರಧಾರೆ : ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕತ್ತಲಾತ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲಯ್ಯೋ?

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಮನ್ನಿ ಹಿಂಗಾತು:
ಹಸಿ ಎಷ್ಟ ದೂರ ಹೋಗೇತಿ ನೋಡೋಣಂತ
ಗುದ್ದಲಿ ತಗೊಂಡ ಹೊಲಕ್ಕ ಹೋಗಿ
ಹಡ್ಡಬೇಕನ್ನೊದರಾಗ ನೋಡೋ-
ಎಡಕ್ಕೊಂದ ಗೋರಿ, ಬಲಕ್ಕೊಂದ ಗೋರಿ-
ಎಡಕಿನ ಗೋರಿ ಬಿರದ ಕಣ್ಣಿಗಿ ಕತ್ತಲಿ ಬಂದ
ನಾನ ಚೀರಿದರ ನನಗ ಕೇಳಸಲಿಲ್ಲ!
ಗೋರ್ಯಾಗ ಯಾರೋ ಎಳಕೊಂಡೋಗಿ ತಂಬಾಕ ಮಾಡಿ
ತಿಂಧಾಂಗಾತ! ತಿಂದ ಚಿಟ್ಟಾ ಉಗುಳಿಧಾಂಗ ಸಟ್ಟಂತ
ಸಿಡದ ಬಿದ್ದ, ಹೆಂಗೊ ಏನೊ ಬಗಲಾಗ
ರುಂಬಾಲ ಹಿಡಕೊಂಡವನ ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದಿನು.

ಮನಿಗೆ ಬಂದ ಕೆರಕೋಬೇಕಂದರ
ಕೈ ಎತ್ತಾಕ ಆಗವಾತು! ನನ್ನ ಹೇಂತಿ ಬಂದ
'ಹೊಲೇರ ಪಾರೀ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ಯಾನಂ'ತ ಕೇಳಿತ.
ಅಂದಿಂದ ನೋಡೋ, ಏನೋ ಕಳಕೊಂಡ್ಲಾಂಗ
ಕಳಕೊಂಡ್ಲಾಂಗ ಅನಸ್ತೆತಿ. ನೀ ಯಾಕ ಸುಮ್ಮನ
ಕುಂತಿ? ಏನಾರ ಮಾತಾಡಲಾ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಏ, ಇನ್ನ ಸಾಕ ಸುಮ್ಮನ ಕುಂದಯೋರ್
ಹೆದರಿಕೆ ಬರತೈತಿ.

ಗುರ್ಯಾ : ಈಗ ನಾವಿರೋದ ಹಗಲಿ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡ
ಕುಂಡ್ರೋ, ಹೆದರಿಕಿ ಬರಾಣಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕತ್ತಲಾತ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲಲ್ಲೊ?

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಅಲ್ಲೀತನಕ ನೀ ಏನರೆ ಮಾತಾಡಲಾ.

ಗುರ್ಯಾ : ಏನ ಮಾತಾಡಲಿ?

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಏನರೆ, ಅದs ಇದs ನೇಮ ಐತಿ?
ಗಲಗಲ ಸವ್ವಳಿಡ್ಡರ ಅಂಜಿಕಿ ಬರಾಣಿಲ್ಲ,
ಯಾಕಪಾ? ಮಾತಾಡ ಮಾತಾಡ.

ಗುರ್ಯಾ : ಏನ ಮಾತಾಡಲಿ?

ಗದಿಗ್ಯಾ : ಹಿಂಗs ಏನರೆಪಾ. ನೀರಾಗ ಹೂಂಸ
ಬಿಟ್ಟಾಂಗ ನಾವ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ? ಹಂಗ ಏನರೆಪಾ.

ಕ್ವಾಣ ಗಬ್ಬ ಹೋತನ್ನು;
ಗುಡ್ಡದಾನ ಗವಿ ಮಾತಾಡಿತನ್ನು,
ಚಿನಿದಾಂಡ ಅನ್ನು, ನಿಧಿ ಬಗರಿ ಅನ್ನು,
ಎಲ್ಲಿಗಿ ಬಂತೊ ಸಂಗಯ್ಯಾ ಅನ್ನು,
ಎಲ್ಲಿಗಿ ಬಂತೊ ಸಂಗಯ್ಯಾ ಅನ್ನು,
ಠರ್ ಅನ್ನು ಟುಸ್ ಅನ್ನು-
ಹಂಡೋಲ್ ಬಂಡೋಲ್
ಚಿಗರಿ ಚಿಕಲಕ ಬಕಲಕ
ಸಾಲಕುದರಿ ಹನುಮಂತರಾಯಾ
ಬಚ್ಚಾಬೋಲ್
ಬೋಲಾತಿ ಬೋಲ ತುಮಿ ಲಂಗೋಟಿ ಕೋಲ.

(ಒಳಗಿನಿಂದ ಕಮಲಿ 'ಅಯ್ಯೋ ಬಯೋ ಎಪ್ಪಾ ಕಾಯಯೋ' ಎಂದು ಚೀರುವಳು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಯಾರಿಗೇನಾತು? ಏ ಹೋಗಿ ನೋಡೋ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹೊಲೇರ ಕಮಲಿ ಧುರಕೀ ಹೊಡೀತಾಳ ಬಿಡೋ.

(ಒಳಗಿನಿಂದ ಕಮಲಿ 'ಅಯ್ಯೋ ಬಯೋ ಎಪ್ಪಾ ಕಾಯಯೋ' ಎಂದು ಚೀರುವಳು.)

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಧುರಕೀ ಸೈತ ರಾಗ ತಗದs ಹೊಡೀತಾಳ ನೋಡೋ! (ಕಮಲಿ ಅಳುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಕಮಲಿ : ಬಯೋ ಎಪ್ಪಾ ಕಾಯಯೋ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಏನಾತು? ಏನಾತು?

ಕಮಲಿ : ಎಲ್ಲಾ ಆತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : (ಸೂತ್ರಧಾರನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ) ಎಲ್ಲಾ ಏನಾತು?

ಕಮಲಿ : ಆಗಬಾರದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಆಗಬಾರದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಏನೇನಾತು?

ಕಮಲಿ : ಹಾಲ ಚೆಲ್ಲಿಹೋಯ್ತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಯಾವುದರ ಬೆಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ತೇನ?

ಕಮಲಿ : ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಯಾವ ಬಂದಿದ್ದ? ಹೆಂಗ ಇದ್ದ?

ಕಮಲಿ : ಬಿಳೀ ಕುದರೀ ಏರಿದ್ದಾ, ಜರದ ರುಮಾಲ ಸುತ್ತಿದ್ದಾ.

ಚಿಗರ ಮೀಸ್ಯಾಗ ಯಾಸಿ ನಗಿ ನಗತಿದ್ದಾ.

ಲಗಾಮ ಜಗ್ಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾ.

ಕುದರಿ ಇಳದ ಬಂದಾ...

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಬಂದಾ? ಹೂಂ ಬಂದ ಮುಂದೇನ ಮಾಡಿದಾ?

ಕಮಲಿ : ಸೀರೀ ಸೆರಗ ಹಿಡದಾ, -

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಿಡದ ಏನು ಮಾಡಿದಾ?

ಕಮಲಿ : ಹಿಡದಾ, ಹಿಡದವನ ಹಾಲ ಕೊಡ ಅಂದಾ...

ಅಂದವನ ಗಡಿಗಿ ಕಸಗೊಂಡಾ...

ಹಿಡದವನ... ಅಂದವನ... ಕಸಗೊಂಡವನ

ಕಂಟಕ ಬಾಯಿ ಹಚ್ಚಿ ಗಟಗಟಾ ಕುಡದಾ,

ಕಣ್ಣಿಗಿ ಕತ್ತಲಿ ಬಂದ,

ರೆಪ್ಪಿ ಹೀಂಗ ಮುಚ್ಚಿ ತಗ್ಯೂದರಾಗ ಕುದರಿ ಏರಿದ್ಲಾ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏರಿರಬೇಕ ಮತ್ತಸ. ಹಾಲ ಕುಡದ ಮ್ಯಾಲ

ಕೆಲಸೇನ ಇರತೈತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಎಲ್ಲಿಯಾವಾ? ಯಾವೂರ? ಎಂತೂರ?....

ಕಮಲಿ : ಹೆಸರ ಹೇಳ ಅಂದರ

ಕೊಳ್ಳಾಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಸರಕ್ಕ ಚಟಮುದ್ದ ಕೊಟ್ಟ

ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಒಗದ ಕುದರಿ ಓಡಿಸಿದಾ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಯಾರಿದ್ದಿರಬೇಕು? ಕಮಲವ್ವಾ,

ಮುತ್ತಿನ ಸರಾ ತಕ್ಕೊಂಡ ನೀ ಮನಿಗಿ ಹೋಗು.

ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳಿ ಯಾರನ್ನೋದ ಗೊತ್ತಾದೀತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಅದಸ ಅಂತೀನ್ನಾನೂ. ಹಾಲಿನ ರುಚಿ ಹಲ್ಲಿಗಳದ ಮ್ಯಾಲ

ಬರದಸ ಇರತಾನ್ವೆಂಗ?

ಅಂವ ಬರತಾನ ಹೋಗ ನೀ. ಪಾಪ ಹುಡಿಗಿ ಬಾಡಿ

ತಪ್ಪಲಾಗೇತಿ, ತಿಳಿಬಾರದಸ ಅವಂಗ? ಹೋಗ ನೀ.

(ಕಮಲಿ ಅಳುತ್ತ ಹೋಗುವಳು. ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಾಡು ಕೇಳಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.)

ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ : ಮೇಲಾದ ನಾಡಿಂದ ಬಾಲಯ್ಯ ಬರತಾನ

ಕುಲದ ಬಾಲೇರೆಲ್ಲ ಕರೆತನ್ನಿರೇ

ಹೆಚ್ಚೇನ ನಾಡಿಂದ ಅಚ್ಚೇದ ದೊರಿ ಬಂದ

ಅಚ್ಚ ಬಾಲೇರೆಲ್ಲ ಕರೆತನ್ನಿರೇ

ಹಿಮ್ಮೆಳದವನ : ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಂದ! ಬಂದಾ! ಬಂದಾ!....

(ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕುಂಡಿ ಜಾಡಿಸುತ್ತ ಸಡಗರದಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಗತೊಡಗುವರು.)

ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ : ಚಿಗರ ಮೀಸೀ ಚೆಲುವ ದಿಗರನಾಡುತ ಬರುವ

ಒಗರ ಬಾಲೇರೆಲ್ಲ ಕರೆತನ್ನಿರೇ

ಚಿನ್ನದ ಗಿಂಡ್ಯಾಗ ಪನ್ನೀರ ತನ್ನಿರೆ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚರಣಾ ತೊಳೆಯಿರೆ

(ರಂಗದ ಎಡಬದಿಯಿಂದ ಬಾಳಗೊಂಡ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಮುದಿಗೌಡ ಬರುತ್ತಲೂ ಒಬ್ಬನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ
ಬಾಳಗೊಂಡನ ಬಲಗೈಯನ್ನೂ ಹಿಮ್ಮೆಳದವನು ಎಡಗೈಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗದ್ದಿಗೆಯ ತನಕ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಜನರಲ್ಲಿಯೇ
ಒಬ್ಬನು ಬರಿ ಬಾಳಗೊಂಡನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೇ ಎಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಸಾಲಿಗೊಂದರಂತೆ ಬಾಳಗೊಂಡ
ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗದ್ದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ನಂತರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.)

ಒಬ್ಬ : ಬಾರೊ ಬಾರೊ ನಮ್ಮಯ್ಯಾ ಎದಿ
ಕದಗೋಳ ತೆರದೇವ ಕರದೇವ||

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಾಲದ ಬಳ್ಳಿ ಹಾದಿಗುಂಟ ಹಬ್ಬಿಸೇವ
ಬಾಡಧಾಂಗ ಬಾ ಸ್ವಾಮಿ ಅಂದೇವ||

ಒಬ್ಬ : ಹೆಜ್ಜಿಗಿ ಯೋಳೋಳ ಎಳಿದೀಪ ಹಚ್ಚೇವ
ಕಳೀಧಾಂಗ ಬಾ ಸ್ವಾಮಿ ಮೆಲ್ಲಕರೆ||

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ನಂಬುಗೆಯೆಂಬೊ ರತ್ನಗಂಬಳಿ
ಗದ್ದಿಗೆ ಮಾಡೇವ ಕುಂಡ್ರಾಕರೆ||

ಒಬ್ಬ ಮತ್ತು (ಬಾಳಗೊಂಡನೆದುರು ನಿಂತು ಕೈಮುಗಿದು)

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಕುಡಗೋಲ ನಿಂದೋ ಕುಂಬಳ ನಿಂದೋ
ಹೆಂಗರ ಹೆರಚಂತಂದೇವ||
ಬತಗೆಟ್ಟ ಬಂದೇವ ಬಲ್ಠಾಂಗ ಮಾಡೇವ
ಬಾಗಿ ನಮೋನಮ ಅಂದೇವ||

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಹಿಮ್ಮೆಳದವನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಂಗದ ಆ ಬದಿಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಬದಿಗೊಮ್ಮೆ ಓಡಾಡುತ್ತ
ಹೇಳುವನು)

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಬಂದ! ಬಂದಾ! ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಂದಾ!
ನಮ್ಮ ಹೊಲಗೋಳ ಹುಲ ಬಂದಾ!
ಹಂಗಾಮದ ಹರಿಚಂದ ಗಾಳಿ ಬಂದಾ!
ಕೊರತಿಗಿ ಭರತಿ ಆಗಿ ಬಂದಾ!
ಅಭಾವಕ ಆಸೇ ಆಗಿ ಬಂದಾ!

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಕರೆದು

ಏ, ನೀ ಹೋಗಿ ಹಸಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗೇತಿ ನೋಡಿ ಬಾರೊ
ಏ, ನೀ ಹೋಗಿ ಉರಾಗ ಹಸರ ಎಲಿ ಎಷ್ಟದಾವ ಎಣಿಸಿಕೊಂಬಾರೊ
ಏ, ನೀ ಹೋಗಿ ಮುಗಿಲಿನ್ಯಾಗ ಮೋಡ ಕಟ್ಟಿದುವೇನ ನೋಡೊ
ಏ, ನೀ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿ ಹ್ಯಾದ ಮಳಿ ಬಂತೇನ ನೋಡೊ

(ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಜನ ಸೇರಿರುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಗುಬು ಗುಬು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮತ್ತೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಹಿಮ್ಮೇಳದವನು 'ಯಾಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೋ' ಎಂದಾಗ ಅವನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಎರಡೂ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು 'ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೋ ಸಂಗಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಳಗೊಂಡನನ್ನು ದುರುದುರು ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸೂತ್ರಧಾರ, ಹಿಮ್ಮೇಳದವ, ಬಾಳಗೊಂಡ, ಮುದಿಗೌಡ ನಾಲ್ವರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವರು. ರಂಗಭೂಮಿ ಈಗ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಬರೇ ಅವರ ನೆರಳಿನ್ಟಾಂಗ
ನಾವ ಉಳಿದಿವಿ. ಏನಿದು?
ಹಸಿ ಅಂದರು, ಹಸರೆಲಿ ಅಂದರು, ಹೋದ ಮಳಿ ಅಂದ,
ಕರದರ ಓ ಅನ್ನಧಾಂಗ ಹೋದರಲ್ಲ,-
ಯಾಕೆ ಹಿಂಗ್ಯಾಕೆ?

ಮುದಿಗೌಡ : ಯಾಕೆ, ಎಂತಾ ಹೆಂಗ ಹೇಳಲಿ?
ಬಂದರು, ಹ್ಯಾದರು ಅಷ್ಟೆ. ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ
ಮಾತಿಗೆಲ್ಲ ಹಿಂಗ ತೆಲಿ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡರ ಹೆಂಗ ಹೇಳು?
ಹೇಳಿಕೇಳಿ ದನಾ, ಹಸರ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮೇದ,
ನೆರಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ, ಮೆಲಕಾಡಸೋದೊಂದೆ ಗೊತ್ತವಕ್ಕ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಬಹುಶಃ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು,-
ಯಾಕೆ ಬಂದರು? ಯಾಕೆ ಹೋದರು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನಿಜ ಹೇಳಿದರ ನಿಷ್ಕೂರ, ಕಟ್ಟಿ ಹಿಚ್ಚಿದರ ಕಷ್ಟ.
ಗೊತ್ತೆತಿ. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ
ಹೇಳಾಕೆ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರ ನೋಡೊ:
ಪ್ರತಿಯೊಂದ ಮಾತಿಗೆ ಹಿಂದೊಂದ ಮುಂದೊಂದ
ಇದ್ದೆ ಇರತಾವೇನಪಾ, ನಡುವಿಂದೊಂದೆ
ಹೇಳಿದರ ನಿನಗೇನ ತಿಳಿಬೇಕು? ಆದರೂ ನೋಡಪಾ...

ಮುದಿಗೌಡ : ಇಂವಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಯೋ ಹಾಂಗ ಮಾತಾಡಿ
ಗೊತ್ತೆ ಇಲ್ಲ. ಜರಾ ತಡವಿದರ ಸಾಕು
ಪನ್ನಾಸ ಪುರಾಣ ತಿರುವನಾತ. ಹುಲಿ ಹೆಂಗ
ಇರತೈತಂತ ಹುಡಗೋರ ಕೇಳಿದರ
ಮುದಿಗೌಡನ್ಟಾಂಗಂತ ನನ್ನ ತೋರತಾನ.

ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆರೆ, ಬರೋಬರಿ, ಸರಳ, ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟು
ಒಡಪ ಬಿಡಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಿ? ನೋಡೋ,
ನೀ ಉಂಡ ಉಟಾ ಬಿಟ್ಟ ಹೂಂಸಾ ನನಗೆಲ್ಲ
ಗೊತ್ತದಾವ. ನೀ ದಿನ್ನಾ ಸೇದೋ ಚುಟ್ಟಾದ
ಲೆಕ್ಕಾ ಹೇಳಲೇನ? ಚೆಲ್ಲಿದ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದ
ಹಲ್ಲಾಗ ನಾಲಿಗೀ ಇಟಗೊಂಡ,
ಸುಮ್ಮನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಬಿದ್ದಿರು.
ಅನ್ನಾ ಹಾಕಿದವರಿಗೂ ಗುರ್ ಅನ್ನಬ್ಯಾಡ.
ನಿನ್ನ ಕೊಳ್ಳಾಗಿನ ಪಟ್ಟೀಮ್ಯಾಗ, ಯಾರ ಹೆಸರೈತಿ,
ನೋಡು, ಆ ಮ್ಯಾಲ ಮಾತಾಡು.
ನಡಿ ನಡಿಯೊ....

(ಬಾಳಗೊಂಡನ ರಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸೂತ್ರಧಾರ, ಹಿಮ್ಮೆಳದವ ಇಬ್ಬರೇ ಉಳಿಯುವರು.)

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ: ನೀವೆಲ್ಲಾ ಜೀವಾ ಕೈಯಾಗ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಕಾದ ಕುಂತಾಗ್ ನನಗ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತಪಾ:
ಇವ ಬಾಳಗೊಂಡಲ್ಲಾ; ಬಾಳಗೊಂಡಾದರೂ
ಗೌಡನ ಮಗಾ ಅಲ್ಲಾ; ಗೌಡನ ಮಗಾ ಆದರೂ
ಗೌಡ ಇಂವನ ಹಡದಾವಲ್ಲಾ...
ಅದಕ್ಕು ಮಳೀ ಬರಲಿಲ್ಲಾ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಗಚ್ಚಿನ ಗುಡ್ಯಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಲೀ ಹೊಕ್ಕೈತಿ
ಬಾ ಅಂದರ ಹೆಂಗ ಬಂದೀತ ಮಳಿ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏ ಏ ಏ ಪರಬೂ, ಹಂಗ್ಯಾಕ ಒಡಪಾ ಒಗೀತೀಯೊ?
ನಿನಗ ಮಾತಾಡಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲಂತ ಉರ ಮಂದೆಲ್ಲಾ
ಹೇಳತಾರ. ನಾನು ಒಬ್ಬಾಂವ ಅದನ್ನ ನಂಬದಾಂವ.
ಹೇಳಬಾರದ ಬಿಡಿಸಿ-ಅದೇನೊ ಹಿಂದಿಂದಾ
ಮುಂದಿಂದಾ ನಡುವಿಂದಾ-ಅಂತಿದ್ದಿ, ಮೂರೂನೂ
ಬೇರೀಜ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬಾರದ ತಿಳಿಸಿ?
ಬೇಕಂದರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹೂಂ ಅಂತೇನು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನೋಡಪಾ; ಇಂದಿಗಿ ಎರಡಿಪ್ಪತ್ತ ವರ್ಷದ
ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಉರಿಗಿ ಯೋಳಪಟ್ಟೀ ಹುಲಿ ಬಂದು
ಯೋಳೆಂಟ ದನಾ ತಿಂದು, ಬ್ಯಾಟಿ ಆಡಾಕ ಗೌಡ
ಹೋದ. ಹಗಲೀ ಹೋದ ಗೌಡ ರಾತ್ರೀ ಬಂದ.
ಹೆಗಲ ಮ್ಯಾಲ ಏನೋ ಹೊತ್ತಕೊಂಬಂದ. ಉರ ಮುಂದಿನ

ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಂಗ ಚೆಲ್ಲಿ, ಯಾರೂ ಹಣಿಕಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡ್ರೀ
ಅಂತ ಡಂಗರಾ ಸಾರಿದ. ಅಂದಿಂದ ಗೌಡನ ಚೇರಾಪಟ್ಟೆ
ಯಾರಿಗೂ ತಿಳೀಧಾಂಗಾತ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹುಲೀ ಕೊಂದ ಬಂದ ಹೌಂದಲ್ಲೊ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕೇಳಿಲ್ಲೆ, -ತಿಳೀಧಾಂಗಾತ. ನನಗಿಲ್ಲ. ನಿನಗಿಲ್ಲ, ಮ್ಯಾಲ
ಮಗಾ ರಾಮಗೊಂಡಗೂ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ. ತಿಳೀಲಾರಕ ಮಗ
ಊರ ಬಿಟ್ಟ ಬ್ಯಾರೇ ಊರಿಗಿ ಹೊಂಟ ನಿಂತ.
ಗೌಡ ಹೋಗಂದ. ಗೌಡ್ತಿ 'ಬ್ಯಾನೀ ತಿಂತೇನು
ಬಯಕಿ ತೀರಸು' ಅಂದ್ರು, 'ಹಂಗಾದರ ಏನ ತಂದ್ಕೊಡ್ಡಿ?'
'ಹುಲೀ ಹಾಲ ತಂದ್ಕೊಡು'. ಆಗಲೆಂದ ರಾಮ ಹೊಂಟ.
ಹಾಲ ಕೊಟ್ಟ ಹುಲೀ ಕೊಲ್ಲಾಕ ಬಂದರ, ಓಡಿಸಿ
ಹಾಲ ತಗೊಂಡ ಬರ್ತಿದ್ದ. ನಡುವ ಇಬ್ಬರು ಜಕ್ಕಜಲದೇರ
ಭೇಟ್ಯಾಗಿ ಹಣಿಕಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡಂದ ಹಾಳಬಾಂವಿಗ್ಯೆ
ಕರಕೊಂಬಂದೂವಪ! ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಗ ಹಣಿಕಿ
ಹಾಕತಾನು: ಒಳಗ ಗೌಡನ ದೆವ್ವ!

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಏನಂದಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹುಡುಗ ಗಟ್ಟಿದ್ದಾ, 'ಯಾರ್ ನೀ?' ಅಂದ
'ಮಗನಸ, ನಾ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಊರ ಗೌಡ. ಊರಿಗಿ
ಬಂದದ್ದ ಹುಲೀ ಅಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷೀಸ, ನನ್ನ ಕೊಂದ
ನನ್ನಾಂಗಸ ಆಗಿ ಊರ ಹೊಕ್ಕಾನ. ನನ್ನ ಎಲುವ
ಈ ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಗ ಒಗದ್ದಾನು, ನನ್ನ ಪಾರಮಾಡೋ
ಮಗನಸ' ಅಂದಿತು.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಇಂವೇನಂದ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಗಲೆಂದ ಬಂದರ ತಾಯಿ ರಾಕ್ಷೀಸನ ಗಾಳದಾಗ
ಸಿಕ್ಕ, ಒಂದ ತಿಂಗಳ ಚರ್ಮಾ, ಒಂದ ತಿಂಗಳ ಕಣ್ಣಾ,
ಮೂಗಾ, ಕಿವೀ, ನಾಲಿಗಿ, ಎದಿ -ಎಲ್ಲಾ ಕಸಗೊಂಡ
ಬಂಗಾರದಂಥಾ ಹುಡುಗನ್ನ ಹೆಣಾ ಮಾಡಿ
ಇಟ್ಟಲ್ಲಸ.

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಾಂಗಾದರ ಈಗ ಇದ್ದಾವ ಯಾರ ರಾಕ್ಷೀಸಾ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಇನ್ನಾರಂದಿ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಾಲ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಲ್ಲಾಕ ಹ್ವಾದ ಹುಲಿ ಇವನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಇನ್ನೇನ ಅನ್ನಲಿ?

ಹಿಮ್ಮೆಳನದವ : ನಿನಾಪ್ಪನ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್‌ನಿಮ್ಮ ಗೋರ್ಯಾಗ
ಹೋಗಿ ಕುಂತಕೊಳ್ಳಿ ಅನ್ನಬಾರದ ನಮಗ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಬಾಳಗೊಂಡ ಏನಂದರೂ ಗೌಡ್ತೀ ಕುಡಿ ಅಂದಮ್ಯಾಲ
ನಮ್ಮವ್ವನ ಕಣ್ಣ ಅವನ ಮ್ಯಾಲ ಬೀಳಬಾರದ್ಯಾಕ?

ಹಿಮ್ಮೆಳದವ : ಹಿಂತಾ ಗುಟ್ಟ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಾಯದ್‌ ಹೆಂಗಿದ್ದೀಯೊ?
ಕಡೀದೊಂದ ಮಾತ ಕೇಳತೇನು, ನಾ ಕೇಳಿ ಹ್ವಾದ
ಮ್ಯಾಲ ಜವಾಬ ಹೇಳಬೇಕು-
ಬಾಳಗೊಂಡಗ ಇದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ?

(ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವನು.)

ಅಂಕ : ಎರಡು (a)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಬಿಟ್ಟಂಥ ಬೇರ ಹರದಾವ
ಕೂಸ ಚೀರ್ಯಾವ |
ಮುಗಲ ನೋಡ್ಯವ |
ಮಣ್ಣ ಬಗದಾವ |
ಖೂನ ಗುರುತು ಎಲ್ಲಾಪಾಕ ಮರತ
ತಿರಿಗ್ಯಾವ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ.||

ದೂರ ದೂರ ಹಸರ ಹಾರೇತಿ
ಹಸೀ ಸರದ್ಯೆತಿ |
ಬಾವಲಿ ಜೋತಾವ |
ಹದ್ದ ಹಾರ್ಯಾವ |

ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿದಾನೊ ಒಳಗ ದೊರಿ
ಜರಾ ಕಣ್ಣ ತೆರಿ||

ಮೈಮ್ಯಾಗ ಬರಿಯಲೇನ ಗೆರಿ
ಯೋಳವಟ್ಟಿ ಕರಿ |
ಗೆರೀಗೊಂದ ಗಂಟ |
ಗಂಟಿಗೊಂದ ತೂತ |

ತೂತಿಗೊಂದ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿ
ನೋಡಲೇನ ಬಿಳಿ ಮೋಡಾ.||

(ರಾತ್ರಿ ಸಮಯ. ಬಾಳಗೊಂದ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಂಗದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದಿಗೌಡ
ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಚೆಲುವೆ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಆತನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗೊತ್ತಾಗುವದು ಮುಮದೆ ಅವನು ಕೆಮ್ಮಿದ
ಮೇಲೆಯೇ.)

ಬಾಳಗೊಂದ : ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾ

ಬಾಳಗೊಂದ : ಎಷ್ಟು ಭಾರ ಅದನೊ ಈ ಮೌನ?

ಏನಾರ ಮಾತಾಡೊ,

ಈ ಮೌನ ಗಪ್ಪಗಾರಿಕಿ ಬ್ಯಾಡೊ ನನಗ.

ತುಸು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಮುದಿ ಎತ್ತೊಂದ

ಹೋರಿಗೊಳ ಉಚ್ಚೇ ಮೂಸಿ ನೋಡತಾ,

ಮೈಮ್ಯಾಲಿನ ನೊಣಕ್ಕು ಬಾಲಾ ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೂ ಆಗದ

ಎದಿಯೊಳಗ ನಿಂತಾಂಗ ಅನ್ನಸ್ತದ: ಜೋತ ಕಿವಿ,

ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣು, ಹರಕ ತೊಗಲ ತೊಟಗೊಂದ

ಧುರಕೇ ಹೊಡೀಬೇಕಂದ, ಉಸರ ಹಾಕೇ ಹಾಕತದ,

ಅದನ್ನ ಕಂಡರ ನನಗ...

ಏ ಹಿಂದಿಂದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗೋ ಹಾಂಗ ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡೊ.

ಹಾಂ ಹೂಂ ಅನ್ನು, ಯಾಕನ್ನು, ಏನ ಅನ್ನು-

ಏನಾರ ಮಣ್ಣು ಮಸಿ ಅನ್ನು.

ಅಂದಾಂಗ ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸೆಷ್ಟು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಮೂರಿಪ್ಪತ್ತರ ಹತ್ತು.

ಬಾಳಗೊಂದ : ಈ ವಯಸ್ಸಿನಾಗ

ನಾ ಏನೇನಾಗಬೇಕಂತ ಕನಸ ಕಂಡಿದ್ದೆ!

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏಳ ಬಣ್ಣದ ಚಷ್ಮಾ,

ಏನ ಕಂಡಿ ಏನ ಬಿಟ್ಟೆ?

ಬಾಯಿ ತಗದರ ಹಾಡ ಉಕ್ಕಬೇಕ.

ಹರೆ ಅರಳಿ ಅದ ಸರಕಾರ ಕಳದ, ಸೀರೀ ಉಟ್ಟು

ಘಮಘಮಾ ನಾರತಾ

ಹಾಲಗಡಿಗೀ ಹಾಂಗ ಇದರ ಬಂದರ-

ತೊಡಿ, ತೋಳ, ನಡ, ರಕ್ತ ಮಾಂಸದಾಗ ಕೊಳಲ ಮಾಡಿ

ಹೊಸಾ ಹಾಡ ನುಡಿಸೇ ನುಡಿಸಬೇಕ, ನುಡಿಸೇ ನುಡಿಸಬೇಕ.

ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರ ಒಂದ ಬಣ್ಣಿಲ್ಲ,
ಒಂದ ಸಪ್ಪಳಿಲ್ಲ, -ಹಾಳ ಹಾಳ!
ಉರಂತಾರs ಇದಕ್ಕ ಯಾರಾದರೂ?
ಕದ್ದ ಹಾದರಾ ಮಾಡಾವರೂ ಹೆದರಬೇಕಂಥಾ ಹಾಳಮನಿ;
ಬಾಗಲ ಪಡಕ ಮುಚ್ಚೋರಿಲ್ಲ, ತೆರೆಯೋರಿಲ್ಲ,
ಕರದರ ಓ ಅನ್ನೋರಿಲ್ಲ.
ಜೇಡಹುಳ ಬಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಕ, ಹಾಂವ ಗುದ್ದಾ ತೋಡಾಕ
ಅಷ್ಟs ಯೋಗ್ಯದ ಇದು,

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾಗ ಸೂಚಿ ಚುಚ್ಚಿ
ನರಸ ಆಡಬಾರದು ಏನಪಾ, ಮೊದಲs
ನೊಂದ ಮಂದಿ, ಹಳೇದ ನೆನಪಾದರ ಮೈತುಂಬ
ಉರುವ ಬಿಡತೈತಿ. ಕರ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದವರನ್ನ
ಏನಂತ ಮಾತಾಡತಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಆಗಲಿ ಪ್ರಭೂ,
ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಈಗs ಖರೆ ಹೇಳೊ
ನಮ್ಮಣ್ಣನ ಕತಿಯೇನ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕೇಳೋವಂಥಾ ನೀ ಯಾರನ್ನೋದs
ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಕೂತ ಮಂದಿಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ಇನ್ನ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕತಿ ಕೇಳಿದರ ಏನ ಹೇಳಲಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಸಣ್ಣಂದಿರತ ಇದs ತೋಡೀಮ್ಯಾಲ ತಗೊಂಡ,
ಆಡಿಸಿ, ಈಗ ನಾ ಗೌಡನ ಮಗಾನs ಅಲ್ಲ
ಅಂಬವರ ಹಾಂಗ ಹೆಸರ ಕೇಳತಿ, ನಾ ಏನ ಹೇಳಲಿ?
ಉರಂತೂರೆಲ್ಲ ನಾ ಅಂದರ ಹೊಳಿಗಿ ಬಂದ
ಹೆಣ್ಣಾಂಗ ಮೂಗ ಮುಚ್ಚತೀರಿ.
ನನ್ನ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಕಳಕೊಂಡದ್ದ ನೆನಪಾಧಾಂಗಾಗಿ
ಅದನ್ನ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಒದರಿ ಒದರಿ
ಓಡಿತೀರಿ. ನಾ ಏನ ದೆವ್ವನs? ಭೂತನs?
ನನ್ನ ಉಗಳ ಸಿದಿದರ ಮೈಲಿಬ್ಯಾನಿ ಬರತದನ?
ನಾ ದಾಟಿ ಹ್ವಾದಮ್ಯಾಲ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಂಗ
ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಮಾತಾಡತೀರಿ. ಏನ ಏನಿದರ ಅರ್ಥ?
ನಾ ಬರಬರಾ ಬರಬೇಕಂದರೇನ?
ಉರ ಅಗಸ್ಯಾಗ ಮೂರ ಹೆಜ್ಜಿ ಇಡಬೇಕಂದರೇನ?
ಫಳಫಳ ಮಳಿ ಬರಬೇಕಂದರೇನ? ಮಳಿ

ತರತೇನಂತ ಮಾತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನ ನಿಮಗ?
ಮಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದೇನ ಸಿದ್ಧ ಆದ್ದಾಂಗಾಯ್ತು?
ಮರದಿನ ಪಾಟೀಮ್ಯಾಲಿನ ಅಕ್ಷರ ಅಳಿಸಿದಷ್ಟು
ಸಸಾರಾಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿ ಮರತ ಕುಂತಿರಿ.
ನಾ ಇಷ್ಟ ಮಾತಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಎದ್ಯಾಗ
ನನ್ನ ಒಂದ ಬೇರ ಕೂಡ ಅಳಕಲಿಲ್ಲೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಪ್ಪಾ ಬಾಲಕಾ, ನಿನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನು? ಅದs
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಹಿಂದಮುಂದಿಂದ ಹೆಂಗ ಹೇಳಲಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏ -ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕೊಂಡ ಬೆಳಗಾಂವ್ಯಾಗ
ಚರ್ಮದ ಅಂಗಡಿ ಇಡೋವಂಥಾ ಕಸಾಬಂತ ತಿಳಕೊ!
ನಿಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜಾಗ ನವಣಿ ಬಿತ್ತಿ ರಾಶಿ ಒಕ್ಕೋವಂಥಾ
ದುರಗವ್ವನ ಬ್ಯಾನಿ ಅಂತ ತಿಳಕೊ!
ಪಾರಂಬಿ ಕಡದ ಸಿವುಡ ಮಾಡಿ ಸುಡೋವಂಥಾ
ಕೊಳ್ಳಿದವ್ವಂತ ತಿಳಕೊ! ಸಾಕೊ ಬೇಕೊ!
ಇನ್ನ ಹೇಳ ಆ ಕತಿಯಾದರು ಖರೆ ಏನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕತಿ ಯಾವತ್ತು ಖರೆ ಇರತಾವೇನಪಾ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಗೌಡಗೊಬ್ಬ ಬಾಳಗೊಂಡಂತ ಮಗ ಇದ್ದದ್ದ
ಆ ಕತ್ಯಾಗಿಲ್ಲೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಗೌಡಗೊಬ್ಬ ಅಂಥ ಮಗ ಇದ್ದದ್ದ ಖರೆ.

(ಚೆಲುವೆ ಸೇದುವ ಮುದುಕ ಕೆಮ್ಮತೊಡಗುವನು.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅವನs ನಾ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಆ ಕತಿ ಹೇಳು.

ಮುದುಕ : ತಮ್ಮಾ ನಾವ್ ಸುರಕೊಳ್ಳೋ ನಶೀಬ ನನಗೂ
ಬೇಕಂತ ಹಟ ಯಾಕೋ ನಿನಗ? ನನ್ನ ಮಾತ
ಕೇಳೇನಂದರ ಸುಮ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಕಿಡ್ಡ ಉರಿಗಿ
ತಿರಿಗಿ ಹೋಗಿ ಹುಡಿಗೇರ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಹೊಡಿ ಹೋಗು.
ಮಾಡಿದವರ ಉಣ್ಣತಾರ ಮಾಡಿದಂಥಾ ಕರ್ಮ.
ನೀ ಮಾಡೋದರೊಳಗs ಇರಲಿಲ್ಲ, ಉಣ್ಣೋದರೊಳಗ
ಯಾಕ? ತಿರಿಗಿ ಕೇಳಿದರ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮದ
ಹಿಂದ ಮುಂದಾದರೂ ನಿನಗೇನ ಗೊತ್ತೈತಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಖರೆ, ನನಗೇನ ಗೊತ್ತದ?
ನಿಂತ ಈ ಹಾದಿ ಯಾರ ಮನಿಗಿ, ಯಾವ ಓಣಿಗಿ
ಒಯ್ದದs ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾರ್ಯಾರಿಗಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟ
ಮಕ್ಕಳಂಬೂದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ದೂರ್ಯಾಕ?
ನಮ್ಮ ಮನೀ ಒಬ್ಬ ಹಳಬಂದೂ ಗುರತಿಲ್ಲ.
ಆದರ ಕತಿ ತಿಳದ ಮ್ಯಾಳ ನಾನೂ ಭಾಳಿಲ್ಲ,
ತುಸುವಾದರೂ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು,
ನಾನೂ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಮಾತ ಆಡಬೇಕು,
ಮಾಡಬೇಕು-ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳು.

ಮುದುಕ : ನೀ ಆಡಿಮಾಡೋದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕತಿ
ಬದಲಾಗತೈತಂತ ತಿಳಕೋಬ್ಯಾಡೋ ತಮ್ಮ.
ಮಾಡೋದೆಲ್ಲ ಮುಗದು ಸುರಕೊಳ್ಳೋದೊಂದs
ಈಗ ಉಳದೈತಿ. ಆತು ಸುರಕೋತೀವು.
ಕೇಳಿದರೆ ಕಿವಿಗುಂಟ ಸೀಸಾಗಿ ಒಲಗಿಳಿಯೋದನ್ನ
ಕೇಳೇನಂಬೊ ಹಟ ಯಾಕೊ ನಿನಗ?
ಈ ಹರೆ, ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಬಿರಸ ಕತಿ ಒಪ್ಪಾಣಿಲ್ಲ.
ಕನಸ ಮೂಡೋ ಕೆಂದ ತೊಗಲಿಗಿ
ಅಲಾಬಿ ಹುಲೀ ಬಣ್ಣಾ ಬಳೀಬಾರದೇನಪಾ.
ಎಳಕಿಡ್ಡಿ, ನನ್ನ ಮಗನ ಸರಿ ಅಂತ ಬುದ್ಧಿ
ಹೇಳತೇನು, ಸುಮ್ಮನ ಈ ಊರ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗಿಬಿಡ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೋಗಲಿ ಅಜ್ಜಾ, ಊರಿಗಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ
ಹುಡಿಗೇರ ಹುಸಿ ಸಿಟ್ಟ ಶಾಂತ ಮಾಡೋದಕ್ಕಾದರೂ
ಈ ಕತಿ ಹೇಳಬಹುದು. ನಡದ ಹಕೀಕತ್ತ ಏನದು?

ಮುದುಕ : ನಿನ್ನ ಹಟ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮಗಂದs ನೆನಪಾಗತೈತಿ.
ಅದs ದಿಗರಾ, ನಿಲಿವಿಕಿ, ಅದs ನದರಾ...
ಕತಿ ಕೇಳಾಕ ನಿನ್ನಾಂಗ ಬಲೆ ಹುರುಪ ಅವನೂ,
ಆಗ ನೋಡಪಾ, ಏನ ಕನಸ ಬಿದ್ದರೂ ಅವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತs:
ಮಗಾ ದೊಡ್ಡಾಂವಾಗಿ ಹೊಲಮನಿಗಲ್ಲ ಮಾಲಕ ಆಗತಾನ,
ಹಂಗಾಮದಾಗ ಹೊಲಾ ಉತ್ತಿ ಬೀಜಾ ಬಿತ್ತತಾನ....
ಹೊಲ ತುಂಬ ಬೆಳೆ.... ದಂಟಿಗಂಟ ತೆನಿ,
ತೆನಿಗಿ ನಾಕ ಹಕ್ಕಿ, ಹರ್ಯಾಗೊಮ್ಮಿ ಸಂಜಿಕೊಮ್ಮಿ
ಹಾಡೇ ಹಾಡತಾವ: ಬೀಜಧಾಂಗ ಬೆಳೆ! ಬೀಜಧಾಂಗ ಬೆಳೆ!
....ಛೇ! ಎಷ್ಟಂದರೂ ರಂಡೀs ಮಗಾ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಯಾಕ ಏನ ಮಾಡಿದಾ?

ಮುದುಕ : ಕುಲಕಣ್ಣಿ ಪುಸ್ತೇಕ ಬರೋವಾಗ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರೇನಂದರ, - ನಂದ ಬಿಟ್ಟ ತಮ್ಮವ್ವನ ಹಳೇ ಗಂಡನ ಹೆಸರ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.
ನನ್ನ ತೊಡಿ ಮಣಕಾಲ ಮ್ಯಾಲ ಮೂರ ಬರೆ ಧೂ ಧೂ ಧೂ ಉಗಳಿಧಾಂಗಾತ. ಆಮ್ಯಾಲ ಸುಡಗಾಡ ಗಟ್ಟಾಗ ಭೆಟ್ಟಾದ. ನಾ
ಬಿಟೇನ? ಹೇಳ ಮಗನು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಹೆಸರೇನ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏನಂದ?

ಮುದುಕ : ನೀ ಏನಂತಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನಾ ಏ ಅನ್ನಲಿ?

ಮುದುಕ : ನೀನು ಅವನಾಗಿದ್ದರ ಏನಂತಿದ್ದಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನಾ ಯಾಕ ಅವನಾಗಲಿ?

ಮುದುಕ : ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನ ಮಾತ ಆಡಬೇಕಂತಿದ್ದೆಲ್ಲ-ಆಡು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಛೇ ಛೇ! ನಾ ಏನಾಡಲಿ? ಅವನ ಮೆಟ್ಟಿ
ನಾ ಹೆಂಗ ಮೆಟ್ಟಿ? ಅಥವಾ
ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಇನ್ನೇನಾಗೋದ ಸಾಧ್ಯ?
ಮುದುಕಾ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನಾ?

ಮುದುಕ : ಯಾವನರೆ, ಬಾಳ್ಯಾ ಬಸ್ಯಾ ಅನ್ನು. ಯಾ ಹೆಸರಲೆ
ಕರೆದರೂ ಮೊದಲಿನ್ನಾಂಗ ಸಿಟ್ಟು ಬರಾಣಿಲ್ಲ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅಜ್ಜಾ, ಲಗು ಹೇಳ, ಅವನೇನಂದ?

ಮುದುಕ : ಕಡ್ಡೀ ಮುರದಾ, ಎರಡ ತುಂಡ ಮಾಡಿದಾ,
ನನ್ನ ಕೈಯಾಗೊಂದ ಕೊಟ್ಟಾ, ತನ್ನ ಕೈಯಾಗೊಂದ ಹಿಡಿದಾ,
ಹೇಳಿದ: ನಿನ್ನ ಮಾತ ಖರೆ. ಅಪ್ಪಿಲ್ಲದ ಮಗ
ಹುಟ್ಟಾಣಿಲ್ಲ- ಅಂದ, ಹೋದ. ನೀ ಏನಂತಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮುದುಕಾ ಒಂದ ಸುಸರಿನ್ನಾಗ
ಹೇಳಿಬಿಡು: ಗೌಡ-ಅಂದರ ದೊಡ್ಡಗೌಡನ,
ಕತಿ-ಅಂದರೆ ಆದ ಮಜಕೂರ,
ಏನೇಂದರ-ಖರೆ ಏನು?

ಮುದುಕ : ಕಡ್ಯಾಕ ಹೊಂಟವರ್ಹಾಂಗ ಇಷ್ಟಾಕ ಅವನರ
ಮಾಡತೀಯೋ ತಮ್ಮ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅವಸರ ಮಾಡಂದ್ರ-

ಇನ್ನೊಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಕ್ಕ, ಬ್ಯಾಡ ನಾಲ್ಕು ತಾಸಿಗಿ,
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಇನ್ನೊಂದ ಗಳಿಗಿ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗಾಗಬಹುದು,
ಹ್ಯಾಂಗಿರಬಹುದು-ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ನಾ ಅಂದಕೊಂಡಷ್ಟು ಕೂದಲಾದರೂ ತಲೀಮ್ಯಾಲ
ಇರತಾವೊ ಇಲ್ಲೊ, ಲಗು ಹೇಳ.

ಮುದುಕ : ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳೋದಂದ್ರ ಹರೆದವರ ಹಕ್ಕಿನ ಚೈನಿ

ಏನಪಾ. ಇಷ್ಟ ಗಟ್ಟಿದ್ದರ ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ:
ಆಯ್ತು, ಇಂದಿಗಿ ಐದ ಕಡಿಮಿ ಎರಡಿವೃತ್ತು ವರ್ಷದ
ಹಿಂದಿನ ಮಾತೇನಪಾ. ಅದs ಆಗಳೆ ಅಂದೆನಲ್ಲ-
ನನ್ನ ರಂಡಿ ಹಿರೀಮಗನ್ನ ಅದs ಹಡದಿದ್ದಳು.
ಏನ ದಿನಮಾವು! ಉಡ್ಯಾಗ ಚೈನೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ
ತಿನ್ನಕೋತ ತಿರಗ್ಯಾಡಬೇಡ! ಬಿತ್ತೋದಷ್ಟs ತಡ,
ಹೊತುಂಬ ಬೆಳೆ, ಕಣತುಂಬ ರಾಶಿ, ಮನಿತುಂಬ ಕಾಳ!
ಆಗಿನ ಹೆಂಗಸರ ಹಂತವರಂತಿ? – ನಡಾ ಹಿಡಿದ
ಅಲಗಿದರ ನಾಕೈದ ಕೂಸ ಹಾಂಗs ಬೀಳಬೇಕ!
ಪಾರಿ? ಹೊಲೇರ ಪಾರಿ ಇಲ್ಲ?-ಆಕಿ ಉರಾಗ
ಹೊಕ್ಕರ ಹಾಡಾಹಗಲಿ ಸಂದಿಗೊಂದ್ಯಾಗ ಹಾಯೋಹಾಂಗs
ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೀ ಮಗಳ ಕಮಲೀಕಿಂತ ಕಣ್ಣ ಮೂಗಲೆ
ಚೆಲಿವಿ ಪಾರಿ. ಅಂಥಾಂಗ ಕಮಲೀನ
ನೋಡಿಯೊ ಇಲ್ಲೊ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಕತಿ ಹೇಳ ಮಾರಾಯ.

ಮುದುಕ : ಹೂಂ ಆಗ ನೋಡಪಾ, ಯೋಳವಟ್ಟಿ ಹುಲಿ ಬಂದ

ಯೋಳೆಂಟ ದನಾ ತಿಂದ, ಬ್ಯಾಟಿ ಆಡಾಕ ಗೌಡ ಹ್ಯಾದ.

ಹ್ಯಾದ ಹ್ಯಾದ ಅತ್ತs ಹ್ಯಾದ.

ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿ ಕೆತ್ತಲಾದರೂ ಗೌಡನ ಸುದ್ದಿಲ್ಲ.

ಜನ ಕತ್ತಲಂತಿ? ಕತ್ತಲಿ ಕೆಸರಾಗಿ

ಕಣ್ಣಿಗಲ್ಲ ಮೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಮೋತಿ ನಿನಗಿಲ್ಲ, ನಿಂದ ನನಗಿಲ್ಲ.

ಯಾರೋ ಗುಗ್ಗುಳ ಹೋಗಿ ಬ್ಯಾರಿ ಹಾಕಬೇಕs ಸುಟ್ಟಬರಲಿ?

ಯಾರ್ಯಾರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿದ್ದರ ಅಲ್ಲೆ ನಿದ್ದಿ!

ಹರೀವತ್ತರ ಕೈಮಾರ ಹೊತ್ತೇರಿದ ಮ್ಯಾಲ

ನೋಡತೇನು: ಎಲಾ, ಮೊದಲಿದ್ದ ನಮ್ಮೂರ ಕೆಡಿಸಿ

ದೇವರು, ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿರಬೇಕೇನಪಾ!

ಮನಿ, ಓಣಿ, ಗುಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಅದಲಬದಲ!

ನಿನ್ನಿ ಕಂಡ ಹರೇದ ಹುಡಗೋರೆಲ್ಲ ಇಂದ
ಮುದುಕರಾಗಿ ಆಕಳಿಸಾಕ ಹತ್ತಾರ! ಶಿವನಽ
ಮಾದೇವನಽ ಏನಾತಿದಾ? ನನಗರೆ ನೋಡಪಾ-
ಖರೆ ಹೇಳಿದರು ಕೇಳತಿ, ಖೊಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದರು ಕೇಳತಿ,-
ಬೆರಗಽ ಬೆರಗ! ನನಗೂ ಒಂದ ಆಕಳಿಕಿ
ಬಂತಪಾ. ಹೀಂಗ ಆಕಳಿಸಿ ಚಿಟಕಿ ಹೊಡದ
ನೋಡತೇನು: ಇದರಿಗಿ ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ರಾಮಗೊಂಡ! ಕಣ್ಣಮೂಗಿಲ್ಲ.
ಕಿವಿ ನಾಲಿಗಿಲ್ಲ, ತೊಗಲಿಲ್ಲ, ನಿಂತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಪಾ
ಮತ್ತ ನಕ್ಕೋತ! ಅಂದಿಂದ ಹಿಂಗಽ ಆಕಳಿಸಿ
ಆಕಳಿಸಿ ಆಯುಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಆಗಿಹೋತ. ಇಂದಿಲ್ಲಿ
ನಾಳಿ ಗೋರ್ಯಾಗ, ನಡುವ ಬಂದ ನೀ ಕೇಳಿದಿ
ನಾ ಹೇಳಿನು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಈಗ ರಾಮಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅವನೆಲ್ಲಿ ಸಿಗತಾನ? ಇಂದ ಎದ್ಯಾಗ
ನಾಳಿ ನೆನಿಪಿನ್ಯಾಗ, ಮರತೇನಂದರ ಮರ್ಯಾಕಿಲ್ಲ.
ಬಿಟ್ಟೇನಂದರ ಬಿಡಾಕಿಲ್ಲ, ಆಳದೊಳಗೆ ಒಂದಳತಿ
ಚುಚ್ಚೇ ಚುಚ್ಚತಾನ. ಕನ್ನಡಿ ಕಂಡರ
ಅವನಽ ಮೂಡಿ ಬಂದ, ಒಡ್ಡಿಗೈಲೆ ಮೈ ಸವರಿ
ಕುಲುಕುಲು ನಗತಾನ. ಆ ನಗಿ ನಮ್ಮ
ತುಟ್ಟಾಗ ಹೆಪ್ಪಹಾಕಬೇಕನ್ನೂದರಾಗಽ
ಕಿಲಬ ಹಿಡದ ನಾರತೈತಿ. ನಾರೂ ನಗಿ ನಕ್ಕ ನಕ್ಕ
ನಾವಽ ಕನ್ನಡಿ ಆಗತೀವು, ನೆರಳ ಆಗತೀವು,
ಕಟ್ಟಕಡೀಕ ಏನ ಆಗತೀವಂದರ,
ಏನ ಆಗತೀವಂದರ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏನ ಏನಾ?

ಮುದುಕ : ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಕವಿಗಾರ ಕವಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳೋ ಹಾಂಗ ಆತ ಅವನ ಕತಿ; ತಮ್ಮಾ ಏನ ಹೇಳಲಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ನನಗ್ಯಾಕ ಅನ್ನಸೋದಿಲ್ಲ?

ಮುದುಕ : ಹ್ಯಾಂಗನ್ನಸಬೇಕು? ನನ್ನ ಹಣಿಮ್ಮಾಲಿಂದ ಇದೇನ ಹೇಳು?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಒಲ್ಯಾಗಿನ ಬೂದಿ.

ಮುದುಕ : ಇದ ನಮಗ ದೇವರ ಪರಸಾದ ಏನಪಾ.

ಏಕದಮ್ಮ ಎಷ್ಟ ದೂರ ಹ್ಯಾದಿ ನೊಡು!

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಬ್ಯಾಡೊ ಮುದುಕಾ ತಡಿಯೊ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಹೀಂಗ ತೂರಬ್ಯಾಡೊ...

ಅಥವಾ, ನಿಮ್ಮ ಜೋಡಿ ನಾ ರಾಜಿ ಯಾಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ?

ನೀವು ಹೇಳಿದಾಂಗ, ಹೇಳಿದಷ್ಟ, ಅಳತಿ ಮಾಡಿ

ಬೆಳ್ಳಾಕ ನಾಯೇನ ನಿಮ್ಮ ಕುಂಡದಾಗಿನ

ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲ. ಕಸುವಿದ್ದರ ಬೆಳದೇನು

ಇಲ್ಲಾಂದರ ಕಮರೇನು, ಏನಂತಿ?

ಮುದುಕ : ನಾನೂ ಅದನ್ನ s ಅಂತೀನೋ ತಮ್ಮ,

ನಿನ್ನ ಬೆಳಸಾಕ ನಾವೇನ ನೀರಾಗಿಲ್ಲ, ಗೊಬ್ಬರಾಗಿಲ್ಲ.

ಅದಕ್ಕೂ ನೀ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಗೀ ಬಳಗದಾಗ ಕೋಗಿಲ ಹ್ಯಾಂಗಿರತೈತಿ ಹೇಳು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕೋಗಿಲ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾದರೂ ಕಾಗೀ ಗೂಡಿನೊಳಗ

ಅಲ್ಲೇನ? ಇದಕ್ಕೇನಂತಿ?

ಮುದುಕ : ನಿನಾಪ್ಪನ ಮತ್ತು ಅದನು ತೀಡತಾನಲ್ಲೊ,

ಕೋಗಿಲ ಬೆಳದ ಮ್ಯಾಲ ಕಾಗೀ ಬಳಗದಾಗ

ಇರತೈತೇನ ಹೇಳಂತೀನು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಖರೆ, ಏ ಹಳಬಾ.

ಹಳಬ : (ಪ್ರವೇಶ) ಬಂದೇನಿ, ಧನಿ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನನ್ನ ಬಿಳೀಕುದರಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಬಾ ಹೋಗು

ಹಳಬ : ಇಂಥಾ ರಾತ್ಯಾಗ ಹಿಂಗ ಹೋಗತೇರಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮತ್ತ ಯಾವಾಗ ಹೆಂಗ ಹೋಗಬೇಕಂತಿ?

ಹಳಬ : ಬರಿಗೈಲೆ ಹಾಂಗ ಹೋಗತೇರಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇನ್ನೇನ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹೋಗಬೇಕಂತಿ?

ಹಳಬ : ಗೌಡ್ತಿ ಕೇಳಿದರ ಏನ ಹೇಳಲಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಬ್ಯಾರೇ ಕಡೆ ಬೇರ ಹುಡಕೋದಕ್ಕ ಹೋದಂತ ಹೇಳು.

ಹಳಬ : ದೊಡ್ಡಗೌಡ ಕೇಳಿದರ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಸಣ್ಣಗೌಡ ಸತ್ತಂತ ಹೇಳು.

ಹಳಬ : ಯಾಕ ಹೃದಯಂತ ಕೇಳಿದರ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇರಲಿಕ್ಕೇನೂ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋದಂತ ಹೇಳು.

ಹಳಬ : ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ಮಂದಿ ಕಾರಣ ಇದ್ದಾಗ ಬದಕತಾರೇನಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೇಳು. ಸರಳ ಹೋಗು, ತಡೀ ಹಾಕು,

ಕುದರಿ ಬಿಚ್ಚು, ಹೋದ ಹಾದೀ ಹಿಡದ

ಎಡಕ್ಕೆ ಎಡಾ ಅನ್ನಬ್ಯಾಡ. ಬಲಕ್ಕೆ ಬಲಾ ಅನ್ನಬ್ಯಾಡಾ.

ಯಾರ ಕೇಳಿದರೇನೂ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಾ.

ತಿಳೀತೊ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಲೊ?

ಹಳಬ : ತಿಳೀತೆಪ್ಪ ತಿಳೀತು. (ಹೋಗುವನು)

ಮುದುಕ : (ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು)

ಬಾಳಗೊಂಡಾ, ಬಂದ ಕೆಲಸಂತೂ ಗಂಡಾತು.

ನಿನ್ನ ಹುಡುಗೇರ ಮುಂದ ಆ ಕತಿ ಹೇಳೋವಾಗ

ಈ ಮುದುಕಂದಷ್ಟು ಹೇಳಾಕ ಮರೀಬ್ಯಾಡಪಾ ಮತ್ತ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏನ ಹೇಳಲಿ?

ಮುದುಕ : ಹಿಂಗ ಏನರೆ, ಹಿಹಿ ಬೀಜಧಾಂಗ ಬೆಳಿ...

ಬೀಜಧಾಂಗ ಬೆಳಿ.... (ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುವನು)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾಂ

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಕಡೀದೊಂದ ಮಾತ ನಡಿಸಿಕೊಡತೀಯೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಏನ ಹೇಳಲ್ಲ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಯಾವುದಾದರು ಹುಡುಗಿ ಬಂದ, ನನ್ನ ಗುರುತಾ ಹೇಳಿ

ಹುಡುಕ್ಯಾಡಿದರ, ನಿನ್ನ ದೊರಿ ಉರ ಬಿಟ್ಟ ಹೀಂಗ

ಹೋದಂತ ಹೇಳು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಪ್ಪಾ, ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲ ಬಂದ ಗಂಡುಳ್ಳ ಬಾಲೇರಸೈತ
ಗಂಡ ಗಂಡಸರನ್ನ ಸಿಕ್ಕಾಯೊ ಸಿಗಾಕಿಲ್ಲೊ ಅಂತ
ಹುಡುಕಾಡಿ ತಿರಗತಾರ. ನನಗ ನಿನ್ನ ಹುಡುಗಿ
ಗುರುತ ಏನ? ಆಕಿ ಖೂನ ಗುರುತ ಹೇಳಿದರ
ನಾನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳೇನು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೂವಂದರ ಹೂವಲ್ಲ, ಮಗ್ಗಿ ಅಂದರ ಮಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲ-
ಮುಗ್ಗ ಬಾಲಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಗಡಿಗಿ ಹಾಲ ಕುಡದ
ಧೀರನ್ನ ಯಾರಾದರೂ ಕಂಡೀರೇನಂದರ ಅದs
ಗುರುತ ನೋಡು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಪ್ಪಾ, ಹರದಾಡೋ ಹರೇದ ಬೆಕ್ಕಗೋಳನ್ನ
ಮುದಿಕೇರ ಸೈತ ಕದ್ದ ಕರದ ತಮ್ಮ ಹಾಲಗಡಿಗಿ
ಮ್ಯಾಲ ಮುಚ್ಚಿಕೋತಾರ. ನೀ ನೆಕ್ಕಿದ
ಗಡಿಗಿ ಗುರುತಾ ಹೆಂಗ ಹಿಡೀಲಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೊತ್ತು ಮುಳಗಿತ್ತು, ಇಲ್ಲ, ಅಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ
ಮುಕ್ಕಾಗದ ಗಡಿಗ್ಯಾಗಿನ ಹಾಲ ಕುಡದ ಹಾರ
ಕೊಟ್ಟ ಹೋದಾಂವೆಲ್ಲಿ-ಅಂದರ, ಅದs
ಗುರುತ ನೋಡು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾಂಗಿದ್ದರ ನಾನಾದರೂ ಹೇಳೇನು, ನೀನಾದರು
ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಹೋಗುವಂಥವನಾಗು.

ಅಂಕ : ಎರಡು (b)

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಆ ಈ ಕಡೆಗೆ ಓಡಾಡಿ
ಕೊನೆಗೆ ಏನೋ ನೆನಪಾದಂತಾಗಿ ಕುಡಗೋಲು ಮನಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಏ ಕುರುಬರಣ್ಣಾ ಸತ್ಯುಳ್ಳ ಶರಣಾ
ಕಾಪಾಡೊ ಕುರಿಗಳನಾ
ಮಾಡುವೆ ನಮನಾ ||ಪ||

ಅರಿಯಬಾರದ ಅರಸ ಒಳಗೆ ಬಾರದೆ ಕುಳಿತ
ಒಳಹೊರಗ ಆದಾವೊ ಹೊರತ
ಹೊಲಿದ ಹೊಲಿಗೆಯ ಭೇದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಾದೇವು
ಮರತಾನೊ ದೊಡ್ಡಿಯ ಗುರುತ

ಕಳಕೊಂಡು ಹಳಹಳಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ ತಿರಿಗೇವ
ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಮರುಳಾದವಣ್ಣ ||೧||

ಒಳಗ ಗದ್ದಿಗಿ ಮ್ಯಾಲ ಹುಲಿ ಬಂದ ಕುಂತಾವ
ತಳಕಿತ್ತು ಓಡದಿರೊ ಧೀರಾ
ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಹೊರಗ ಹೆಂಗರೆ ಉಳಿವಿ
ಕಾರ್ಯಕಾರಣಕಾದ ವೀರಾ
ನಮ್ಮೊಳಗ ನೀನಡಕ, ನಿನ್ನೊಳಗ ನಾವಡಕ
ಬಿಟ್ಟರೇನಿದೆ? ಬರಿಯ ಬಣ್ಣ ||೨||

ಕಂಡಕಂಡವರೀಗ ಕೈ ಮುಗದ ಕೇಳೇವ
ಕಂಡೀರೇನರಿ ನಮ್ಮ ದೊರಿಯ
ಬಿಳಿಯ ಹೊಳಪಿನ ಯಕ್ಷಿ ಕ್ಷಿತಿದಂಚಿನ ಬೆಳಕ
ಕಣ್ಣೊಳಗ ಕುಕ್ಕಿದಳಯ್ಯ
ಅಕ್ಷಿಯೊಳಗಡಿಗಿರುವ ನಿಕ್ಷೇಪವೇ ಬಾರ
ಅಳಿಸೊ ಉಳಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನಣ್ಣ ||೩||

(ಹಾಡು ಮುಗಿಯುತ್ತಲೂ ಹೋದ ಹಳಬ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಹಳಬ : ಅಪ್ಪಾ, ಬಾಳಗೊಂಡಾ, ನಾನಾದರೂ ಬಂಗಾರ ಕುದರಿ
ಹೊಡಕೊಂಡ ಬಂದಿದ್ದೇನೋಡು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ತಾ ಅಂದರ ಬಾ ಅಂತಾನಲ್ಲೋ? ಹೊಟ್ಟಿಗೇನ
ಕನಿಕೆ ತಿಂತಿ? ಯಾವ ಕುದರಿ ಹೊಡಕೊಂಬಾ ಅಂದಿದ್ದೆ.

ಹಳಬ : ಬಿಳೀ ಕುದರಿ ಇರಲಿಲ್ಲಂತೀನು...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅದ್ಯಾಕ ಇರಲಿಲ್ಲ?

ಹಳಬ : ಅದs ನನಗೂ ಹೊಯ್ಯಾತಂತೀನು...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏನೊ ನಿನ್ನ ಗೋಳು? ಹೇಳಬಿಡ ಒಮ್ಮಿ
ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ ಮಾಡಿ ಕೇಳತೇನ.

ಹಳಬ : ಆ ಕತೀನs ಹೇಲತೇನೊ ಎಪ್ಪ. ನೀ ಹೇಳಿದಿ,
ನಾ ಹ್ವಾದಿನು. ಒಕ್ಕಲಗೇರ್ಯಾಗ ಹೊಕ್ಕು, ಹಾರೊಗೇರ್ಯಾಗ
ಹರದ, ನಿಮ್ಮ ಮನಿಗಿ ಹೋಗಿ ಕದ ತೆರದಿನು.
ಹಕ್ಕಾ ಗ ಸಣ್ಣ ಮಿಣಕ ಮಿಣಕ ಪಣತಿ. ಸಾಲ
ದನಾ ಕರ್ತಗ ಅಮಾಸಿ ದೆವ್ವಿನ್ಯಾಂಗ ನಿಂತಾವಲಾ!

ನಾನು ಕನಿಕೆ ಅಂಬಾವರಹಾಂಗ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ
 ನೋಡಬೇಕೆ? ಕಟ್ಟಕಡೀಕ ಮೇವಿನ ಕಟ್ಟಿ ಹಂತ್ಯಾಕ
 ಕೆಂಪ ಕುದರಿ ನಿಂತಿತ್ತು, ಬಿಳೀದಿಲ್ಲ.
 ಇನ್ನೇನು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಬೇಕಂದರ-ನೋಡಪಾ-
 ದೇವರ ಸರಿ ನಿನ್ನ ಮುಂದ ಹೇಳತೇನು-ಇದರ ಕರೈವ್ವ!
 ನನ್ನಾಣಿ, ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ ಆಣಿ, ಕೆಟ್ಟದೇವರಾಣಿಪಾ
 ಕರೈವ್ವನು! ಕುದರಿ ತೊಡ್ಯಾಗ ಕೈಹಾಕಿ
 ತಿಕ್ಕತಿಡ್ಡಳು! ಬೆವರ ಬಂದ ಗಡಗಡ ತೊಡಿ
 ನಡಿಗಿ, ಆಡೇನಂದರ ಬಾಯಿಲ್ಲ, ಓಡೇನಂದರ
 ಕಾಲಿಲ್ಲ! ಹಣಿತುಂಬ ಕುಂಕುಮ, ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿದ
 ಹಸೀ ತಲೆ! ಬಿಟ್ಟ ಕೂದಲ ಬೆನ್ನ ದಾಟಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಚವರಿ
 ಬೀಸತಿದ್ದವು! ಮೈಮಾಲ ಸೀರಿ ಐತಿ, ಇಲ್ಲ-
 ಗಲ್ಲ, ಮಲಿ, ಕುತ್ತಿಗಿ, ಕೈಗೆಲ್ಲ ಸೆಗೆಣಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು!
 “ಹಡದವ್ವಾ ನೀ ತಾಯಿ ಖರೆ, ನಾ ಮಗಾ ಖರೆ
 ಆದರ ನನ್ನ ಕಾಪಾಡ ಎವ್ವಾ” ಅಂದವನ
 ಉದ್ದಕ ಬಿದ್ದನು. ಅವ್ವಗ ಕರುಣಾ ಬಂತು.
 “ಕುದರಿ ನನ್ನ
 ಬಾಳಣ್ಣಗ ಹೌದಲ್ಲೋ?” ಅಂದಳು. “ಹೌದೆವ್ವ”
 ಅಂದನು. “ಬಿಳೀ ಕುದರಿ ಹೋಗೇತಿ, ಬಂಗಾರ
 ಕುದರಿ ಒಯ್ ಮಗನು” ಅಂದಳು.
 “ಆಗಲಿ ಹಡದವ್ವಾ” ಅಂದ ಹೊಡಕೊಂಡ
 ಬಂದನು. ನನಗೆ ಜೊರಾ ಬಂದಾವೇನ್ನೋಡು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ದೀಡ ಪಂಡಿತ ಇದ್ದಿ, ಶರಣಂದ ಹೋಗು.
 ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ, ನಾನಾದರು ಹೊರಟು ನಿಂತೆ.
 ಇದರ ನೋಡಿದರ ಕವಲದಾರಿ. ನಾ ಹೋಗಬೇಕಾದ
 ದಾರಿ ನೀನಾದರು ತೋರಿಸುವಂಥವನಾಗು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಇಕಾ ಈ ದಾರಿ ಸರಳ ಹೊಲಗೇರ್ಯಾಗ ಹಾದ,
 ಪಾರೀ ಮನಿ ಮುಟ್ಟಿ ಉರ ಸೇರತೈತಿ.
 ಈ ದಾರಿ ಸುಡುಗಾಡದೊಳಗ ಹಾದ ಹಳ್ಳದ ಗುಂಟ
 ಹರದ ಐದಾರಾಗಿ ಮೆಳಿ ಸೇರಿ ಪಾರ ಹಾಯತೈತಿ.
 ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದ ನಿಂದ ಏನಪಾ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೋಗತೇನ ಶರಣ

(ರಂಗದ ಎಡಬದಿಗೆ ಸೂತ್ರಧಾರನಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೊರಡುವನು. ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಹಳಬ ಹಾಗೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಂತು) - ನಿಂದೇನಪಾ ಮತ್ತೆ? ಇನ್ನು ಮುಗಿಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕತಿ?

ಹಳಬ : ಅಲ್ಲ, ಏನೋ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಪ್ಪೆ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏನಾ?

ಹಳಬ : ನನ್ನ ಗುರುತ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನಬಾರದ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇಲ್ಲ.

ಹಳಬ : ಅದ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರ ಯೆರ್ತ ನೆನಪಿಟ್ಟಾಂಗ ಅತೆಲ್ಲ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೌದು

ಹಳಬ : ಗಬರು, ಸಣ್ಣಂದಿರತ ಅಲಾಬದಾಗ ಹುಲೀ ಸೋಂಗಾ ಹಾಕತ್ತಿದ್ದಿ ನೀನು ಹೌದಲ್ಲೋ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಬೇಸರದಿಂದ) ಹೂಂ

ಹಳಬ : ಪಂಚಮೀ ಹೊಳೆ ಏರಿಬಂದಾಗ ನಾ ನೀ ಕೂಡಿಕೊಂಡ

ಹೊಳ್ಳಾಗ ಹಂದಿ ಓಡಿಸಿ, ಅವು ದಂಡಿಗಿ ಬರಧಾಂಗ

ಕಲ್ಲ ಹೇರಿ ಹೇರಿ ಸೀಮಿ ದಾಟಿಸಿ, ಬರತ್ತಿದ್ದಿ,

ನೆನಪೈತಿ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಶುಶೂಹಲದಿಂದ) ಹೂಂ ಮುಂದ ಹೇಳು.

ಹಳಬ : ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ ಜಾತ್ರಿಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡ

ಹೋಗತ್ತಿದ್ದಿ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹಾಂ ಹಾಂ ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ ಜಾತ್ರಿಗಿ ನಾ ಮುಂದ

ನೀ ಮುಂದಂತ ಮುನ್ನೂರಾ ಹದಿನೆಂಟ

ಮೆಟ್ಟಲಾ ಓಡೋಡಿ ಏರತ್ತಿದ್ದಿ! ಜಾತ್ರಿ

ಪನಿವಾರ ತಿನ್ನತಾ ಗುಡ್ಡತುಂಬ ಓಡಾಡತ್ತಿದ್ದಿ...

ಹಳಬ : ಹುಲಿಮರಿ ತೋರಸ್ತೇನಂತ ಒಕ್ಕಲಿಗೇರ

ನಿಂಗೀನ ರಮಿಸಿ ಗವ್ಯಾಗ ಕರಕೊಂಡ

ಹೋಗಿದ್ದಿ. ಆಮ್ಯಾಲ ನಾ ಬಂದ ಹುರಪಲೆ

ನಿಂಗಿ ದನಿ ತಗದ ಅಳಲಿಕ್ಕತ್ತಿದ್ದಳು...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಯಾರ ಮುಂದ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನಿರಂತ
ಹೇಳಿ, ನೀ ನನ್ನ ಹೊರಗ ಕಳಿಸಿದ್ದಿ....

ಹಳಬ : ಹೇ ಹೇ... ಬಲೆ ಮೋಜಿನ ದಿನಗೋಳೇನವಾ ಅವು.
ಬಾಳೇವಂದರ ಬಗಲೆತ್ತಿ ಹೊರಗ ಕುಣಧಾಂಗಿರತ್ತಿತ್ತ!
ನಮ್ಮ ಆಟಕ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ನಣ್ಣ
ಅಂಗಳಾಗಿ ಸಾಲತಿರಲಿಲ್ಲ ಹೌದ? ತುಂಬಿದ
ಹೋಳಿಹಾಂಗ ಅದs ಬಣ್ಣ, ಅದs ಅರಭಾಟ,
ಅದs ಭರಪೂರದಿಂದ ಬಾಳಬೇಕಂತೈತಿ
ಮಗನ ಮನಸ್ಸು

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಹಳಬನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ)
ಎಷ್ಟ ದೂರ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕೋ -
ಹಳಬರ ಲಸಿಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಾ ಮಗನ ನೀ?

ಹಳಬ : ಗೌಡರ ಬಾಳ್ಯಾ ಅಲ್ಲಾ ಮಗನ ನೀ?

(ಇಬ್ಬರೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ನಗಲಾರಂಭಿಸುವರು. ಮಾತು ಬರದಷ್ಟು ನಗುವರು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೇಳಲು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ನಗುವರು.)

ಹಳಬ : ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಾಟ ಆಡಿಕೋತ ಅಂದ
ಯಾರ ಮನ್ಯಾಗ ಅಡಗಿದ್ದೀ ಮಗನ?

(ಮತ್ತೆ ನಗುವರು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಯಾರನ್ನೋ ಅಣಕಿಸುವ ಹಾಗೆ ಎದ್ದು ಶರ್ಟನೊಳಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ತಾನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಅವನ ಮೂಗಿ
ಗೂ ಹಿಡಿಯುವನು.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮೈಯಾನ ಮಣ್ಣ ಹೆಂಗ ನಾರತೈತಿ (ನಗುವನು)

ಹಳಬ : ಅಲ್ಲೋ; ಕ್ಷಾಣಾ ಹೊಡ್ಯಾಕ ಹೋಗಿ ಅದರ ಜೋಡಿ
ಕೆಸರಿನ್ಯಾಗ ಅಂದ ಹೆಂಗ ಸಿಗಬಿದ್ದಿದ್ದಿ-ನೆನಪೈತಿ? (ನಗುವನು)

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ತೊಡೆ ಬಾರಿಸಿ ನಗುತ್ತ)
ನನಗ ಈಗಲೂ ಕೆಸರಿನ್ಯಾಗ ಕಾಲ ಹುಗಧಾಂಗ
ಆಗತೈತಿ, ಹ ಹ ಹೌದ?

ಹಳಬ : ಹಾಂಗಾದರ ಕ್ಷಾಣಿನ್ಯಾಂಗ ಒಮ್ಮಿ ಒದರಲಾ ಮಗನ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಏ ಸುಮ್ಮನಿರೋ ಮಾರಾಯಾ, ಕೆಸರಿನ್ಯಾಗ ಸಿಗಬಿದ್ದಾಂಗ
ತಿಳಿಕೊಂಡರs ಮನಸ್ಸಿಗಿ ಒಂದ ನಮೂನಿ
ಋಶಿ ಆಗತೈತಿ

ಹಳಬ : ಹಿಂತಾದೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು, ಉರ ನಂದಲ್ಲ
ಅಂಬಾವರ್ಹಾಂಗ-ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಹೋಂಟೀದಿ,-
ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯಲೆ ಮಗನ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಖರೆ, ಲಸಿಮ್ಯಾ, ನೀ ಬಂದ ಮತ್ತೆ
ಹಣಗಲಕ ಹಾಕಿದಿ. ತಡ ಅದರ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ
ಕ್ವಾಣ ಡೊಗಾಲಮಂಡೀ ಚೆಲ್ಲೀತಂತೆನ.

ಹಳಬ : ಬೇರ ಹರಕೊಂಡ ಬ್ಯಾರೇ ಕಡೆ ಹೋಗೋದ
ಇಷ್ಟ ನಸಾರಿದ್ದರ ಈ ಉರಾಗ ಯಾರ ಇರತಿದ್ರ
ಹೇಳು? ಈ ಮಣ್ಣೀನ ಒಂದೆ ಎರಡೆ ಮಾಡತೈತಿ?
ಇಷ್ಟೆ ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕಲಾ, -ಬಿದ್ದ ಬೀಜ ಎಲ್ಲೆ-
ಬೆಳದ ಮರಾ ಎಲ್ಲೆ? ಸಿಡದ, ಮ್ಯಾಲ
ಬರಬೇಕಂದರ ಅದರ ಎದಿ ತುಂಬ ಬೇರ
ಬಿಟ್ಟಿರತೇವ. ಬೇಕಾದರ ಹೌದನ್ನು, ಸಾಕಾದರ ಅಲ್ಲನ್ನು.
ಬೇಕಬೇಕಾಧಾಂಗ ಒಂದ ಬಿಟ್ಟ ಒಂದ ಮಾಡೀತ
ಖರೆ, ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲಿನ ಹಿಡತಾ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ
ಮಗಂದು. ಕಾಣಬಾರದ?-ಹೋಗತಿ ಅಂತ
ಕುದರೀ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಬರೋವಾಗ ಹೇಳಿದ್ದಷ್ಟೆ ಆತು,
ಹೊಲೇರ ಪಾರಿ ಮೈ ತುಂಬಿ 'ನನ್ನ ತಲ್ಯಾನ
ಕೂದಲಾ ಯಾರೋ ಸಿವುಡ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಯ್ತಾರ
ಕಾಪಾಡ್ಪೋ' ಅಂತ ಚೀರಿದಳಪಾ!

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೊಲೇರ ಪಾರಿ? ಆಕಿ ಮೈಯಾಗ ಬಂದಿತ್ತು?
ಏನಂದಳು? ಏನಂದಳು?

ಹಳಬ : ಈ ಗೋಕಾಂವಿ ನಾಡಿನಾಗಿನ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟ
ದೇವರೆಲ್ಲ ಆಕಿ ಮೈಯಾಗ ತುಂಬತಾವೇನಪಾ.
ಯಾಕೋ ನೀ ಹೊಂಟ ಯಾಳೆ ಸುಮಾರೈತಿ,
ನಿನ್ನ ಬಿಡಬ್ಯಾಡರೆಂತ ಆಕೀನಸ ಹೇಳಿದಳು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನೋಡ ಲಸಿಮ್ಯಾ....

ಹಳಬ : ಏ, ಅಲ್ಲಂದರ ಮತ್ತೆ ಅದನಸ ಹಾಡತಾನಲ್ಲೊ:
ಒಂದ ಮಾತ ಹೇಳತೇನ, ಬೇಕಾದರ ಕೇಳು,
ಸಾಕಾದರ ಬಿಡು: ಹೊಲೇರ ಪಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದ
ಇಲ್ಲಿತನಕ ಒಂದ ಮಾತ ಸುಳ್ಳು ಬಂದಿಲ್ಲೇನಪಾ.

ಇದs ಈಗ ನಿನಗೊಬ್ಬ ಮುದುಕ ಭೆಟ್ಟಿ
ಆಗಿದ್ದೋ ಇಲ್ಲೋ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೌದು.

ಹಳಬ : ನೋಡ ಹಾಂಗಾದರ, ಅಲ್ಲಿ ಕೂತಗೊಂಡs
ಅದನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಳು-ಸುಳ್ಳಂತಿ? ಬ್ಯಾಡಾದವರ
ಬೇಕಾದ್ದs ಹೇಳತಾರ: ಹೇಳಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಕೇಳಿಕೋತ ಹ್ಯಾದರ ಹೆಂಗೊ ಹುಡಗ?
ಸುಮ್ಮನ ಗಿಣಿಗಿ ಹೇಳಿಧಾಂಗ ಹೇಳತೇನ.
ನನ್ನ ಮಾತ ಕೇಳ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏನ ಮಾಡತಿ?
ಮನಿಗಿ ನಡಿ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನೋಡ ಲಸಿಮ್ಯಾ, ಇನ್ನ ಜುಲುಮಿ ಮಡಬ್ಯಾಡ.
ಏನೋ ಇದೊಂದ ಎಳಿತನದ ಹಳೀ ನೆನಪ
ಉಳದsದ. ಆದs ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಅದೊಂದಾದರೂ
ಇರಲಿ, -ನೀ ಹೋಗಿಬಿಡ.

ಹಳಬ : ಹಾಂಗಿದ್ದರ ಖರೆ ಅನ್ನು, ಸುಳ್ಳನ್ನು. ನನಗ
ನೀ ಬಾಳ್ಯಾ ಹೌದು, ನಿನಗ ನಾ ಲಸಿಮ್ಯಾ ಹೌದು.
'ಏ ನಿನಗ ನಾ ಬಾಳಗೊಂಡಲ್ಲಪಾ' ಅನ್ನು-ಹೋಗು.
ಇದು ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಅಳಿಕಿ ಜಾಗಾ; ನಾ
ಹೋಗತೇನ, ಇಕಾ ಶರಣು. ಹಾದ್ಯಾಗೇನರೆ
ಹರೀದ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕರ ಈ ಹಳಬನ್ನ ಮರಿಬ್ಯಾಡ.

(ಹಿಂದೆ ನೋಡದೆ ಹೋಗುವನು. ಹಳಬನ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಆಕ್ರಮಿಸುವನು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವನನ್ನು
ಗಮನಿಸದೆ ಸ್ವಗತವೆಂಬಂತೆ ಆಡುತ್ತಾನೆ.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನಾ ಕೇಳೋದs ಒಂದ, ನೀವೆಲ್ಲ ಹೇಳೋದs ಒಂದ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಖರೆ ಬೇರ ಹುಡುಕಬೇಕಲ್ಲ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇದ ನನ್ನ ಮಣ್ಣs ಅಲ್ಲ, ತಿಳೀತಿಲ್ಲ?
ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಆ ಮುದುಕನ್ನ? ಇಷ್ಟಿದ್ದಾವ
ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕಾಣಾ ಕಾಣಾ
ಎದರಾ ಇದರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಏಕಾಗಿ
ಬೆಳದ. ಅವನಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಖರೆ, ಮುಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ
ಬಣ್ಣ! -ನಾ? ನಾ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣವಾಗಿ
ತೆಳ್ಳಗೆ ಗಾಳ್ಯಾಗಿ ಸುಳಿಧಾಂಗಾಯ್ತು. ನೋಡು,

ಇಷ್ಟು ತಿಳಿ: ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟೋ ಮುನ್ನ
 ತಮ್ಮ ದಾರಿ ನಿರ್ಧಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರತಾರ
 ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಾರೇನಪಾ.
 ಆಮ್ಯಾಲ ಆರಿಸಿಕೊಂಡವರ ಎದಿ ತಟ್ಟಿ,
 ಹೇಳತಾರ: ಇದ ನನ್ನ ಹಾದಿ, ನಾನು ಆರಿಸಿದೆ
 ಅಂತ. ನನಗಿದೂ ಇಲ್ಲ. ನೆತ್ತರಿನಾಗ
 ಇದ್ದು, ಒಂದಾಗಿ, ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಡಾ ಹಾಕಿ, ನೂಕಿ
 ದಾರಿ ತೋರೋ ಮೂಲ ಗುರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ!
 ನಾ ಹಿಡಿದ ಹಾದಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿ, ಹೊಂದ
 ಅಳದ ಸುರಿಯೋದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಂದಿ
 ಕೂಡ್ಯಾರ. ನಮ್ಮಣ್ಣ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರ ಹೆಗಲ ಮ್ಯಾಲ
 ಕೈ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮಾ ಅಂತಿದ್ದ. ಇದ ಹೀಂಗ
 ಅದ ಹಾಂಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಇದ ನನ್ನ ಹಾದಿ ಅಂತಿದ್ದ.
 ಈಗ? ಉರಾಗಿನ ಗಂಡಗೂಗಿ, ಹೆಣ್ಣಬೆಕ್ಕ,
 ಕೆಮ್ಮಿನ ಮುದುಕರು-ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ತು, ಜೋಡೆಳಿ
 ಉಡದಾರ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಡರ
 ಬದ್ಡಾಗ ಬಿದ್ದ ಬಡಬಡಿಸ್ತೀರಬೇಕ ಮಕ್ಕಳು!
 ಕಾಣಬಾರದ? ನನ್ನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರೋವಂಥಾ
 ಒಂದು ವಸ್ತುವೂ ಈ ಉರಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಚ್ಚಿದ
 ಕಣ್ಣ ತೆರೀಬೇಕನ್ನನೋದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದ ಶಬ್ದ
 ಅಂದರ ಸಾಕು, ಮಾತು ಮುಗಧಾಂಗ.
 ನಾ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲಧಾಂಗ,
 ಅನ್ನಸ್ತದ. ನಾಲಿಗಿ ಚಟಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರು
 ಅಂದರೂ ಯಾರೋ ಮಾತಾಡಿಧಾಂಗ-ನಾನು
 ಮಾತಾಡಿದೇ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸೋದೇ ಇಲ್ಲ.
 ನಗಲೋ? ಬಯಲಾಟದ ಪದಾ ಹೇಳಿ ಕುಣೀಲೋ?
 ನನ್ನಮೂಗ ನಾನು ಹಿಡಿದ ಅಳಲೋ?
 ಮೈತುಂಬ ಗುಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೋ?
 ರಾಮೂ ರಾಮಣ್ಣಾ ರಾಮಗೊಂಡಾಸ್
 ನನ್ನ ಕರಳ ಕಿತ್ತ ಮಾಲಿ ಹಾಕಬೇಕಂತೇನ
 ಎಲ್ಲಿದ್ದಿಯೋ? ನನ್ನ ಎದಿ ಮ್ಯಾಲ ಭೂತ
 ಬಂದ ಬಯಲಾಟ ಮಾಡತಾವ ಕಾಪಾಡೋ
 ಅಣ್ಣಾ-ರಾಮಣ್ಣಾ....

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಎರಡೂ ಕೈ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ದೊಡ್ಡಾಟದ 'ತಾಂ ತಕದಿನ ತೋಂ ತಕದಿನ ತಾಂ ತಕದಿನ ತಾ| ತಯಾ|
 ತೋಂ ತಕದಿನ ತಾ|' ಎಂಬ ಧ್ರುವ ದೂರದಿಂದೆಂಬಂತೆ ಕೇಳಿಸಿ ಬರಬರುತ್ತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಳಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ದೊಡ್ಡಾಟದ

ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರದಂತೆ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತ ಒಬ್ಬ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಬಂದು ಧ್ರುವ ಮುಗಿದೊಡನೆ ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.
ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಳು ಕಾಣಿಸಿದೊಡನೆ ಚಕಿತನಾಗಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವಳು ನಿಂತೊಡನೆ ಮೊಣಕಾಲಾರಿ
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಬಾಲಗೊಂಡ : ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗಿ
ತುಳುಕುವ ಬಿಳಿಯ ದೇವಿ, ನೀನಾರೆಂಬ
ಕುರುಹು ಹೇಳು ತಾಯೆ, ಸೌಖ್ಯಪ್ರದಾಯೆ.

ಯಕ್ಷಿಣಿ : ಅಪ್ಪಾ ಬಾಲಕ, ಧೀರನಾದ ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ರಾಮನ ಪೂಜ್ಯ
ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮೋ ಎಂದು ಬದುಕಿದ ಓರ್ವ
ಯಕ್ಷಿಣಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸ್ಯೆ ಕಂದಾ,
ನಿನ್ನ ಮಾತೆನಗೆ ಚಂದಾ

ಬಾಲಗೊಂಡ : ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಂದೇಹವಾಗಿ ಹೊಳೆವ ತಾಯೀ
ನನ್ನ ಒಳಗನರಿವ ಹದನ ಹೇಳಿ,
ಸಾವವನ ಬದುಕಿಸು ತಾಯೀ
ಸೌಖ್ಯಪ್ರದಾಯೆ.

ಯಕ್ಷಿಣಿ : ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ನಿನಗೊಂದು ಒಸಗೆಯನ್ನು ಇತ್ತಾನು.
ಸೆರಗೊಡ್ಡು ಕಂದಾ,-
ಮಾಣಿಕವಿದು. ಉತ್ತಮಾಂಗದಲಿ ಇದ ಧರಿಸಿ
ಹಾಲಗಡಿಗೆಯ ಮುಗ್ಧೆಯ, ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ
ಸಹವಾಸ ಮಾಡೆ, ಅಂತ್ಯದ ತಿಳಿ ಬೆವರು
ಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುವುದು. ತುದಿಯಲ್ಲಿ
ತಾನೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ನಿಲವ ತೋರುವನು ರಾಮ.
ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಇದನಾಚರಿಸು, ಜೋಕೆಯಿಂದಿರು,
ಹರಕೆ; ಬರುವೆ ಕಂದಾ
ನಿನ್ನ ಕೃತಿಯೆನಗೆ ಚಂದಾ.

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ರತ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು 'ಆಗಲಿ ತಾಯೀ ಸೌಖ್ಯಪ್ರದಾಯೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಂ
ತೆಯೇ 'ಲಾಲಿ | ಲಾಲಿಮ | ಲಾಲಿಮ | ಲಾಲಿಮ |' ಎಂಬ ಲಾಲಿಮ ಧ್ರುವ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಿಣಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾಳೆ.
ಬಾಳಗೊಂಡ ರತ್ನ ಸಹಿತ ಎರಡೂ ಕೈ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ರಂಗದ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈವರೆಗೆ ಯಾರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬಾರದೆ ಅ
ಡಗಿಕೊಂಡ ಮುದುಕ, ಮುದಿಗೌಡ ರಂಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಳಗೊಂಡ ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಏನೋ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದಂತೆ ಗು
ಣಿಸಿ ತಕ್ಷಣ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡಂತೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಅಂಕ : ಮೂರು (a)

(ಸರಿರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ. ನೋಡಿದೊಡನೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವ ಮೂವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಂಗದ ಮಧ್ಯದ ಗದ್ದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ.
ರಂಗದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಟ ಅರ್ಥಾಕ ಬಂದರೂ ಹೊಸಾ ಮಂದಿ
ಬರೋದೇನ ನಿಂದರಲಿಲ್ಲ. ಬರೋ ಮಂದಿ
ಮುಗದ ಹಿಂದ ಸರೀಬೇಕಂದರ ಮತ್ತ
ಮೂರ ಮಂದಿ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದ ಕುಂತಾರ.
ನೋಡಾಕ ದೆವ್ವಿನ್ನಾಂಗ ಕಾಣತಾರ, ಇವರು
ಯಾರಿರಬಹುದು? ಒಬ್ಬರ ಹಣೀಮ್ಯಾಲ
ಕುಂಕುಮ ಇಲ್ಲ, -ಮಿಂಡೇರಂತೂ ಹೌದ?
ನೋಡಾಕ ಇದ್ದಲಿ ಹಾಂಗ ಕಂಡರೂ ಜಳ
ಇಲ್ಲಿತನಕಾ ತಾಗತೈತಂದ ಮ್ಯಾಲ, ಯಾರೋ
ದೊಡ್ಡ ಮಂದೀನಃ ಇರಬೇಕು; ಮಾತಾಡಿಸಿ
ನೋಡೋಣು, -ಅವ್ವಾ ತಾಯಂದಿರಾ ತಾವು
ಬಂದಂಥವರು ದಾರು? ಇಂಥಾ ಕತ್ತಲಿ
ಯಾಳೇದಾಗ ಇಲ್ಲಿಗಿ ಬಂದ ಕಾರಣೇನು?
ಚಂದದಿಂದ ಹೇಳುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

(ಸುಮ್ಮನೆ ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು.)

ಅಡ! ಹೆಸರ ಕೇಳಿದ ಯಾಳೇನ ಚಲೋ
ಇಲ್ಲೇನ ಮಣ್ಣ! ಅವ್ವಾ ತಾಯಂದಿರಾ
ಕಣ್ಣಿಗಿ ದೊಡ್ಡವರ್ಹಾಂಗ ಕಾಣತೇರಿ; ಹೆಸರ
ಕೇಳೋದರಾಗ ಏನಾರ ಎಡವಟ್ಟ ಆಗಿದ್ದರ
ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡ, ತಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನೆಂದು
ಶರಣಂತೇನು, ಹೆದರಬ್ಯಾಡಂತ ಹರಸಿ
ತಿಳಿಸುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

೧ನೆಯವಳು : ನಮ್ಮ ಹೆಸರ ಕೇಳೋವಂಥಾ ನೀ ದಾರು?
ಮೊದಲು ಹೇಳುವಂಥವನಾಗು ಕಂದಾ,
ನಿನ್ನ ಮಾತೆನಗೆ ಚಂದಾ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ ತಮ್ಮಂಥಾ ತಿಳಿದವರು ಸೂತ್ರಧಾರ
ಅಂತಾರು, ತಿಳಿದವರು ಮೇಟೀತಾಳ ಅಂತಾರು
ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದವರು ಹೋಗುಬಾರೊ ಪರಬೂ
ಅಂತಾರು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದ ಹೆಸರಲೆ ಕರೆದು
ನಿಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತ ಹೇಳುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

೧ನೆಯವಳು : ಸೂತ್ರಧಾರ, ಹೇಳಲೇಬೇಕೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೇಳಿದರ ನನಗೂ ತಿಳಿದೀತು, ಕೂತಂಥ
ನಾಕ ಮಂದಿಗಾದರು ತಿಳಿದೀತು?

೧ನೆಯವಳು : ಹಾಂಗಿದ್ದರ ಸೂತ್ರಧಾರಾ, ಕೇಳುವಂಥವನಾಗು,

(ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾತಾಡುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು.)

ಆಯ್ತಾರಮಾಸಿ ಪುರಮಾಸೆ ಕತ್ತಲಿ |
ಗಚ್ಚಿನ ಗುಡ್ಯಾಗ ದೀಪಿಲ್ಲ, ಬೆಳಕಿಲ್ಲ
ನಿನ್ನಿ ಮೊನ್ನಿ ಹರೇಕ ಬಂದೆ
ಕಣ್ಣ ಹಾರಿಸಿ ಹುಸಿ ನಗಿ ನಕ್ಕೆ
ನೆರಿಮನಿ ರಾಯ ಮೀಸೀ ಕುಣಿಸಿ
ಕೂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಮದಿವ್ಯಾದ
ಹೊಸ ಸೊಸಿಯಾಗಿ ನಡ್ಯಾಕ ಹೋದೆ
ಹೊಸಾ ಹಾಸಿಗಿ ಮಗಮಗ ಮಗ್ಗಿ
ಮಗ್ಗಲದಾಗ ಗನ ಗಂಡಾ| ನನ ಗಂಡಾ
ಕಣ್ಣಿನಾಗ ಚೂರಿ ಇಟಗೊಂಡ
ಮಗ್ಗಲ ಗಂಡನ ಮೈತುಂಬಿರಿದೆ
ಕೈಯ ಉಗರ ಕುಡಗೋಲಾ| ಕುಡಗೋಲಾ
ಕಾಲಿನೊಳಗ ಮುಳ್ಳಿನಾಂವಿಗಿ
ಗಂಡನ ಮೈಯ ಕಚಪಚ ತುಳಿದೆ
ಹೆದರಿದ ಗಂಡನ ಹರಣಾ ಹಾರಿ
ಕೋಣನ ಮೈಯ ಸೇರ್ಯಾವ
ಕೋಣಾ ಕಡಿದು ಜೀವಾ ಹಿಂಡಿ
ಹಾಸಿಗಿ ತುಂಬ ಹಸಿರಕ್ತ| ಹಸಿರಕ್ತ
ರಗತದ ಸುತ್ತ ಒಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿ
ಬತ್ತಿಯಾದೆ ಕಾಲ ಉರಿ
ನೆತ್ತಿಯ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿಕ್ಕಾರಿ
ಮಿಂಡರ ಕರೆದೆ ಕೈಮಾಡಿ ಕೈಮಾಡಿ
ಮಿಂಡ ಬಂದಾ ದೀಪಾ ಕಳದಾ
ಅಕ್ಕರತೀಲೆ ಏನೇನಂದಾ
ನೋಡಬ್ಯಾಡ ಕಣ್ಣ ತೆರದ
ತೆರದರ ನಾ ಸುಂಟರಗಾಳಿ | ಸುಂಟರಗಾಳಿ
ಹತ್ತ ಹುಣಿವಿ ಹತ್ತಮವಾಸಿ
ಕಣ್ಣ ತೆರದ ಕಂಡೇನ

ಗಂಡನಲ್ಲ ಮಿಂಡನಲ್ಲ
ಹಳೀ ದೆವ್ವ ಹಂತೇಲಿತ್ತ
ರಗತದ ಕೂಕುಮ ಹಚ್ಚಿತ್ತ
ರಗತದ ಕೂಕುಮ ಹಚ್ಚಿತ್ತ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ ನಿಮ್ಮ ಕಠೀ ಆದರೂ ನಮ್ಮ
ಗೌಡೀ ಕಠೀ ಹಾಂಗೈತಿ;
ನೀವು ದುರಗವ್ವನವರಲ್ಲ?

(ಹೌದೆಂಬಂತೆ ಕತ್ತು ಹಾಕುವಳು.)

ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನಂಬೋದು ನನಗಾದರು
ತಿಳಿದುಬಂತು. ಇನ್ನ ನಿಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನೆಂದು
ಚಂದದಿಂದ ಹೇಳುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

ಏನೆಯವಳು : ಸೂತ್ರಧಾರ, ನಾನು ಕೊಮರಾಮನ ತಾಯಿಯೆಂದು
ಭಾವಿಸುವಂಥವನಾಗು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ, ಯಾವ ಕೊಮರಾಮ, ಏನ ಕತಿ
ಎಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುವಂಥವಳಾಗು.

(ಈ ಹಾಡನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು.)

ಏನೆಯವಳು : ದಿಕ್ಕನಾಳಿದ ಮಗ ದಂಡನಾಳಿದ ಮಗ
ಹೆಬ್ಬೂಲಿಯಂಥ ಗಂಡಮಗ
ಹುಟ್ಟಿದೆರಡೇ ಗಂಡಮಗ
ಹುಟ್ಟಿದೆರಡೇ ದಿನಕ ಪಟ್ಟವ ತಿರುಗೀದ
ಪಟ್ಟದ ಹುಡಿಗೇರ ಎಳದ ಮಗ ||

ಹೋಗತ ಹೊನ್ನವ ಮುಡಿದ ಬರತ ಬನ್ನಿಯ ಮುಡಿದ
ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕರಿಬೇವ ಮುಡಿದ
ಹಾದೀ ಹುಡಿಗಿಯನೆಳೆದ ಬೀದಿ ಬಾಲಿಯನೆಳೆದ
ಸಂದಿಗೊಂದಿಯ ಸುಂದರಿಯನೆಳೆದ ||

ಪುಂಡನ ಪುಂಡಾಟಕ ಹಿಂಡ ಮಂದಿ ಕೂಡ್ಯಾರ
ಕಂಡಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾರ ಕಲ್ಲ
ಎಣಿಸಿ ಐನೂರ್ಮಂದಿ ಸಾವಿರ ಕೈಗೋಳ
ಕೈಗೊಂದ ಕೊಡಲಿ ಕುಡಗೋಲ ||

ಸವರ್ಯಾರ ಧೀರನ್ನ ತರದಾರ ಕೂಸಿನ್ನ
ಕಡದಾರ ಹಿಡಿಹಿಡದ ಎಳಕನ್ನಾ
ಕೈ ತೊಳದ ಕನ್ನಡಿ ಕಂಡೇನ ಅಂದಾರ
ಸತ್ತಾಂವಾ ಅವನಲ್ಲ ನಾವೇನ ||

ದಿಕ್ಕನಾಳಿದ ಮಗ ದಂಡನಾಳಿದ ಮಗ
ಹೆಬ್ಬೂಲಿಯಂಥ ಗಂಡಮಗ
ಹೆಬ್ಬೂಲಿಯಂಥ ಗಂಡಮನಗ ತಾಯಿ
ದಿಟ್ಟಾದೇವಿಯು ನಾನು ತಿಳಿಯೊ ಮಗ ||

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಡದವ್ವಾ ಇದಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಆಗದ ಕತಿ; ಅವ್ವಾ,
ನೀವು ದಿಟ್ಟಾದೇವಿ ಅನ್ನೋದು.
ನನಗಾದರು ತಿಳೀತು, ಕುಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗಾದರು
ತಿಳೀತು. ತಾಯಿ, ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನಿಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತ
ಏನೆಂದು ಚಂದದಿಂದ ತಿಳಿಸುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

೨ನೆಯವಳು : ಸೂತ್ರಧಾರ, ನಾ ಅಂದ ಆಡಾಕಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಬಲ್ವಾಂಗ ಹೇಳು.

೨ನೆಯವಳು : ರಾಗ ಹಚ್ಚಿ ಹಾಡಾಕಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಿಳಧಾಂಗ ಹೇಳು.

೨ನೆಯವಳು : ಸೂತ್ರಧಾರ,

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ,

೨ನೆಯವಳು : ಇಂದ ಯಾವಾರ!

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಸೋಮಾರ

೨ನೆಯವಳು : ಯಾಳೆ ಎಷ್ಟು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಸರ್ವತ್ತು

೨ನೆಯವಳು : ನಿಂತ ನೋಡ ಎದುರಿಗೇನೈತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಗೌಡ್ರ ಮನಿ

೨ನೆಯವರು : ಏನೇನ ಕಾಣತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಗಪ್ಪಗಾರ! ಒಂದ ಸಪ್ಪಳಿಲ್ಲ.. ಗೌಡ್ತಿ ಕಣ್ಣಿನಾಂಗ
ಜಗಲಿ ಮ್ಯಾಲೊಂದ, ದನದ ಹಕ್ಕಾ ಗೊಂದ
ಪಣತಿ. ಅಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟೀಮ್ಯಾಲ ಗೌಡ ಮಲಗ್ಯಾನ,
ಬಾಳಗೊಂದ ಮಲಗ್ಯಾನ... ನಾಳೆ ಹರಿವತ್ತಿನ
ಎಳಿಬಿಸಲೆಲ್ಲಾ ಬಾಳಗೊಂದನ ತುಟ್ಟಾಗ
ತುಳಕ್ಕಾದತ್ಯೆತಿ! ನೆತ್ತಾಗ ಒಂದಳತಿ ಉರಿಯೋ ದೀಪ-
ಉದ್ದಕ ತೋದ ಬತ್ತೀಹಾಂಗ ಬಿದ್ದಾನ!

೨ನೆಯವರು : ದೀಪಲ್ಲೊ ಬಾಳಾ, ಜಕ್ಕಜಲದಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕರತೀಲೆ
ರತ್ನದ ಹರಳ ಕೊಟ್ಟಾಳ; ರತ್ನಂದರ
ಅಂತಿಂಥಾ ರತ್ನ ಅಲ್ಲ, ಹಂತ್ಯಾಕ ಅದನ್ನ ಇಟ್ಟಕೊಂಡ
ಖರೆ ಹೆಂಗಸನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿದರೆ
ಬೆವರ ಸುರಧಾಂಗ ಮಳಿ ಬರತ್ಯೆತೊ ಬಾಳಾ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನಿನ್ನ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಮಳ್ಯಾಗ ನೆನದಷ್ಟ
ಖುಸಿ ಆತ ತಾಯೀ,

೨ನೆಯವರು : ಸೂತ್ರಧಾರ ಮತ್ತೇನ ನೋಡತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಮುದಿಗೌಡ ಕಣ್ಣ ಕಿಸದ! ಸಂಶೇಧಾಂಗ ಎದ್ದ!
ನೆರಳಾಗಿ ಬೆಳೆದ! ಕತ್ತಲಾಗ ಬಾಲಗೊಂದನ
ಮೈಮ್ಯಾಲ ಬಿದ್ದು ರತ್ನ ತಗೊಂಡ! ತನ್ನ
ತಲ್ಯಾಗಿಟ್ಟಕೊಂಡ! ನಡಮನಿಗಿ ಹೋಗಿ
ಹೊರಸ ತುಂಬ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಹೊರಗ ಬಂದ.
ದನದ ಹಕ್ಕಿಗಿ ನಡದಾ... ಹಕ್ಕಾ ಗ...
ಹಡದವ್ವಾ, ಖರೆ ಹೇಳಿದರ ಕೇಳತಿ, ಸುಳ್ಳ
ಹೇಳಿದರ ಕೇಳತಿ, ಊರ ಗೌಡ್ತಿ ಹಕ್ಕಿತುಂಬ
ಏಕಾಗಿ ನಿಂತಾಳ! ಮೈತುಂಬ ಕೊಕುಮ!
ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿದ ಹಸೀ ತಲಿ, ಬಿಟ್ಟ ಕೂದಲ ಬೆನ್ನ ದಾಟಿ
ನೆಲಕ್ಕ ಚೆವರಿ ಬೀಸತಾವ! ಗೌಡ್ತೀ ಆ ಕಡೆ
ಕೆಂಪ ಕುದರಿ, ಈ ಕಡೆ ಬಿಳೀ ಕುದರಿ,
ಬಲಕ್ಕ ಬಂಗಾರ ತೊಡಿ, ಎಡಕ್ಕ ಬೆಳ್ಳೀ ತೊಡಿ-
ನಡಕ್ಕ ಹೋಗಿ ಗೌಡ ನಿಂತಕೊಂಡಾ... ರತ್ನದ
ಹರಳ ಕಣ್ಣಾಗಿಟ್ಟಕೊಂಡ, ಇಟ್ಟಕೊಂಡವನ
ಯೋಳಪಟ್ಟಿ ಹುಲಿ ಆದ, ಆದವನ

ರಾಕ್ಷೀಸಾಗ... ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವನ, ಆದವನ.....

ಗೌಡ್ಡಿ ತೊಡಿ ಏರಿದ!...

(ಒಳಕ್ಕೆ ಗೌಡ್ಡಿ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿದ ಸದ್ದು ಜೊತೆಗೆ "ಯಾರ ಯಾರಂದ? ಕಳ್ಳ ಯಾವನಲ್ಲ?" ಎಂದು ಬಾಳಗೊಂಡ ಕೂಗಿದ ಸದ್ದು. ತುಸು ಹೊತ್ತು ನೀರವ..)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಮುದಿಗೌಡ ಬಿಳೀ ಕುದರಿ ಏರಿ ಓಡಿಸಿದಾ.

ಗೌಡ್ಡಿ ಕಾಡಗಿ ಜ್ಯಾಳಧಾಂಗ ಮೋತಿ ಮಾಡಿ,
ಕೆಂಪ ಕುದರಿ ಮೈ ತುಂಬ ಕೈಯಾಡಿಸಲಿಕ್ಕತ್ತಿದಳು!
ಕುದರೀ ಲದ್ದಿ ಮೈತುಂಬ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು!
ಆಹಾ! ಏನ ಚೆಲಿವಿ ಗೌಡ್ಡಿ! ಗುಡ್ಡೆಲ್ಲವ್ವ
ಗುಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೊರಗ ಬಂಧಾಂಗ, ಜಾತ್ರಿ ಆಡಿ
ಬಂಡಾರ ಬಳಕೊಂಧಾಂಗ, ತಲೀ ಏನ
ಒಲೀತಾಳ! ನಡ ಏನ ಮಣೀತಾಳ! ಅಷ್ಟ
ದೂರಿದ್ದರೂ ಇದ್ದ ಹರಗಿದ ಎರಿ ಹೊಲಧಾಂಗ
ನಾರತಾಳೇನ! ನಮ್ಮವ್ವ ನೋಡಿದವರ
ಕಣ್ಣಾಗ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಬೇಕ! ಅಡಾ!
ಅಲ್ಲೆ ತಿರಗಲಿಕ್ಕತ್ತಿದಳು! ಅರೆ, ಎದ್ಯಾಗ
ಕೈ ಹುಗದ ಕುಣೀಲಿಕ್ಕತ್ತಿದಳು!
ಹಾಡಲಿಕ್ಕತ್ತಿದಳು!....

(ಎಲ್ಲವ್ವನ ಭಕ್ತರು ರಂಡಿಹುಣ್ಣಿವಿ ದಿನ ಬಾರಿಸುವಂಥ ವಾದ್ಯ ಕೇಳಿಸಿ ಹಾಡಲಾರಮಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸೂತ್ರಧಾರ ಮತ್ತು ಮೂರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗೌಡ್ಡಿ ನೆರಳಿನಂತೆ ಆಗೀಗ ನರ್ತನದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.)

ಗೌಡ್ಡಿ : ನಾ ಕುಣೀಬೇಕ ಮೈ ಮಣೀಬೇಕ ಕಾಲ್ಪಣೀಬೇಕ ತಾಯಿ!
ನವಿಲಿನ್ಠಾಂಗ, ಎಳಿ ಮಣಿಕಿನ್ಠಾಂಗ, ತಿರತಿರಗಿಧಾಂಗ ಬಗರಿ!
ತೊಡೀ ತೆರೆದು ತಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಕೈಯ ಎದಿ ಮಿದಿವಿನಾಗ ಹುಗದು
ಬಗಲ ಬೆವತು ಅಹ ನಾರಬೇಕು ಗಿಜಗಿಳಿಕಿ ಸಿಂದಿಹಣ್ಣು||
ಕಾದ ತಗದು ಈ ತೊಗಲಿನ್ಯಾಗ ಹೊತ್ತೇತಿ ಕಾಡ ಬೆಂಕಿ
ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಬುಗುಬುಗು ಅಂದು ತಲಿಗೂದಲುರಿಯ ಜ್ವಾಲಿ
ಸುಡಸುಡ ಇಂಥ ಈ ಸವ್ವ ಬಾಳೆ ನಿಂತೇನ ದೀಪಕಂಬ!
ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ನೆರಳ ತಿರಗತಾವ ಉರ ಕೇರಿ ತುಂಬ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಏನ, ಎಂತ ಎಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಾಣಿಲ್ಲ. ನನ್ನ
ನಾ ಚಿವುಟಿಕೊಂಡರೂ ಯಾರನ್ನೋ ಚಿವುಟಿಧಾಂಗ
ಅನ್ನಸ್ತದ. ಯಾವಾಗ ಬೆಳಕ ಹರದ

ನಮ್ಮ ಗುರುತ ನಾವ ಹಿಡೀತೀವೊ!
ಮನಿ ನಮ್ಮದಾದರೂ ಎಷ್ಟ ಹೆದರಿಕೆ
ಬರಿಸಿದಂತೀನಿ. ಈ ಕಟ್ಟಿ, ಈ ದನಾ
ಒಂದ ಸಲ, ತಪ್ಪಿ ಸಹಿತ ಹಗಲಿ
ನೋಡಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಈಗೊಂದ ಕನ್ನಡಿ
ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆ ಹೆಂಗ ಕಾಣತಿದ್ದೆನೊ,.....

ಗೌಡ್ತಿ : ಕಣ್ಣ ಕಾಡಿಗೀ ಕೆನ್ನಿಗಿಳಿಧಾಂಗ ಮೂಡತಾವ ನೆನಪ
ಕೌದಿಯೊಳಗ ಹುಡಕ್ಕಾಡಿ ಮೂಸತೇನ ಮತ್ತ ಹಳೀ ನಾತ
ಜೋಡ ನಾಗರಾ ತಿಡೀ ಬೀಳತಾವ ಕನಸಿನ್ಯಾಗ ಬಂದಾ
ಏನಾಡತಾವ ತಳಕ್ಕಾಡತ್ಯಾವ ರೆಂಟೀಯ ಸಾಲ ಹಿಡದಾ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಅಡ! ಕಾಲಾಗೇನಿದಾ? ಕಾಲಿಗಿ ಥಂಡಿ ಹತ್ತಿ,
ಕಾಲ ಕರಗಿ, ನಡಾ ಕರಗಿ, ಎದಿ, ಮುಖ ಅಳ್ಳಕ
ಕತ್ತಲ್ಯಾಧಾಂಗ, ಮನಿ ತುಂಬ ತೆಪ್ಪ ಹೊತ್ತ
ಹರದಾಡಿಧಾಂಗ-ತೆಪ್ಪದಾಗ ಯಾರೋ ಎದ್ದ-
ಕುಂತರಲ್ಲ ಯಾರವರಾ? ನಾ ಇದನ್ನ
ಹುಡಕ್ಕಾಡತಿದ್ದೆನೇನ?

ಗೌಡ್ತಿ : ಬೆವರ ಆಗಿ ಹರದಾಡತೇನು ಇಡಿ ಹೊಲಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡಾ
ಹಸಿಗೆ ಹಸೀ ಬೆರೆತಾಗ ಅಯ್ ಶಿವನ ಏಳತಾವ ನವಿರಾ
ಬೆಳಿ ಏಳತೈತಿ ತೆನಿಗೊಂದ ಹಕ್ಕಿ ನಗತಾವ ಒಂದ ಸವನಾ
ಕಣ್ಣ ತೆರೆದರೇನೈತಿ ಹಾಳು ಮುದಿರಾತ್ರಿ ಅಯ್ಯ ಶಿವನ!

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೆಣ್ಣಧ್ವನಿ, ಹಿಂದ ಕೇಳಿದ ಧ್ವನಿ, ಮ್ಯಾಲಿಂದ
ಮ್ಯಾಲ ಎದ್ಯಾಗ ಕೇಳಿಸೋ ಧ್ವನಿ! ಈ ಧ್ವನಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಎದ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಹಳಿ ಬೇರ
ಅಳಗ್ಯಾಡತಾನ, ಯಾರದಿದಾ? ಹಾಲ ಕೊಟ್ಟ
ಹಾರ ಬೇಡಿದ ಹುಡಿಗಿ ಈಕೀನಸ ಇರಬೇಕೇನ?
(ಉತ್ತಾಹಿತನಾಗಿ)

ಸಿಕ್ಕಲೇ ಮಗನ ಬಾಳಗೊಂಡಾ! ಬಿಳೀಕುದರಿ,
ಜರದ ರುಮಾಲ. ಚಿಗರ ಮೀಸ್ಯಾಗ ಯಾಸಿ ನಗಿ,
ಗಡಿಗಿ ಹಾಲ ಕುಡದ ಹಾರ ಕೊಟ್ಟ ಹೋದಾಂವ
ನೀನಸ ಅಲ್ಲೆನಲ್ಲೆ?

ಗೌಡ್ತಿ : ಕಡೀಬೇಕ ಅಹ ಕಚ್ಚಬೇಕ ಹಿಂಗಪ್ಪಬೇಕೊ ನಾನಾ
ಗಿಣೀ ಹಣ್ಣಿಗೀ ಜೋತ ಬಿದ್ದಾಂಗ ಎಳಿಬೇಕೊ ನಿನ್ನ

ತೆಕ್ಕಿಮುಕ್ಕಾ ಗ ನೆಗ್ಗಬೇಕೊ ಮೀಸಲದ ಮಿಂಡ ಬಾರೊ
ಮಿಂಡಿ ಬಿದರ ನಿಂತೇನೊ ತೆರೆದು ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗಿ ಸೆರೊ

ಬಾಲಗೊಂಡ : ಬಾಳಗೊಂಡ ಬರೋ ದಿನ ಹಾಲಗಡಿಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಬರತಿದ್ದಿ ನೀನು ಹೌದಲ್ಲೊ? ನನಗದು
ಗೊತ್ತಿತ್ತು, -ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದ ದಿನ ನೀ
ಸಿಕ್ಕು ಸಿಗತಿ, ಬಂದು ಬರತಿ ಅಂತ.
ನೋಡಬಾರದ? ನಿನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡದ ಹಾರ
ಕೊಟ್ಟವನ ಹಿಡೀಬೇಕ ಹಿಡೀಬೇಕಂತ ಹಟಗಾಸಿ
ಹುಡಕ್ಕಾದತೇನು-ಇಷ್ಟ ದಿನ ತಪ್ಪಿಸ್ತಾಡಿದ.
ಅದಕ್ಕ ನನಗ ನಿನ್ನ ಗರ್ಜ ಇತ್ತು. ನೀ
ಬಂದ ನಿಂತರ ಸಾಕು, ನಿನ್ನ ತೊಡ್ಯಾಗಿನ
ಬೆವರ ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲೇ ಮೂಡತಾನಂತ
ಗೊತ್ತಿತ್ತ ನನಗ. ಖರೆ ಆಯ್ತೊ ಇಲ್ಲೊ?
ಸಿಕ್ಕೋ ಇಲ್ಲೊ? ಆ ಸೂತ್ರಧಾರ ಬಂದ
ಈಗ ನನ್ನ ಹೆಸರ ಕೇಳಲಿ, ಜೋಡೆಳಿ
ಉಡದಾರ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೇಳತೇನ;
ಮಗನೇ ನನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನೆಂದರೆ....

ಗೌಡ್ತಿ : ನಿನ್ನ ಬಸವಿ ಬಸವಳಿಯತೇನೋ ಬಾ ಮೀಸೆ ಹೊತ್ತ ದೊರೆಯೇ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹಿಡದರಲ್ಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಕರಗುವೆನು ತೋಳಿನೊಳಗೆ
ಕೋಳಿ ಒಣಗಿಯ ಹೋಳಿನಂಥ ತುಟಿಗಲ್ಲ ಕಡಿಯೊ ಗೆಣೆಯಾ
ಘಾಸಿಯಾಗಿ ಕನಸಿನಲಿ 'ಮಾವಾ' ಅನ್ನುವೆನೊ ಮೀಸಲೊಡೆಯ

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಛೇ! ನಾ ಗೌಡಲ್ಲ, ಕಾಣ್ಕಣಿಲ್ಲೇನ? ಕಣ್ಣಾಗ
ಪಂಜ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ, ಹೋರಿ ಇಷ್ಟಾ ಕ ಧಡಪಡ
ಮಾಡತದನೊ? ದೂರ್ಯಾಕ ನಿಂತಿ? ಸನೇಕ
ಬಾರಲ್ಲ, ಅಂಧಾಂಗ ನಿನ್ನ ಹೆಸರ ಕಮಲಿ
ಅಂತ ನಿನ್ನಿ ಮೊನ್ನಿ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು, ನಿನ್ನ
ನೋಡಬೇಕಂತ ಎಷ್ಟ ತಡಕಾಡಿದೆ ಅಂತಿ?
ನಾ ಆಗಲೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ-ನಾ ನೀ ಸೇರೋ
ಯಾವುದೋ ಒಂದ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಬಾಳಗೊಂಡ
ಸಿಗತಾನಂತ? ಈಗ ಬೇಕಾದರ ಯಾರ ಹೆಸರಿನ್ಯಾಗ
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟ ಅಕ್ಷರ ಅದಾವಂತ ಕೇಳು,-ನಂದ
ನಿಂದಷ್ಟು ಅಲ್ಲ, ಕುಂತ ಮಂದಿ ಖೂನ
ಗುರುತ, ವಿಳಾಸ ಕೇಳು, ಥಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರ
ಕೊಡ್ತೀನಿಲ್ಲ, ನೋಡಲ್ಲ. ನೀ ಬೇಕಾದರ ನನ್ನ

ಎದಿ ಸೀಳಿ ಕಡ್ಡಿ ಕೊರದ ನೋಡು-ಮೂಲಿ
ಮೂಲ್ಯಾಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹೆಸರ! ನೀ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ
ಹಾಡಿದರ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಳಗ ಪಾತಾಳಗಡ
ಇಳಧಾಂಗಾಯ್ತು-ಇದಕೇನಂತಿ?

ಅಂಕ : ಮೂರು (b)

(ಗೌಡ್ತಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದರೂ ಬಾಳಗೊಂಡ ಹಾಗೇ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸುವನು.)

ಗೌಡ್ತಿ : ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಗ ನೀರ ಸೆಲಿ ಝಮ್ಮಂತ ಒಡೆದು ಬರಲಿ
ಕೆಲಗ ಹಾಕಿ ನೀ ಕುಟ್ಟೋ ನನ್ನ! ಏ ನಾದೊ ನನ್ನ!
ಲೇ ಮಾಡೊ ಜಿಬ್ಬಿ ಜಿಬ್ಬಿ
ಅಲ್ಲಿತನಕ ತೊಡಿ ಬೆವರುತನಕ ನವಿರೇಳುತನಕ ತೆನಿ ಮೂಡುತನಕ
ನಾ ಕುಣೀಬೇಕ, ಮೈ ಮಣೀಬೇಕ ಕಾಲ್ಟಣೀಬೇಕ ತಾಯಿ
ಹುಚ್ಚಿಯಾಂಗ, ಮೈ ತುಂಬಿಧಾಂಗ ಬೆದಿಮಣಿಕಿನ್ಟಾಂಗ ಆಗಿ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮನ್ನಿ ಜಕ್ಕಜಲದಿ ರತ್ನ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ
ನನಗ ಯಾರ ನೆನಪ ಆಯ್ತಂತಿ? ರತ್ನಂದರ
ಬರಿ ರತ್ನಲ-ಮಳಿ ಸೂತ್ರ! ಅದಕ್ಕೂ
ಲಸಿಮ್ಯಾನ ಕರದ ನಿಮ್ಮ ಮನಿಗಿ ಕಳಿಸಿ
ಅದಾಳು ಹೆಂಗ? ಬಾ ಅಂತಾಳೇನಂತ ಕೇಳಿಕೊಂಬರಾಕ
ಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಮಗ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಯ್ತು
ನೀನು ಬಂದೆಲ್ಲ. ಈ ರತ್ನ...

(ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗಡಬಡಿಸುವನು.)

ರತ್ನ.... ರತ್ನ ಎಲ್ಲಿ? ಅವ್ವಾ?

(ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡುವನು. ಒಳಗಿನಿಂದಲೂ ಮಾತು ಕೇಳಿಸುವದು)

ರತ್ನ ಎಲ್ಲಿ ಅಂದೆ. ಮನ್ಯಾವರೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ,
ಸತ್ತರೇನಂತೀನಿ. ಅವ್ವಾ.....

(ಗೌಡ್ತಿ ತಲೆಗೂದಲು ಜಾಡಿಸುತ್ತ ಬರುವಳು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಳೆದುರು ಬಂದು "ಅವ್ವಾ ನನ್ನ ರತ್ನ ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಗೌಡ್ತಿ
ಆತನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಳು. 'ಮುದಿಗೌಡ ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಿ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯದೆ ಅವಸರದಿಂದ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗೌಡ್ತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸೂತ್ರಧಾರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾನಡುವನು.
ಅವನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಮೂರು ದೇವತೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತಾರೆ.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂಗಾರ ಕುದರಿ
ಬಿಚ್ಚಿದ... ತಡಿ ಹಾಕಿ ಏರಿದ.. ಲಗಾಮ
ಜಗ್ಗಿ ಓಡಿಸಿದ... ತಾಯೀ ಊರ ಗತಿ
ಏನು? ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನಿಮಗ
ನಿವಸದಿ ಯಾರ ತರತಾರ? ಜಾತ್ರಿ ಯಾರ
ಮಾಡತಾರ? ಗೌಡ ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿದ?
ಬಾಳಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿದ?

೨ನೆಯವಳು : ಬಾಳಾ, ಮುಂದಿಂದ ನೆನದರ ಇನ್ನೂ ಭಯ
ಬರತೈತಿ, ಯಾಕ ನೋಡೇನಂತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾಂಗಾದರ ನಮ್ಮ ನಶೀಬದಾಗ ಒಂದ
ಗೊತ್ತ ಗುರಿ ಇಲ್ಲ ಏನು?

೨ನೆಯವಳು : ಅಷ್ಟ ಆತುರ ಇದ್ದರ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬಾ

(ರಂಗವನ್ನು ಒಂದು ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಬರುವಳು. ಹೊಲೇರ ಪಾರಿ ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಎಲಿ ಅಡಿಕೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಳು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಡ! ಹೊಲಿಗೇರಿಗ್ಯಾಕ ಬಂದಿವಿ? ಇಷ್ಟ
ಯಾಳೆ ಆದರೂ ಯಾರೋ ಹೊರಸಿನ ಮ್ಯಾಲ
ಹಾಂಗಸ ಕೂತಾರ, ಯಾಕಿದ್ದೀತು? ನಾ ಈಕಿ
ಜೋಡಿ ಎರಡ ಮಾತ ಮಾತಾಡಲಿ?

(ಎರಡನೆಯವಳು ಆಡಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುವಳು. ಮೂವರು ಮರೆಯಾಗುವರು.)
ಯಾರ ಯಾರವರಾ? ಹೊಲೇರ ಪಾರ್ಯೇನ?

ಪಾರಿ : ಹಲ್ಲ ಬಿದ್ದ ಸೂಳೇರ ಗುರುತಾ ಯಾರ ಯಾಕ
ಹಿಡಿದಾರಲಾ ಬಿಡು. ನಿಂದಾರ ಏನ ತಪ್ಪು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ದೆವ್ವ ಅಡ್ಡಾಡೊ ಯಾಳೇದಾಗ ಹಿಂಗ ಒಂದ
ಕುಂತರ ಥಟ್ಟನ ಗುರುತ ಹೆಂಗ
ಸಿಗಬೇಕು? ಅದರಾಗ ಕೆಟ್ಟ ದೆವ್ವಿನಂಥಾಕಿ ನೀ.
ಉಳದವರದೆಲ್ಲಾ ಒಂದ ಹರಿಕಿ ಆದರ ನಿಂದ
ಒಂದು. ಹೇಳ ಇಂಥಾ ಕತ್ತಲ್ಯಾಗ ಇಲ್ಯಾಕ
ಕೂತಿ, ಏನ ಕತಿ? ಎಲಿ ತಿಂದ ರಂಗಲಾಲ
ಆಗೀದಿ ಅಂದರೇನು? ಕಾಡಿಗಿ ಹಚ್ಚೀದಿ
ಅಂದರೇನು? ಮುದಿಕ್ಕಾದರೂ ಇನ್ನ ನಿನ್ನ
ಹುಳಿ ಮುರೀಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು.

ಪಾರಿ : ಪರಬೂ ನಾ ಇಂದ ಹೆಂಗ ಕಾಣತೇನೊ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಇದ್ದಷ್ಟರಾಗ ಚಂದ ಕಾಣತಿ ಅನ್ನಲಾ.

ಪಾರಿ : ಏ ಹೇಳಲಾ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಮತ್ತೆ ಹೇಳ್ಲೆಲ್ಲ-

ಪಾರಿ : ನನಗಿಂದ ಭಾಳ ಖುಶಿಮೋಜಿ ಆಗೇತ್ಯೆಸ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಿಂದಿಲ್ಲ, ಮುಂದಿಲ್ಲ ಖುಶಿಮೋಜಿ ಅಂದರ
ನನಗೇನ ತಿಳಿಬೇಕು? ಸವಿಸ್ತಾರ ಕಥನಾ
ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರ ತಿಳಿದೀತು.

ಪಾರಿ : ಹೊಯ್ಂದೆ; ನೀ ಏನ ಎಡ್ಡೇದಾಂವೇನ ಬಿಡ.
ನನ್ನ ಮಗಳ ಕಮಲೀನ ನೋಡಿಯೇನಲಾ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನೋಡದೇನು? ಮನ್ನಿಮನ್ನಿ ಹಾಲಗಡಿಗಿ
ಹಿಡಕೊಂಡ ಕರೈವ್ವಗ ಎರ್ಯಾಕ ಹೊರಟಿದ್ದಳು....

ಪಾರಿ : ಹೂಂ ಹೊಯ್ಂದೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ?
ಅದ ಸ ದಿನಾ ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ನಾನು ಅಕ್ಕಡಿ
ಹಾಲ ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗಿ ಕೊಟ್ಟ 'ಕರೈವ್ವಗ
ಎರದ ಬಾ ಮಗಳೆ' ಅಂದಿನು. 'ಹೂಂ ಎವ್ವಾ'
ಅಂದಳು. ಹಾದ್ಯಾಗ ಅದ್ಯಾವದೋ ಬಿಳಿ
ಕುದರಿ ಸರದಾರಂತ, ಹೊತ್ತ ಮುಣಗಿದ
ಯಾಳೇದಾಗ ಬಂದ, ಗಡಿಗಿ ಹಾಲೆಲ್ಲ ಕುಡದ
ಗುರತಿಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ ಕೊಟ್ಟ ಹೋದನಂತ
ಹೇಳಿ, ಹಾಡಿಕೋತ ಹ್ವಾದ ಮಗಳು ಅಳಕೋತ
ಬಂದ ಮನಿಹೊಕ್ಕಳಪಾ! ಅಂದ ನನಗೇನಾ
ಮಗಳ ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಎವ್ವಾ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ.
ಒಂದ ಯಾಕಿಲ್ಲ. ಒಂದ ಎಂತಿಲ್ಲ. ಮುತ್ತಿನ
ಸರಾ ಎದಿಗಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡ ಒಂದಳತಿ
ಅತ್ತೆ ಅಳತಿತ್ತು! ಮಗಳ ಮೈನೆರೆದಾಗ
ಮಂದಿ ಕಣ್ಣ ಹತ್ತಿ ಮೂರ ದಿನಾ ಏರಿದ
ಉರಿ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಖರೆ, ಇಷ್ಟ ಮತ್ತೆಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.
ಮುಂಚಿನ ಅದರ ಸಡಗರೇನು ನಮ್ಮಪ್ಪಾ!
ಎವ್ವೆವ್ವೆ ಎವ್ವೆಂತ್ಲೇಳಿ ಗಿಣಿಹಾಂಗ

ಒಳಗೊಮ್ಮಿ ಹೊರಗೊಮ್ಮಿ ಕರದs ಕರೀತಿತ್ತು!
ಆಜು ಬಾಜೂ ಸೂಳೇರೆಲ್ಲ ನೆಲಾ ಸವರಿ
ಲಟಿಕಿ ಮುರೀಬೇಕ! ಇದs ಮುದಿಗೌಡ
ಮನಿಗಿ ಬಂದರ ಕಮಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರೂ
ಲಟಲಟ ಮುದ್ದು ಕೊಡತಿಡ್ಡ! ಆಡೂ
ಮಗಳು ಆಟ ಮರತರ ಏನಾಗಬ್ಯಾಡಲಾ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಗೋದ ಆಗೋದ s ಮತ್ತ.

ಪಾರಿ : ನನಗೂ ಒಂದ ಹೊಯ್ಯು ಆತನ್ನಲಾ. ಗುಡದವ್ವ
ಏನ ನಿನ್ನ ಆಟ? ನಿನ್ನ ಹರಿಕಿ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ?
ಕಾಲಾಗ ಸಗತಿ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕ ಕುಣಿಯೋದ
ಬಿಟ್ಟರ, ಸಿಟ್ಟಾದೇನ ಹಡೆದವ್ವಾ? ನಾಳಿನ
ಮುತ್ತೋದಿ ಹುಣಿವಿಗಿ ಕಮಲೀನ ಕರಕೊಂಡ
ಬರತೇನಂತ ಹರಿಕಿ ಹೊತ್ತಿನಪಾ. ಮೂರ
ಹಗಲಾತ, ಮೂರ ರಾತ್ರಿ ಆತ, ಕಡೀಕಂದರ
ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಳು! ಆದ ಹಕೀಕತ್ತೆಲ್ಲಾ
ಆಕಿ ಬಾಯಲೆ ಕೇಳಿನು. ಅಂದs ರಾತ್ರಿ
ಕನಸಿನ್ಯಾಗ ಒಂದ ಎಳಕ ಹುಡುಗ-ಕೆಂಪ
ಈಟೀಟ ಜಡಿ, ಜಡ್ಯಾಗೊಂದ ಎಳಿ
ಸೂರ್ಯಾನಿಟಗೊಂಡ, ಮಲ್ಲಿಗಿ ಹೂವಿನ್ಯಾಂಗ
ನಕ್ಕೋತ ಬಂದ ನೋಡೆ!

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಡಡೆ!

ಪಾರಿ : ಹೂಂನs! ಇದರಾಗ ಒಂದs ವಾಕ್ಯೇವ ತಪ್ಪಿಡ್ಡರ
ಗುಡದವ್ವ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಬಂದs! ಸ್ವಾಮಾರ
ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ಹಾರ ತೋರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳ
ಕೂಕುಮದ ಮ್ಯಾಲ ಬಂಡಾರ ತೂರತೇನಂತ
ಹೇಳಿ ಗವ್ವಗಾರ ಆದಪಾ! ಎವ್ವಾs
ಗುಡ್ಡೆಲ್ಲವ್ವ, ಕರಿಮಾರಿ ಕರೆವ್ವ
ತೆಗ್ಗಿನ ಲಗಮವ್ವ, ಗುಡ್ಡದ ನಿರವಾನಿ-
ನೋಡಪಾ, ಎಚ್ಚರಾಗಿ, ಗಮ್ಮನ ಬೆವತು,
ಮೈ ಮಳ್ಯಾಗಿನ ಮಸಾರಿ ಹಾಂಗ ನಾರತಿತ್ತು!
ಎದ್ದ ಮಗಳ ಮೋತಿ ನೋಡಿತು, ನನ್ನ
ಸವತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡಾವರ್ಹಾಂಗ ಏನೋ
ಬಡಬಡಿಸಿ ನಗತಿತ್ತು! ಎವ್ವಾ ಗುಡ್ಡದ ಮಾಯೀ,

ಈ ಕನಸ ಖರೆನೋ ಸುಳ್ಳೋ ನೋಡೋಣಂತ
ಇಂದ ಸ್ವಾಮಾರ ಕಮಲಿ ಹಣಿಗಿ ಕೂಕುಮ
ಹಚ್ಚಿ ಕುಂತಿನು, ಕುಂತಿನು; ಹಳಬರ
ಲಸಿಮ್ಯಾ ಬಂದ. ಬಾಳಗೊಂಡ ಬರಬೇಕಂತಾನ
ಕರತರಲೇನ ಅನ್ನಾನ್ತ್ಲೆ ನನಗೂ ಹೆಂಗೆಂಗೊ
ಆತ ಅನ್ನಲಾ! ಹೀಂಗ ಒಂದ ಹೋಳ
ಎಲಿ ಅಡಿಕಿ ಹಾಕ್ಯೊಂಡ ಕುಂತೀದೇನು,-
ಬಿಳೀಕುದರಿ ಏರಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬರತಾನಲಾ...

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಈಗ ಒಳಗ ಬಾಳಗೊಂಡ ಇದಾನು?

ಪಾರಿ : ಹೂಂ ಯಾಕ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನೆತ್ಯಾಗ ರತ್ನ ಇತ್ತು?

ಪಾರಿ : ಹೆಂಗ ಥಳಥಳ ಗುಡದವ್ವನ ಮೂಗಬಟ್ಟಿನ್ನಾಂಗ
ಹೋಳೀತಿತ್ತು!

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕುದರಿ ಎಂಥಾದಿತ್ತು?

ಪಾರಿ : ಬಿಳೀ ಕುದರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣ್ಣಾಣಿಲ್ಲೇನಲಾ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ದೇವರಸ ಇದಸ ಕಣ್ಣಲೆ ಮುದಿಗೊಡ
ಬಿಳೀ ಕುದರಿ ಏರಿದ್ದ ನೋಡಿದೇನು, -ಇದೇನಾತು?
ತಾಯೀ....

(ಹಿಂದೆ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೋಲೇರ ಪಾರವ್ವನ ಮನಿ ಇದಸ ಏನ?

ಪಾರಿ : ಹೋಯ್ಂದಿದಸ. ಯಾರವರಾ? ಅಯ್ಯಸ! ಅಯ್ಯಸ!
ಒಳಗಿದ್ದಾವ ಹೊರಗ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿ? ಇದೇನ
ಚಂದ ಬಯಲಾಟ ಎಪ್ಪಾ?

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಸೂತ್ರಧಾರ ಓಡಿಬಂದು ತರುಬಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಪ್ಪಾ, ಕೈಯಾಗ ಕುಡಗೋಲ ಹಿಡಿಕೊಂಡ,
ಕೆಂಪ ಕುದರಿ ಏರಿ ಬಂದಂಥಾ ಧೀರಾ
ನೀನು ದಾರು? ನಿನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನು?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಹೆಸರೇನಂತ, ತಗೀಯಲೇ...

(ಒಳಗೆ ಕಮಲಿ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರುವಳು. ಬಾಳಗೊಂಡ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಅಧೀರನಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಕುಡಗೋಲು ಹಿಡಿದು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡುವನು. 'ಹಿಡೀರಿ, ಹಿಡೀರಿ ಆ ಕಳ್ಳನ್ನ! ಏ ಮಗನ ಏಸ' ಎನ್ನುವ ಅವನ ಧ್ವನಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಮುದಿಗೌಡ ಬಗಲಿಲ್ಲ ಅಂಗಿ, ರುಮಾಲು ಹಿಡಿದು ರಂಗದ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ ಓಡುವನು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಒದರುತ್ತ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೂರ ಹೋದುದನ್ನು ಅವನ ಒದರುವಿಕೆಯೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಮಲಿ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಚೀರುತ್ತ ಬಂದು ತಾಯನ್ನಪ್ಪುವಳು. ಪಾರಿಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿ ಕಣ್ಣು ಕಿಸಿದು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ರಂಗದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಕಮಲಿ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಮೂರ್ಛೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದಿನ ಮೂರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೂತ್ರಧಾರನೊಡನೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸೂತ್ರಧಾರ ಕೈಮುಗಿದು)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ, ಮುಷ್ಟಿಗಿ ಒಳಗ ಮುಚ್ಚಿಕೋಬ್ಯಾಡ

ಏನಿದರ ಗೂಢಾರ್ಥ? ಒಡದ ಹೇಳ. ಗೌಡ

ರತ್ನ ತಗೊಂಡದ್ದ ಖರೆ, ಬಿಳೀ ಕುದರಿ

ಏರಿದ್ದ ಖರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಾಳಗೊಂಡ ಯಾರಾ?

ಏನೆಯವಳು : ಸೂತ್ರಧಾರ. ರತ್ನದ ಹರಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಮುದಿಗೌಡ ತಾನೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಆಗಿ

ಕಮಲಿ ಮನಿಗೆ ಬಂದ. ಕಳಕೊಂಡದ್ದ

ಅರಿವಾಗಿ ಬಾಳಗೊಂಡ ಎದ್ದ ಹುಡುಕಾಡೋವಾಗ

ಹಳಬರ ಲಸಿಮ್ಯಾ ಸಿಕ್ಕ, ಅವಗ ಹೊಯ್ಯಾಗಿ

'ಪಾರಿ ಮನ್ಯಾಗಿದ್ದಾಂವ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗ ಬಂದಿ?'

ಅಂತ ಕೇಳಿದ. ದೆವ್ವಂತ ಲಸಿಮ್ಯಾ ಓಡಿ

ಹೋಗೋವಾಗ ಅವನ್ನ ಹಿಡದ ಪಾರೀ ಮನಿ

ಸಮಾಚಾರ, ಹಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ.

ಕಂದಾ ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಗುರುತು ನಿನಗಾಯಿತೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ತಾಯೀ ನೀವು ಲಗಮವ್ವನವರಂತ ನಮಗೆಲ್ಲ

ತಿಳಿದ ಬಂಧಾಂಗಾತು. ಆದರ ಇಂಥಾ ದೊಡ್ಡಮಂದಿ

ಹಿಂಗ್ಗೆ ಗುಡೀ ಬಿಟ್ಟ ಯಾಕ ಬಯಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಿ?

ತಿಳಿಸುವಂಥವರಾಗಿರಿ.

ಏನೆಯವಳು : ನಿಮ್ಮಾಂಗ ನಾವೂ ಅನಾಥರಾಗಿದೀವೋ ಬಾಳಾ,

ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂಲಿಯೊಳಗಿನ ಸರದಾರ ಬಂದು

ಕಾಪಾಡ್ಯಾನೇನಂತ ನೋಡುತಿದ್ದೇವ ನೋಡು.

ಸೂತ್ರಧಾರ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾಕೊ ಬೆಂಕಿ ಸುತ್ತ

ಮಂದಿ ಕುಣೀತಾರ ಯಾಕಿದ್ದೀತು? ಮೂರ ಗುಂಪಿ

ಏನವು? ಯಾಕ ಹಾಡತಾರ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅದ? ಉರಾಗಿನ ಮೂರ ಮಂದಿ ಮುತ್ತೈದೇರ

ನೇರಿ ಕರಿ ಆಕಳ ಸೆಗಣಿ ತಂದು, ಪಾರಂಬಿ

ಕರೈವನ ಮುಂದ ಮೂರ ಕುಳ್ಳ ಬಡದ್ದಾರ.

ಮೂರ ಹಗಲಿ ಮೂರ ರಾತ್ರೀ ಒಳಗ ಆ

ಕುಳ್ಳಿನಾಗ ಹುಳಾ ಬಿದ್ದರ, ಮಳಿ ಬರತೈತಂತ

ನೇಮ ಐತಿ. ಇಂದಮಾಸಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗಿ

ಅವಧಿ ಮುಗದು ಪಾರೀ ಕೈಯಿಂದ

ಪೂಜಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೆದರಿ ನೋಡತೇವು.

ಉರ ಮಂದೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೈ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಯಾರ.

ಆಯ್ತು ಇನ್ನೇನ ಬೆಳ್ಳಿಚಿಕ್ಕಿ ಮೂಡೋ ಹೊತ್ತ

ಬಂತು, ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ

ನಶೀಬ ನೋಡತೇನು. ಹುಳಾ ಬೀಳದಿದ್ದರ

ಗುಳೇಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬ್ಯಾರೇ ಕಡೆ ಹೋಗತೇವು.

ಮೂವರು : ಹಾಂಗಿದ್ದರ ಸೂತ್ರಧಾರ ನಾವು ಬರುವಂಥವರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ನಮಿಸಿ) ಆಗಲಿ ತಾಯಂದಿರಾ ಬರುವಂಥವರಾಗಿರಿ

(ಹೋಗುವರು. ಸೂತ್ರಧಾರನೂ ಹೋಗುವನು. ದೂರದಿಂದ 'ಹೊಯ್ಯೋ ಹೊಯ್ಯೋ ಮಳೆರಾಯಾ' ಎಂಬ ಗೀತೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ನಿನ್ನ ತಾಯೀ ಗುಳದಾಳಿ ಕಾಪಾಡೊ ರಾಮಾಸ' ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೆರೆ.)

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

ಸೂತ್ರಧಾರ ಮತ್ತು ಜನರು:

ಹೊಯ್ಯೋ ಹೊಯ್ಯೋ ಮಳೆರಾಯಾ

ಹೊಯ್ಯೋ ಹೊಯ್ಯೋರೇ ||ಪ||

ಈಗ ಬರತೇನಂತ ಹೇಳಿ ಹೋದವನೆಲ್ಲಿ

ನೀ ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾದೆಲ್ಲಿ |

ನೆಲ ಬಿರಿತು ಪಾತಾಳ ಬಿಸಿಯುಸಿರ ಹಾಕಿತು

ಹಸಿರೆಂಬೊ ಶಬುದ ಮರೆಯಾಗಿ |

ಮರುಗುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮೈಯಾನ ಹಸಿ ಅರಿ

ತೊಡಿಯ ಬೆಂಕಿಯ ಮರೆತೆ ಮಳೆರಾಯಾ ||

ಸುರಿಯೊ | ಪಾತಾಳ ತುಳುಕಲಿ ಮಳೆರಾಯಾ ||೧||

ಕೆರೆ ಬಾವಿ ತಳ ಒಣಗಿ ಬರಿ ಮೂರ ಹನಿ ನೀರು
ಒಂಟಿ ತಾರಿಯ ನೆರಳು ಮಾಡ್ಯಾವ |
ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಳಿಗೋ||ಳ ಬರಿ ಬಚ್ಚಲಾದಾವ
ಮರಿಮೀನು ಹೊಟ್ಟಿಯ ಹೊಸದಾವ |
ಮೈ ತೊಗಲ ಕಪ್ಪಾನ ಕಂಬಳಿ ಮಾಡೇವ
ಗುರಚೀಯ ತಿರಿಗೇವ ಮಳೆರಾಯಾ
ಸುರಿಯೊ| ಪಾತಾಳ ತುಳಕಲಿ ಮಳೆರಾಯಾ ||೨||

(ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿದು ಮುಗಿದಾದನಂತರ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯ ಸುತ್ತ ಕೆಲವರು ಕಾಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೆಲವರು ಚೆಲಮೆ, ಚುಟ್ಟಾ ಸೇದುತ್ತ
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಮೊದಮೊದಲು, ಮಾತಾಡುವವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದರ
ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಆಡುವರು. ಉಳಿದವರೂ ನಿಷ್ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ
ವಿನಾಕಾರಣ ಮೈಪರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.)

ಗುರ್ಯಾ : ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕ ಹರೀಲಿಲ್ಲ?

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಕೋಳಿ ಕೂಗೇತಿ ಹೌಂದಲ್ಲ?

ಗುರ್ಯಾ : ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದರೂ ಬೆಳಕ ಹರೀಲಿಲ್ಲ

ಯಮನ್ಯಾ : ಬೆಳ್ಳಿಚಿಕ್ಕಿ ಮೂಡೇತಿಲ್ಲ?

ಗುರ್ಯಾ : ಬೆಳಕ ಹರ್ಯಾಕ ಏನೇನ ಬೇಕದೆಲ್ಲಾ
ಆಗೇತಪಾ, ಆಕಳಿಸಿದಿವಿ, ಕಣ್ಣ ತಿಕ್ಕೊಂಡಿವಿ,
ಮೈ ಮುರದಿವಿ...

ಎಲ್ಯಾ : ಬೆಳಕಾಗೂ ಕಾಲಕ್ಕ ಆಗಲಿ ಬಿದ್ರಪಾ,
ಅಷ್ಟೇನ ಅವಸರ? ಮುಂದೇನೇನ ಹೋನಾರ
ಕಾದಸತ್ಯೊ!

ಗುರ್ಯಾ : ಅಲ್ಲೊ, ಬರಬೇಕಾದವರೂ ಬರೋ ಕಾಲಕ್ಕ
ಬರಬಾರದಂದರ...?

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಈ ಗೊತ್ತ ಮುಟ್ಟಾಕಂತ ಹೊಂಟವರು ತ್ಯಾಡೆ
ಮಂದಿ ಹೊಲಗೇರಿಗಿ, ಇನ್ನ ತ್ಯಾಡೆ ಮಂದಿ
ಸುಡಗಾಡಕ, ಗೌಡ್ರ ಮನೀಗೆ ಹ್ಯಾದರಂತ
ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಅವ? ನನಗ ಗೊತ್ತಿತ್ತಪಾ,-
ಈ ಹಾದಿ ಯಾವ ಗೊತ್ತಿಗಿ ಮುಟ್ಟಸಾಣಿಲ್ಲ,
ಭಾಳಾದರ ಸುಡಗಾಡಕ ಒಯ್ಯತೇತಿ, ಅಂತ.

ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಮನ್ನಿ? ಹಾಡಾಹಗಲಿ ಅಡಿಗಿ
ಸೆಗಣಿ ಒಗದ ಬರಾಕ ಹ್ವಾದ ಹುಡಿಗಿ
ಸುಡಗಾಡಗಟ್ಟಿಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳಂತ!

ಯಮನ್ಯಾ : ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ದೆವ್ವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೆ ಬಂದ ಸೇರತಾವೊ ಎಪ್ಪ!
ಮನ್ನಿ ಮದ್ದಿನದಾಗ ಥೇಟ ಮುದಿಗೌಡನ್ವಾಂಗಸ
ಆಗಿ, ನನ್ನ ಹೇಂತೀನ್ನ ಮೂರಬರೆ ಕೈಮಾಡಿ
ಕರೀತಂತ, ಏನ ಮಾಡತಿ| ಏನೊ
ಗಟ್ಟಿವಾನಿ, ರಾಮಗೊಂಡ ಅಂತ ಕೂಗಿದರ
ಗಪ್ಪಗಾರ! ಅದಸ ಸಿಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಗಬ್ಬದೆಮ್ಮಿ
ಮ್ಯಾಲ ಹಾಕಿತು ಮಗಂದು! ಇದಸ
ಮುದಿಗೌಡ 'ರೂಪಾಯಿ ತೀನಸೆ, ಕರಿ ಕಂಬಳಿ
ಗದ್ದಿಗಿ ಮ್ಯಾಲ ಎಣಿಸಿ ಕೊಡತೇನ ಮಗನಸ
ಈ ಎಮ್ಮಿ ನನಗ ಕೊಡ' ಅಂದಿದ್ದ.
ಮುಂದಿನ ಹೋನಾರ ಯಾರಿಗೊತ್ತಾ? ಮೇಯಾಕ
ಹ್ವಾದ ಎಮ್ಮಿ ಮನಿಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ

ಗುರ್ಯಾ : ಅವು ಬಿದ್ದಾವಂತಿ?

ಎಲ್ಲಾ : ಮಾತಾಡಾಕ ನಿನಗ ಮತ್ತೊಂದ ಮಾತಸ
ಇಲ್ಲೇನವಾ?

ಗುರ್ಯಾ : ಅಂಥಾಂಗ ಮನ್ನಿ ರಾತ್ರಿ ಗೋಕಾಂವಿ ನಾಡಿನ್ಯಾಗ
ರಗತದ ಮಳಿ ಬಿತ್ತಂತೊ. ಯಾವುದೊ ಉರ
ತಳವಾರ ರಾತ್ರಿ ಎದ್ದ ನೋಡಿದಂತಸ-
ಮಿಂಚಿನ್ಯಾಗ ಬರೀ ಕೆಂಡಸ ಬೀಳತಿದ್ದುವಂತ!
ಅಂಜಿ ಕಣ್ಣ ಕಿಸದಾಂವ ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚಲಿಲ್ಲಂತ!

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಒಟ್ಟ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೇನವಾ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಏ ನನಗೂ ಮೊದಲ ಬಲೆ ಸಿಟ್ಟ ಬರತಿತ್ತೇನವಾ.
ಸಿಟ್ಟ ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ಕಾಲ ಕೆದರಿತಿದ್ದು,
ದೆದರಿದಾಗೊಮ್ಮೆ ತಗ್ಗ ಬಿದ್ದು, ಬಿದ್ದ ತಗ್ಗ
ಗೋರಿ ಹಾಂಗ ಕಾಣತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕು ಈಗ
ನನ್ನ ಹೇಂತೀ ಮ್ಯಾಲ ಸೈತ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳೋದಿಲ್ಲ ನಾ.

ಗುರ್ಯಾ : ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳದಿದ್ದರ ಅವು ಬಿದ್ದಾವಂತಿ?

ಎಲ್ಲಾ : ಏ ಅಲ್ಲೋ ದಾಸ ಅಂದರ ಮತ್ತೆ ಅದನು
ಹಾಡತಾನಲ್ಲೋ?

ಗುರ್ಯಾ : ಖರೆ, ಆ ಪರಿಸ್ಥಾನ ಅಂವು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನಂತಲ್ಲೋ.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಯಾವ ಯಾವ? ಆ ಮುದುವನ??

ಎಲ್ಲಾ : ಆ ಆ ಅರೆದವನ್ನಾಂಗ ಆಡತಾನೋಡೋ.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ನನಗ ಗೊತ್ತೆತಿ ಖರೆ. ಎಷ್ಟ ಬರೆ ಕೇಳಿದರೂ
ಮತ್ತೆ ಕೇಳೋಹಾಂಗು ಆಗತ್ತೆತಿ. ಕೇಳಿದಾಗೊಮ್ಮಿ
ನಾ ಸತ್ತಾಂಗು ಆಗತ್ತೆತಿ, ಅಂಧಾಂಗಂವ
ಹೆಂಗ ಸತ್ತೆ?

ಗುರ್ಯಾ : ಪರಿಸ್ಥಾ ಮುದಿಗೊಡನ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹೋಗಿ
'ಆಕಳಾ ಹಾರಸಾಕ ಹೋರಿ ಬಿಡ್ಡಿ ಗೊಡ್ಡ' ಅಂದ.
ಮುದಿಗೊಡ ಹೋರಿ ಬಿಟ್ಟ ಯಾಡ್ರುಪಾಯಿ
ಕೇಳಿದ. ಪರಿಸ್ಥಾ ಮಗಾ 'ನಾ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ
ಕೊಡಾಣಿಲ್ಲಂ'ತ ಹಾರ್ಯಾಡಿದ.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಆ ಪರಿಸ್ಥಾಂದ ತಪ್ಪಲ್ಲೇನ ಮತ್ತೆ?

ಗುರ್ಯಾ : ಏ ಅಷ್ಟ ಲಗು ಅಳದ ಸುರೀಬ್ಯಾಡೊ.
ಹೋರಿ ಬರೋಬರಿ ಹಾರಿದರ ಯಾಡ್ರುಪಾಯಿ
ಕೊಡಬೇಕ ಖರೆ, ಹಾಂಗು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ
ಗದ್ದಾ ಉರಿದರ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಅದೂ ಖರೇನು. ನಾವಂದರ ಅವನ
ಹೊಲದಾಗಿನ ಪುಂಡಿಪಲ್ಲೆ ಇದ್ದಾಂಗೇನಪಾ.
ಬೇಕಾದರ ಇಡತಾನು, ಬ್ಯಾಡಾದರ ಚೆಂಡಿ
ಚೆವುಟತಾನು.

ಗುರ್ಯಾ : ಮಾರಾಯ ಪರಿಸ್ಥಾ ಸಾಯೂತ್ತೆ ನಾ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಸತ್ತಾಂಗಾತ! ಉರಾಗ ಇಷ್ಟ ಪಾಪ ಇದ್ದರ
ಬೀಳೋವು ಬಿದ್ದಾವಂತಿ?

ಎಲ್ಲಾ : ಹೇಳಬ್ಯಾಡೊ ಎಪ್ಪಾ, ನನಗದು ನೆನಪಾದರ
ಸಾಕು ಯಾರೋ ನನ್ನ ಹುರಿಮಾಡಿ
ಹೊಸಧಾಂಗ ಆಗತ್ತೆತಿ.

ಯಮನ್ಯಾ : ನನಗರೆ ನಾಯಿ ಮುಂದಿನ ಮಾಂಸಧಾಂಗ,
ಅದರ ಜೊಲ್ಲೆ ನನ್ನ ಮೈ ಒದ್ದಿ
ಆಧಾಂಗ ಆಗತ್ಯತಿ.

ಎಲ್ಲಾ : ಅದಕು ನನ್ನ ಕನಸಿನಾಗ ನಂದಿಕಂಬ
ಮುರಧಾಂಗಾತ

ಯಮನ್ಯಾ : ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಕನಸಿನಾಗ? ಅದನುಟ
ಹೇಳತೇನ ಕೇಳೋ ಎಪ್ಪ! ಒಬ್ಬ
ಮುದುಕ ಆಕಾಸ ಹಿಡಿದ ಹಿಂಗ ಝಾಡಿಸಿದರ
ತಾರಿಕ್ಕಿ ಬುಳುಬುಳು ಉದರಿಧಾಂಗಾತ.

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಹಿಂಗ ಉದರಿ ಬಿದ್ದ ತಾರಕ್ಕಿ ಅವು
ಆಗಿ ಬಿದ್ದರ?...

ಗುರ್ಯಾ : ನಂದಿಕಂಬ ಬ್ಯಾರಿ ಮುರದೈತೆಲ್ಲೊ, ಅದಕೇನರೆ
ಆಧಾರ ಬೇಕಲಾ,-

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಆ ಮುದೋಡ್ಯಾ ಗೊಟ್ಟಕ್ಕಂತಾನೊ ಏನೊ.

ಗುರ್ಯಾ : ಹಿಡದ ಝಾಂಡಸಾಂವ ಹೆಂಗ
ಗೊಟ್ಟಕ್ಕಂತಾನೋ?

ಇರಿಪ್ಯಾ : ಆಕಾಸ ಹಿಡದ ಝಾಡಿಸಿಕ್ಕಾರ ಗೊಟ್ಟಕ್ಕಂದರ?

ಯಮನ್ಯಾ : ಹಿಂತಾವೆಲ್ಲಾ ಹೊಲೇರ ಪಾರಿಗ್ಯನು ಗೊತ್ತೇನಪಾ.
ಪಾರೀನ ಕರತರಾಕ ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ
ಹೊಗಲಿಲ್ಲೇನೊ? ಹೋಗಲೇ ಸೀಪ್ಯಾ, ಆಕಿಗಿ
ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಪೂಜಿಗೀಜಿ ಮಾಡಿಕೊಬೇಕ ಹೋಗೊ.

(ಅವನು ಎದ್ದು ಹಾಗೆ ಹೆದರಿ ನಿಲ್ಲುವನು)

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತ ಮಾತಾಡತಿ ಹೋಗಾಕು
ಗಂಡನ. ಅಂಜಿಕಿ ಬಂದರ ಹಾಡಿಕೋತ ಹೋಗು.

(ಅವನು ಹೋಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಚೀರಿ ಹೇಳುತ್ತ)

ಏ, ಆಕಿ ಪೂಜಿ ಮಾಡಿದ ನೀರ ಮಡೀಲೆ
ತರೋವಾಗ ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಿ ಮೈಲಿಗಿ

ಮಾಡಧಾಂಗ ಕರಕೊಂಬಾ ಮತ್ತೆ. ಪೂಜಿ
ನೀರ ಯಾರರ ಮುಟ್ಟಿದರ ಭಾಳ ಕೆಟ್ಟ,
ಉರಿಗೇನರೆ ಬಂತು ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳೋದ...

(ಮತ್ತೆ ಪಕ್ಕದವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವನು)

ಹೆಂತೆಂತಾವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳತಾಳ ಇದನ್ನ
ಬಿಟ್ಟಾಳು? ಇದಕ್ಕೇನರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ
ಹೇಳ್ಯಾಳಂತೇನ ನಾ. ನೀ ಏನಂತಿ?

ಗುರ್ಯಾ : ಆಕಿ ಹೇಳಿದರ ಬಿದ್ದಾವಂತಿ?

ಯಮನ್ಯಾ : ಬೀಳಾಕಿಲ್ಲಂತಿ?

ಗುರ್ಯಾ : ಹೆಂಗ ಬೀಳಾಕಿಲ್ಲಂತಿ?

ಯಮನ್ಯಾ : ಯಾಕ ಬಿದ್ದಾವಂತಿ?

ಚೆನಬನ್ಯಾ : ಕಾಕಾ ಏನ ಬೀಳೊವ?

ಎಲ್ಲಾ : ನಿನ ಹೆಪ್ಪನ, ಸಣ್ಣವದಿ ನಿನಗ್ಯಾಕ
ಬೇಕಿದೆಲ್ಲಾ? ಹಲ್ಲಾಗ ನಾಲಿಗಿ ಇಟಗೊಂಡ
ಸುಮ್ಮನ ಕುಂತರಾಯ್ತು ಇದನ ಕೇಳಬೇಕು,
ಇದನ ಕೇಳಬಾರದು ತಿಳಿಯಾಣಿಲ್ಲಾ? ಹೊಟ್ಟಿಗೇನ
ಕನಿಕಿ ತಿಂತಿ? ಬೀಳೊವಿದ್ರ ಬಿದ್ದಾವು,
ಬಿಡೊವಿದ್ರ ಬಿಟ್ಟಾವು! ನಮ್ಮ ನಶೀಬ
ಯಾರರೆ ಕಸಕೋತಾರೇನ? ನಶೀಬದಾಗ್ಸ ಇದ್ದರ
ಗೌಡನ ಪಾಪೇನ ಮಾಡೀತ? ನಮ್ಮ ಪಾಪೇನ
ಮಾಡೀತ? ಯಾಕಪಾ?

ಗುರ್ಯಾ : ಹೂಂ... ಒಟ್ಟ ಎದಕೆಲ್ಲ ನಶೀಬ ಬೇಕಂತಿ?

ಯಮನ್ಯಾ : ಅಲ್ಲೇನ ಮತ್ತೆ?

ಇರಿಪ್ಯಾ : ನಶೀಬದಾಗಿನ ಭರೋಸ ಹೋಗೇತ್ರಪಾ,
ಅದ್ಸ ಖೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದರ ಹೆಂಗಾ?

ಯಮನ್ಯಾ : ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ- ಹೀಂಗಿಲ್ಲಾ-ಏ ನಮ್ಮ ನಶೀಬ
ಖೊಟ್ಟಿ ಅಂತ ಅಂಜಸ್ತಿ ಏನೋ ನೀ?

ಗೆಜ್ಜಾಗಿನ ಹುರುಕ ಕೆರಕೋವಾಗ ನನ್ನ ಹೇಂತಿ
ನೋಡಿದರಃ ಹೆದರಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗಿ
ಹೆದರತೇನೇನೊ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಹೋಗಲೇ ಕುರಸಾಲ್ಯಾ. ಒಂದ ದಿನ ಹೇಂತಿನ
ಓಣಿಗಿ ತಂದ ಬಡ್ಯಾಕಾಗಿಲ್ಲ, ಬಡಿವಾರ ಹೇಳತಾನ,
ಬಲ್ಲಿನ ಹೋಗೊ.

ಎಲ್ಯಾ : ನಮ್ಮ ನಶೀಬು ಖೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದದ್ದ ನಿನಗ
ಹ್ಯಾಂಗ ಗೊತ್ತಾತಲೇ? ತಿಂದರ ಹೊಟ್ಟಾಗ
ಬೆಣ್ಣೆ ಕರಗಾಣಿಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತ
ಮಾತಾಡತಿ? ಹೀಂತಾ ಮಕ್ಕಳ ಚರ್ಮ
ಸುಲದ ತೂಗ ಹಾಕಬೇಕ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಮಾರಾಯಾ, ಇವನ ಸಲುವಾಗಿ ಮನ್ನಿ
ರಾತ್ರಿ, ನನ್ನ ಹೇಂತಿ ಖಾಲಿ ಚೀಲ ಆಗ್ಯಾನಂತ
ಬೈಲಿಲ್ಲ ನನಗ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಏ ಯಾವೇನ ಮಾಡತೇಯೊ?
ಹೇಳತೇನ್ಯಾಕ ಹೇಳತೇನ, ಕೇಳೊ ಹುಡುಗ;
ನಮ್ಮ ನಶೀಬು ಖೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದದ್ದ ಖರೆ, -ಈ
ಸೆಗಣಿ ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ...

ಎಲ್ಯಾ : (ನಡುವೇ ತಡೆದು) ಏ ಕೈಮುಗದ ಕುಂಡಿ
ಎಳೀತೇನೋ ಮಾರಾಯಾ. ಮೊದಲಃ ಉರ ತುಂಬ
ರಂಡಿಮುಂಡೇರಃ ಕಾಣತಾರಂತ ಹೊಲೇರ
ಪಾರಿ ಅಂತಿದ್ಯು; ಅಂತಾದರಾಗ ಇಂತಾದೊಂದು!
ಆ ಸಬುದ ನನ್ನ ಕಿವಿಮ್ಯಾಲ ಬಿಳಬಾರದಪಾ
ದೇವರ. ಅದನ ಮರೀಬೇಕಂತ ಮಲಗಿ
ಏಳಬಾರದಂದರ ಮತ್ತ ಬೆಳಗ ಬರತೈತಿ,
ಮತ್ತ ಚೆಂಜಿ ಮತ್ತ ಬೆಳಗ... ಯಾಕೊ
ನಿನ್ನ ಮೋತಿ ಹೆಸರಾಗೇತೆಲ್ಲೊ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ನನ್ನ ಮೋತಿ ಯಾಕ ಹಸರ ಕಂಡೀತ ಬಿಡಲೇ.
ರಂಡಿಮುಂಡೇರ ಕಾಣತಾರಂತ. ಅದ್ಯಾಕ
ನನ್ನ ಹೇಂತಿ ರಂಡಿಮುಂಡಿ ಹಾಂಗ ಕಂಡಳಂತ
ಹೇಳಲಾ, ಮುಚ್ಚಿ ಯಾಕ ಇಟಕೋತಿ?
ನಿನ್ನ ಮುಂದ ಪಾರಿ ಏನೇನ ಹೇಳ್ಯಾಳೆಲ್ಲಾ

ಗೊತ್ತೆತಿ, ಹೇಳಲೇನಾ? ನೋಡೆಪಾ:
 ಮನ್ನಿ ಹೊಳ್ಯಾಗ ನಾ ಜಳಕಾ ಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದು
 ಹೊಲ್ಯಾರ ನಿಂಗಿ ತೊಡೀ ಕಾಣೋ ಹಾಂಗ
 ಕಚ್ಚೀಹಾಕಿ ಸೀರೀ ಒಗ್ಯಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದು.
 ಯಾವ ಮಾಯಲೇನೊ, ಆಕಿ ಸೀರಿ ಕಳೀತು,
 ಗಬಕ್ಕನ ಕಲ್ಲಪಡಿ ಮರೀಗಿ ಕೂತಳವಾ.
 ನಾ ಇಕಡೆ ಮೋತಿ ಮಾತಿನು. ಮತ್ತೆ
 ಎಲ್ಲಾ ಕಾಣೂ ಹಾಂಗ ಎದ್ದನಿಂತ 'ಸಿಳ್ಳ
 ಹಾಕಾಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲೇನಲಾ ಕುರಸಾಲ್ಯಾ'
 ಅಂದ್ರು. ನಾ ಮಾನವಂತ ಮಗ ಹುಸಾ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ.
 ಬಡಬಡಾ ಸೀರೀ ಉಟಕೊಂಡ ಬಂದ್ರು, ಎಲಿ
 ತಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆ ಮೋತಿ ಮಾಡಿ ಮೂರ ಬರೆ
 ಉಗಳಿದಳು. ಆಗೂ ನಾ ಸುಮ್ಮಕ ಇದ್ದು.
 'ನೀ ದನಾ ಅಂತ ತಿಳೀಲ್ಯೊ ಕಸಾಬಂತ
 ತಿಳೀಲ್ಯೊ?' ಅಂದ್ರು, 'ದನಾ ಅಂತ ತಿಳಕೊ'
 ಅಂದಿನು. ಅಟ್ಟಕಸ 'ನಿನ ಹೇಂತಿ ರಂಡಿಮುಂಡಿ
 ಆಗ್ಯಾಳ ಹೋಗಲಾ ಕುರಸಾಲ್ಯಾ; ಅಂದಳು,
 ಹೋದಳವಾ! ಆಕಿ ಪಾರೀ ಮುಂದ ಆಡ್ಯಾಳ,
 ಪಾರಿ ಇವನ ಮುಂದ ಗೊಜ್ಜಿಕೊಂಡಾಳ, ಅದನ್ನ
 ಇಂವ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾರಿಕೊಂಡ. ನಂದೇನರೆ
 ತಪ್ಪೆತೇನ ಇದರಾಗ?

ಗುರ್ಯಾ : ಹಳೀ ಚೀಲ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಯಾವ ಹಾಸಿಗೋತಾನ ಬಿಡಲೇ.

ಯಮನ್ಯಾ : ನಮಗೆಲ್ಲ ಮಳೀ ಚಿಂತಿ, ಆಕೀಗಿ ಮಿಂಡರ ಚಿಂತಿ!

ಎಲ್ಲಾ : ಮಲಗು ಹೊರಸಾ, ಮಗ್ಗಲ ಗೆಣ್ಯಾನ
 ಬಿಟ್ಟರ ಆಕೀಗೇನ ತಿಳೀತ್ಯೆತಿ ಬಿಡೊ.

ಯಮನ್ಯಾ : ಮತ್ತೆ ಇಂವ ಯಾಕ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬೇಕ ಕೇಳಲಾ.

ಇರಿಪ್ಯಾ : ನಾ ಏನ ಅನ್ನಬಾರದ ಅಂದಿನು ಬಿಡಲಾ. ನಾ
 ಅಂದ ಆಡೋದರಿಂದ ಸೆಗಣಿ ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ
 ಹುಳಾ ಬೀಳೂವಿದ್ರೇನ ಬಿಡತಾವು?

ಎಲ್ಲಾ : ಏ ಏ ಆಡಬ್ಯಾಡೊ, ಆಡಬ್ಯಾಡೊ,
 ಮಗನ, ನೀ ಯಾರನ್ನೂದ
 ನನಗ ಗೊತ್ತೆತೊ. ಸಾಲಿ ಪುಸ್ತಕದಾಗ

ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರಿಧರೇನಾತ, ನಿನ್ನ ಮೋತಿ
ಮ್ಯಾಲ ನಿನ್ನಖರೇ ಅಪ್ಪನ ಹೆಸರ
ಬರದೈತಲೇ! ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಕೊಳ್ಳಾಗಿ
ಗೆಜ್ಜೆಟಿಕ್ಕೆ ಯಾರ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಕೇಳಿಕೊಂಬಾ,
ಆಮ್ಯಾಲ ಮಾತಾಡು, ಹೌದಂತೀನು.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ನನಗ ಕಲಸಾಕ ಬರತಿ? ನಿನ್ನ ಎಲುವ
ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡೇನ ಮಗನ. ನೀ ಏನ
ಸುದ್ದ ಇದ್ದೀಯಲೆ? ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಗುರುತ
ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕು ಅಲ್ಲೇನ, 'ನಾ ಯಾರ ಗೊತ್ತೈತಿ?'
ಅಂತ ಹೊಲೇರ ಕಮಲೀನ ಕೇಳತಿದ್ಡಿ?
ಲಡ್ಡುಪಿಶಿಕ್ಕಾ, ಹೆಂತಾಂವರ ಆಗವಲ್ಯಾ ಕ
ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರಾರ ಗೊತ್ತೈತಿ ನಮಗ.
ಅದೂ ಮರತರ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟ ಮುದಿಗೌಡನ
ಹೆಸರಾರ ಹೇಳತೀವು, ನಿನಗೇನೈತೊ? ನಾಲಿಗ್ಗಿ
ಎಲುವಿಲ್ಲಂತ ಗಲಗಲ ಮಾತಾಡತಾನ, ಮೀಸಿ
ಕಿತ್ತ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟೇನ ಲುಚ್ಚಾ.

ಎಲ್ಲಾ : ಯಾರಿಗಿ ಲುಚ್ಚಾ ಅಂದಿಯೊ ನೀ? ನನಗ
ಲುಚ್ಚಾ ಅನ್ನಾವ ನೀ ಯಾರ? ಗುಂಡನ?
ಗಜಗನ?

ಗುರ್ಯಾ : ನೀ ಯಾಕಿಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿಗಿ ಹಚಿಕೋತೀ ಬಿಡೊ.
ನಿನಗ ಅಂದದ್ದೇನ, ನನಗ ಅಂದದ್ದೇನ,
ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ಅಲ್ಲ? ಮನ್ನಿ ಆ ಸೂಳಿಮಗ್ಗ
ಮುಕಳಿ ಮ್ಯಾಲೊಂದು ಕುರುವಾಗೇತಿ, ಆ
ಕುರುವಿನ್ಯಾಗಿಂದ ಮಾತಾಡತಾನಂವ. ಹಿಂತಾ
ಮಾತ ಇನ್ನೆಂಗ ನಾರಬೇಕು?

ಎಲ್ಲಾ : ಏ ಕುರುವ? ಏನ ಕುರುವ?

ಗುರ್ಯಾ : ಮನ್ನಿ ಹರೀವತ್ತ ಎದ್ದ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿದಾನ,-
'ಕನ್ನಡ್ಯಾಗಿಂದ ನನ್ನಾಂಗಿಲ್ಲ ಇಂವ್ಯಾರ?' ಅಂತ
ಹೇಂತೀನ ಕೇಳ್ಯಾನ. 'ಊರಾಗ ಇಷ್ಟ ಮಂದಿ
ಅದಾರ, ಅದರಾಗ ಯಾಂವರೆ ಒಬ್ಬನಂತ
ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಾ' ಅಂತ ಹೇಂತಿ ಹೇಳಿದರ ಆ
ಸಿಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ತಾನ, ಸೂಳಿಮಗ.

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಸೂಳೀಮಗಾ ಅಂತ ಯಾರಿಗಂದ್ಯೋ ನೀ? ಮಗನs,
ನಮ್ಮವ್ವ ಹಾದರ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟ
ನೋಡೀದೀ ನೀ? ಇಂದ ಏನಂಬೂದ
ನನಗ ನಿನಗ ಒಮ್ಮಿ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಸೆಗಣಿ
ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ ಹುಳಾ ಬಿದ್ದರೆಷ್ಟು, ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು.
ಬಿದ್ದರ ಊರಾಗಿದ್ದೇವು, ಬಿಟ್ಟರ ಊರ ಬಿಟ್ಟೇವು.

(ಉಳಿದವರು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಎದ್ದುನಿಂತು ಮಾತಾಡುವನು.)

ಇಂದ ತೀರಿ ಹೋಗಲಿ, ಇಂದ ನಿನ್ನ
ರಗತಾ ಕುಡದರs ಹೌದನ್ನ ಮುದೋಡ್ಯಾ...

(ಗುರ್ಯಾನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚುಕಲು ಹೋಗುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ನಿಲ್ಲಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದರೂ ಆಗದೆ ರಂಗದ ತುಂಬ ಗದ್ದಲ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈವರೆಗೆ ಯಾರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬರದೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಮುದುಕ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಚೀರುವನು. ಅವನು ಇನ್ನಾರೂ ಆಗಿರದೆ ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಮುದುಕನೇ
ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಣಿತುಂಬ ಭಂಡಾರ ಹಚ್ಚಿ ಮೈತುಂಬ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ತತ್ರಾಣಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇವರು
ತುಂಬಿದಂತೆ ಚೀರುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಏ s s s ಏs... (ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗುವರು)
ಸೆಗಣಿ ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ ಹುಳ ಬೀಳತಾವಲೇ
ಮಗನsss....

(ಎಲ್ಲರೂ ಜಗಳ ಮರೆತು ಅವನ ರಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಹಾಕಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಕರೆದು ತಂದು ಕೂಡಿಸಿ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊ
ಳ್ಳುವರು.)

ಎಲ್ಯಾ : ಏನೇನೂ ಅಂಜಿಕಿಲ್ಲದ ಹುಳ ಅಂತಾನ್ನೋಡೊ!

ಯಮನ್ಯಾ : ಹುಳಾ ಬೀಳತಾವ ಅಂತಾನ್ನೋಡೊ!

ಗುರ್ಯಾ : ಇವನ ಮೈಯಾಗ ಯಾವುದೋ ದೇವರ
ತುಂಬೇತೇನ ನೋಡೊ!

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಸುಮ್ಮಕಿರೆಪಾ, ಗುಡ್ಯಾಗಿನ ದೇವರ್ಹಾಂಗ
ಮಾತಾಡತಾನು, ಒಂದೀಟ ಬಾಯ್ತುಚ್ಚಿ ಕೇಳ್ಳಿ.
ಆಡ ಮಾತಾಡ ಮುದುಕಾ.

ಎಲ್ಯಾ : ಇವನ್ನ ಗುಡ್ಯಾಗಿಟ್ಟ ಪೂಜಿ ಮಾಡಬೇಕಂತೇನ
ನಾ, ನೀಯೇನಂತಿ? ನೋಡಬಾರದ? ಮಲ್ಲಿಗಿ

ಹೂ ಉದರಿಧಾಂಗ ಮಾತಾಡತಾನ,
ಮಾತಾಡ ಎಜ್ಜಾ, ಮಾತಾಡ.

ಮುದುಕ : ನನ್ನ ನೋಡ್ರೆಲ್ಲ,-ಹಳಿ ಮನಿಶ್ಯಾ.
ಹದ್ದಿಗಾದಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. ಮಣಕಾಲದಾಗ
ತಲೀ ಹಾಕಿ ಕುಂಡ್ರೂ ಕಾಲ ಏನಪಾ.
ಕುಂತಟ್ಟರಾಗಿಸ ನಾ ಹರೇದಾವಂತ ಯಾಕ
ತಿಳಿಕೋಬಾರದು? ತಿಳಿಕೊಂಡರ ಒಳಗ ಇಳೀಬೇಕಲಾ!
ಅದಕ್ಕ ಸಾದೂರ ಕೇಳಿನು, ಶರಣರಾದರು,
ಸಿದ್ದರಾದರು, ಕಡೀಕಂದರ ನಿರ್ವಾಣೆಪ್ಪನ ಗುಡ್ಡದಾಗ
ಪಾರೀ ಹಾಂಗ ಆಗಿಬಂದ 'ಇದನ್ನ ಕುಡೀ
ಮಗನ' ಅಂತ ಪಾರಂಬಿ ಕರೆವ್ವ ಬಂದ
ಕೊಟ್ಟಳು. ಕುಡೀತೇನು,-ಇಲ್ಲಿ ಹರೆ,
ಅಲ್ಲಿ ಹರೆ, ಕೈಯಾಗ ಹರೆ, ಕಾಲಾಗ ಹರೆ,
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರೇನು ಹರೆ, ಚಿಗರ ಮೀಸ್ಯಾಗ
ಯಾಸಿ ನಗಿ, ವಾರಿರುಮ್ಯಾಲ ಸುತಕೊಂಡ
ಬಿಳೀ ಕುದರಿ ಏರಿ ಸರದಾರ ಬರತಾನಲಾ!
ಇಂವ್ಯಾರಪಾ ಅಂತ ನೋಡತೇನು: ನಾನು!
ಹರೇದ ಹುಡಿಗೇರ ಹಾಲಗಡಿಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಹಾದೀ ತರಿಬಿ ಕರದು ಕರೀತಾವ!...
ಮಾಮಾ ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ, ಮಾಮಾ
ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ!

ಯಮನ್ಯಾ : ಎಜ್ಜಾ ನಂಗುಟ ಕೊಡೊ.

(ಮುದುಕ ತತ್ರಾಣಿ ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕುಡಿಯುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕೈಚಾಚಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ
ಕೈಮುಗಿಯುವನು. ಅವನೊ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವಾಗಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಮಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ
ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮಾತು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಡುಕರಂತೆ ಆಡುತ್ತಾರೆ.)

ಮುದುಕ : ಅಲೈಯ್ಯೋ? ಈ ಸೆಗಣಿ ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ ಹುಳಾ
ಬಿದ್ದಾವಂತ ಯಾಕ ತಿಳಿಕೊಬಾರದು?

ಯಮನ್ಯಾ : ಏನ ಬೀಜಮಾತ ಆಡಿದ್ಯೊ ನಮ್ಮಪ್ಪಾ!
ಬರೇ ಹುಳಾ ಯಾಕ ಇನ್ನೂ ಏನೇನ
ತಿಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಹೇಳೊ ನಮ್ಮಪ್ಪಾ!
ಸೆಗಣಿ ಗುಂಪಿನ್ಯಾಗ ಹುಳಾ ಬಿದ್ದವ... ಫಳಫಳ
ಮಳಿ ಬಂದ, ಸಳಸಳ ಬೆಳಿ ಎದ್ದ-ಮಣಕಾಲ

ಮಟ-ನಡಮಟ-ಎದಿಮಟ-ಗೌಡ್ತೀ
ಮಾರಿಹಾಂಗ ತೆನಿ ಅರಳಿ, ನತ್ತಿನ್ಹಾಂಗ
ಕಾಳ ಮೂಡಿ, ಸೀರೀ ಹಾಂಗ ಗರಿ ಹಾರ್ಯಾಡಿ
ಆಹಾ.... ಎಜ್ಜಾ ಇನ್ನೊಮ್ಮಿ ನೀನು ಹೇಳೊ,
ಬರಿಬರಿ ನೀನು ಮಾತಾಡೊ.

ಎಲ್ಲಾ : ಕುಡದ ಸೆರೆ ಕುತಿಗಿ ಮಟ ಇಳೀತವ!

ಗುರ್ಯಾ : ಎದಿಮಟ ಇಳೀತವಾ!

ಇರಿಪ್ಪಾ : ಮಣಕಾಲಮಟ ಇಳೀತವಾ!

ಮುದುಕ : ಹರೇದ ಹುಡಿಗೇರ ಹಾಲಗಡಿಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡ
ಕರದು ಕರೀತಾವ: ಮಾಮಾ ನನ್ನ ಹಾಲ
ಕುಡಿ, ಮಾಮಾ ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ.
ಎಷ್ಟ ಕುಡಿದಿ!

ಗುರ್ಯಾ : ಏನ ಗೊತ್ತಿಗಿ ಹಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡ್ತೀನೊ
ಮುದುಕ? ನನ್ನ ಗುಂಡಗಡಿಗ್ಯಾಗಿನ ಲಿಂಗ
ಮಾತಾಡಿಧಾಂಗ ಮಾತಾಡ್ತಿಯಲ್ಲೊ!

ಎಲ್ಲಾ : ಏನ ಆಡತಿ! ಏನ ಮಾತಾಡ್ತೀನೊ! ನನಗ
ನೋಡವಾ ನಿನಗ ಅಜ್ಜಾ ಅನ್ನೋವಷ್ಟ,
ಹಂಗ್ಯಾಕ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮಿ ಅಪ್ಪಾ ಅನ್ನೋವಷ್ಟ
ಅಕ್ಕರತಿ ಬರಾಕ ಹತ್ತೇತಿ, ಏನ ಮಾಡಲಿ?
ನೀ ಓ ಅನ್ನು ಬಿಡು, ಸಾಯೂದರೊಳಗ
ನಾ ಒಮ್ಮೆರೆ ಕರದು ಬಿಡಾಂವ ಮತ್ತ.
ನನ್ನ ಹೇಂತೀನ ಬಿಟ್ಟ ಇನ್ನೂ ತನಕ
ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಳ್ಳಬಿದ್ದಿಲ್ಲ, -ಹಂ... ಇದು
ಹೊಲೇರ ಸೀತಿ ಬರೇ ಒಂದ ಬೋರಮಳ
ಬೇಡಿದರ ಅರ್ಥಾ ಹೊಲಾ ಮಾರಿ ಅಚ್ಚೇರ
ಬಂಗಾರ ಹಾಕಿದ ಗಂಡಮಗಾ ನಾ!
ಕೊಳ್ಳಿಗಿ ಒಜ್ಜಿ ಆಗಿ ಹೆಜ್ಜಿಗೊಮ್ಮಿ
ಕಾಲ ಬಿದ್ದ 'ಮಾಮಾ' ಅಂತಿದ್ರು,-ಇವನ್ನ
ಕೇಳ ಬೇಕಾದರ, ಅಲ್ಲೇನವಾ?

ಇರಿಪ್ಪಾ : ನನ್ನ ಬಗಲಾಗ ಯಾರೋ ಕೈ ಹಾಕಿ
ನಗಿಸಿಧಾಂಗ ಆಗತೈತಲ! ಆಟ ಮಾಡೋಣ.
ನೀ ಚಿಮಣಾ ಆಗೋ

ಯಮನ್ಯಾ : ಹಾ ಪ್ರಿಯತಮಾ! ನಿಂಗ್ಯಾತರಿಂದಾಯ್ತು ಭ್ರಮಾ?

ಗುರ್ಯಾ : ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಇದs
ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀವಂತಪಾ, ಹಾ? ಏನ ಜಗತಪಾ?
ಏನ ಜಗತಪಾ!

(ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ಹಿಡಿದ ಪಾರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಇವರ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಚಕಿತಳಾಗಿ)

ಪಾರಿ : ಅಯ್ ಶಿವನ! ಇದೇನ ಮಾಡತಾವs
ಮೂಳಗೋಳ? ಮುಟ್ಟಿ ಮೈಲಿಗಿ ಮಾಡೀ
ತೆಗೀಯತ್ತ!

ಎಲ್ಯಾ : ಅರೆ! ಹಾಲಿನ ಹುಡಿಗಿ ಬಂದ ಅಡ್ಡ
ನಿಂತಳಪಾ! ಮಾಮಾ ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ,
ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ.

(ಪಾರಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವನು. ಉಳದವರೂ ಬೆನ್ನುಹತ್ತುತ್ತಾರೆ. 'ನನ್ನ ಹಾಲಕುಡಿ ಮಾಮಾ ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ' ಎಂದು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ
ರಂಗವನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಸುತ್ತು ಓಡಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸುವಳು.)

ಯಮನ್ಯಾ : ಸಕ್ಕರಿಗೊಂಬಿ ಆಗ್ಯಾಳ ನೋಡೋ!

ಇರಿಪ್ಪಾ : (ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟು) ಬೆಣ್ಣೆಮುದ್ದಿ
ಆಗ್ಯಾಳ ನೋಡೋ!

(ಪಾರಿ ಹಿಡಿದ ಒಬ್ಬನ ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಧೂ ಎಂದವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಉಗುಳಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವಳು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ
'ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ ನನ್ನ ಹಾಲ ಕುಡಿ' ಎಂದು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋಗುವರು. ಸೂತ್ರಧಾರ ಮತ್ತು ಮುದುಕ ಇಬ್ಬರೇ ಉಳಿಯುವರು.)

ಮುದುಕ : ಯಾಕ, ಏನಂತಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಪ್ಪಾ, ನನಗ ಹಸೀನೂ ಒಂದ; ಬಿಸೀನೂ
ಒಂದs. ನನ್ನೇನ ಕೇಳತಿ?

ಮುದುಕ : ಈಗ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಂದ ನನ್ನ ಕೇಳಿದರ
ಪಡುವ ದಿಕ್ಕಿನ್ಯಾಗಿನ ಅಡಿವ್ಯಾಗ ಇರತೇನಂತ
ಹೇಳು, ಏನ ಹೇಳತಿ?

(ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮುದಿಗೌಡ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು. ಸೂತ್ರಧಾರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವನು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಬಾಲಕಾ,
ಪಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಾಗೊಂದು ಕೆಂಪುಸಮುದ್ರ,
ಸಮುದ್ರದಾಗೊಂದು ಹಸಿರು ನಡುಗಡ್ಡೆ.
ನಡುಗಡ್ಡೆಯೊಳಗೊಂದ ದಟ್ಟ ಅಡವಿ,
ಅಡಿವ್ಯಾಗೊಂದು ಬಣ್ಣದ ಅರಮನಿ ಐತಿ,
ಅರಮನಿ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದು ರಣಹದ್ದು
ಒಂದು ಕಾಲಾಗ ಚಿನ್ನದ ತಕ್ಕಡಿ,
ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಾಗ ಬಂದೂಕ ಐತಿ.
ಅರಮನಿ ಹೊರಗ ಚೌರ್ಯಾಂಸಿ ಲಕ್ಷ
ಮಿಕ್ಕಗಳನ್ನ ಬ್ಯಾಟಿ ಆಡಿಕೊಂಡು
ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡತೈತಿ. ನೀನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಭೇಟಿ ಮಾಡುವಂಥವನಾಗು.

ಅಂಕ : ಐದು

ಸೂತ್ರಧಾರ:
ಕೇಳೊ ಹಡದಪ್ಪ ಮಾತಾ
ಅಣ್ಣ ಹ್ಯಾದಾನೊ ಎತ್ತಾ
ಕೈಯಾರೆ ಮುಗಿವೆನು ಕಾಲಾರೆ ಬೀಳುವೆನು
ಕೊಲ್ಲಬ್ಯಾಡಯ್ಯಾ ವ್ಯರ್ಥಾ.
ಬಣ್ಣದ ಘನ ಕರಗಿ
ನೆರಳಾಗಿ ಹರಿದಾವೊ
ನಾನಲ್ಲದನ್ಯವು| ಅಲ್ಲದ ಭಿನ್ನವು
ಮೂಡಿ ಮುಳುಗುವಯ್ಯಾ
ಹಿಂದನರಿಯದ ಮೂಢ
ಮುಂದೇನ ತಿಳಿವೇನೊ
ತಿಳಿದು ತಿಳಿಸುವ ಗುರುವು| ಅರಸಿ ಅಲೆದಾಡುವೆನೊ
ಉಳಿಸೊ ಅಲ್ಲಿಯತನಕ.

(ಸೂತ್ರಧಾರನ ಹಾಡು ಮುಗಿದು ಲಾಲಿಮ-ಧ್ರುವ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದೊಡನೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಕುಡಗೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಮುದಿಗೌಡನೂ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಲಾಲಿಮಧ್ರುವ ಮುಗಿಯುವತನಕ ಬಾಳಗೊಂಡ ಗೌಡನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಅವನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೌಡ ಮೀನೆ ತಿರುವುತ್ತ ನಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದವನು ಸಿಕ್ಕನೆಂಬಾಗ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ದೃಶ್ಯದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಳಗೊಂಡನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಶವದ ಕಳೆ ಬಂದು ಮುದಿಗೌಡ ವಿಶೇಷ ಕಾಂತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಗೆ, ನಿಲುವುಗಳೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಿರುತ್ತವೆ.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಚಕಮಕ್ಕಿ ಕಲ್ಲ ಕಡಧಾಂಗ ಭೆಟ್ಟಿ
 ಆದೀವು, -ಇಂದ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಾರೊ ಗೆಣೆಯಾ!
 ಹಿಡೀಬೇಕ ಹಿಡೀಬೇಕಂತ ಎಷ್ಟ ಓಡಾಡಿದೆ,
 ಎಂದಿನಿಂದ ಕುಡಗೋಲ ಮಸದೆ! ಆದರ
 ಸಿಕ್ಕಂತ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೊಲ್ಲೋದಿಲ್ಲ; ನಾಕ
 ಮಾತ ಅವ ಏನಪಾ, ಮೊದಲ ಕೊಂದ
 ಬಿಟ್ಟರ ಆ ನಾಕ ಮಾತಿಗಿ ಹೂಂ ಅನ್ನಾಕ
 ಯಾರ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಆಮ್ಯಾಲ. ಬ್ಯಾರೇ
 ಮಾತಾಗಿದ್ದರ ನಡೆದಿರೋದು ಅನ್ನಲಾ! ಆದರ
 ಒಂದಷ್ಟ ಮಾತ ಹಿಮಗ ಇರತಾವಲ್ಲ,
 ಹಿಂತಾವ ಇರತಾವಲ್ಲ, -ಅವನ್ನ ನಾನ s
 ಹೇಳಬೇಕು, ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು. ಯಾಕಂದಿ,
 ನಾ ಹೇಳಿದಾಗ ನನ್ನ ಒಳಗೆ ಅಳಿಗ್ಯಾಡೋವಂಥಾ
 ಸವಾಲ ಕೇಳುವ ನೀ ಒಬ್ಬನು. ಅಸಲ
 ಜವಾಬ ಕೊಡಬೇಕಂತ ಒಳಗೆ ಕೈಹಾಕಿ
 ಹುಡುಕಾಡತೇನ ನೋಡು- ಆ ದಣಿವಿನ್ಯಾಗ
 ಒಂದ ರೀತಿ ಸಮಾಧಾನ ಆಗತದೆ, ಏನಪಾ.
 ಅದಕ್ಕು ನಿನ್ನ ಅಂಥಲ್ಲಿ ಹಿಡೀಬೇಕ,
 ಇಂಥಲ್ಲಿ ಹಿಡೀಬೇಕ, ಮಾತಾಡೋವಾಗ
 ಹಿಡೀಬೇಕ-ಹೆಂಗಸರ ಜೋಡಿ ಇದ್ದಾಗ
 ಹಿಡೀಬೇಕ-ಎಷ್ಟ ಏನ, -ಹಿಡಿದ
 ಕುಡಗೋಲಿಗಿ ನನ್ನ ನಾಡಿ ಎಷ್ಟ ಸಲ
 ಬಡೀತದ ಅಷ್ಟ ಯುಕ್ತಿ ಹೊಳದೂವೇನಪಾ.
 ಮಂದೀ ಬಾಯಿಲೆ ಹೌದನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ
 ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಿದೇಂತ ಇಟ್ಟಕೊ.
 ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ನಡದ ಆಗಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ
 ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ ಆಗತದೆ ಹೇಳು?
 ಅದಕ್ಕು ನಾವ ಆಡೋದು ಒಂದು, ಅದು
 ಇರೋದು ಒಂದು. ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯಲ್ಲ,-
 ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನಂತ ಮನ್ನಿ ಆ ಸೂತ್ರಧಾರ
 ಕೇಳಿದರ, ನಾ ಹೇಳಬೇಕನ್ನೂದರಾಗ ಚಾಳದಾಗಿನ
 ಮಂದಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಜಗಳಾಡಿಧಾಂಗ
 ಒಳಗಿನಿಂದ ಹತ್ತಹದಿನೈದ ಮಂದಿ ಹೊರಗೆ
 ಬಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರ ಹೇಳಾಕ
 ಹತ್ತಾರಲಾ! ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರ ನನಗೆ
 ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಯಾವ ಕಸಾಬಂತಾನ! ಯಾವ

ಕೊಳ್ಳೇದವ್ವ ಅಂತಾನ! ನನಗು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ನನ್ನೊಳಗೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾರಾಹಾಂಗಾ? ಹಾಂಗಾದರ
ನನ್ನ ಖರೆ ಹೆಸರ ಯಾವದಾ? ಅದಕ್ಕು
ನಾಕ ಮಂದ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಹೆಸರ ಬರಬೇಕಾದರ,
ಹಿಂಗ ಬಂದ ಹೆಸರ ನನಗೆ ತಿಳಿಬೇಕಾದರ
ನಿನ್ನಂಥವನ್ನ ಬಂಟತನ ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು
ಏನಪಾ! ನಿನ್ನ ಯಾಕಂತ ಕೇಳ-ಹೇಳತೇನ.

ಗೌಡ : ಅದನ್ನಷ್ಟೆ ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಹೇಳಿಬಿಡಲ್ಲ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಕೇಳದವನಂತೆ)

ಮನ್ನಿರಾತ್ರಿ ಅರಿನಿದ್ದಾಗ ಒಂದ ಟಕಳಿ
ಬಿದ್ದಾಗಾಯ್ತೇನಪಾ! ಮನಿ ಬಾಗಲಾ ಹಾಕಿ
ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿದೇನು, ಪದಸಾಲ್ಯಾಗೊಂದು
ಬಾವಿ ಆದ್ದಾಗಾಯ್ತು ಬಾವ್ಯಾಗ ಪಾತಾಳಗಡ
ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಹಿಂಗ ನಿಂತಿದ್ದೆ, -ಯಾರೊ
ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಬೆನ್ನಮ್ಯಾಲೆ ಧಂ
ಅಂತ ಗುಮ್ಮಿದರಪ! ಯಾರಂತ ತಿರುಗಿ
ನೋಡಿದರ ಒಳೇ ಚಂದ ದೇವಿ!
ತಾಯೀ! ಅನ್ನೂದರಾಗಂದರ-ಎಚ್ಚರಾಯ್ತು!
ರತ್ನ ಇಲ್ಲ! ನೀನು ತಗೊಂಡ ಪಾರೀ
ಮನಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಆಮ್ಯಾಲ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು!
ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಇಟ್ಟ ಬಂಧಾಂಗ-ನಿನ್ನ ಕರದ
ಶಾಬಾಶ್ ಅನ್ನೂ ಹಾಂಗೂ ಆಯ್ತು. ಅಂದೆ
ಸರ್ವತ್ತಿನಾಗ ಕಮಲೀ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಂತ
ತಾಳೇಹಾಕಿ, ಲಸಿಮ್ಯಾನ ಕಳಿಸಿ, ಅವ
ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬರಲೆಂತ ಕುಂತೆ, ಅಲ್ಲೆ
ಜರಾ ನಿಂದಿ ಬಂದ ಮಗ್ಗಲಾದರ, ನನ್ನಾಂಗಾಗಿ ನನಗಿಂತ
ಮೊದಲ ಹೋಗೀದೀ ನೋಡೊ! ಏನನ್ನಲಿ
ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗಿ? ಅದಕ್ಕು ಆ ದಿನ
ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ-ನಿನ್ನ ಕೊಂದರ
ನನ್ನ ಹೆಸರ ಬರೋದಂತ. ಹಂಗ್ಯಾಕ ನಗತಿ?

ಗೌಡ : ತಮ್ಮಾ, ನಾಲಿಗೆ ಐತೆಂತ ಬದಿಕೀದಿ

ನೋಡ ನೀನು. ಏನ ಮಾತಾಡ್ತೀ

ಏನ ಮಾತಾಡ್ತೀ-ಮಾರಾಯಾ ಆಟ

ಸುರುವಾದಾಗಿಂದ ನೋಡತೇನು,-ಒಂದ

ನಮನಿ ಕಪ್ಪೀಹಾಂಗ ವಟವಟ ಎತ್ತ
ಹ್ವಾದರೂ ಬಿಡವಲ್ಲಿ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮುದುಕಾ. ಬಂಟರು ಏನ ಮಾತಾಡಿದರೂ
ಅದೆಲ್ಲಾ ಕುಡಗೋಲ ಮಸದ ಸಪ್ಪಳಂತ
ತಿಳಕೊ.

ಗೌಡ : ಕಡ್ಯಾಣಿಲ್ಲ ಕೊನ್ಯಾಣಿಲ್ಲ ಬರೀ ಕುಡಗೋಲ
ಮಸದರ ಬಂತೇನ ಹೇಳಲಾ. ನೀ
ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಕೊಲ್ಲತೇನ ಕೊಲ್ಲತೇನ
ಅಂದಷ್ಟ ಮಂದಿನ್ನ ನಾ ಕೊಂದ
ಹಾಕಿದೇನ ಏನಪಾ. ಆದರ ಎಡಗೈ
ಮಾಡಿದ್ದ ಬಲಗೈಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಾಂಗ
ಬರೇ ಮಾತಲೆ ಕಡಿಯೋದಾಗಿದ್ದರ
ಕಟಕರ ಗಿಣಿ ಈ ನಾಡಿಗೇ ಪುಥಾರಿ
ಆಗತಿತ್ತು, ತಿಳಿತೇನ? ಹುಚ್ಚಾ, ಮನಿಗಿ
ಹೋಗಿ ದೀಪಾ ಹಚ್ಚು, ಗ್ವಾಡೀಮ್ಯಾಲ
ನೆಳು ಬೀಳತೈತಿ ನೋಡು, ಅದನ್ನ
ಕಡೀ ಹೋಗು. ಛೀ ನೀ ಅಂದರ
ನನಗ ದುಪ್ಪಟ್ಟ ಕರುಣಾ ಬರಾಕ
ಹತ್ತಿತಲ್ಲೊ, -ಒಂದಪಟು ನೀ ನನ್ನ
ಖಾಸ ಮಗಾ ಆದದ್ದಕ್ಕ; ಇನ್ನೊಂದ
ಪಟ್ಟ ನೀ ಇಂಥಾ ರೋಗಿ ಇದ್ದದ್ದಕ್ಕ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇಂಥಾ ಸುಳ್ಳು ಇನ್ನೂ ನಂಬತೇನಂತ
ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೇನ? ನೀ ರಾಕ್ಷಸ-ಹುಲಿಯಾಗಿ
ನಮ್ಮಪ್ಪನ್ನ ಕೊಂದಿ, ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹಾಂಗ
ಆಗಿ ಉರಾಳಿದಿ -ಇದ ನನಗ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಂದಿ

ಗೌಡ : ಏ ಬೇಶ್ ಬೇಶ್! ನೀ ಭಾಳ ಭಾಳ
ತಿಳಕೊಂಡೀಯಪ! ಸಾಲೀಮಾಸ್ತರ
ನಿನ ಮುಂದ ಯುಕ್ಕಿಸಿದ ಅನ್ನಬಾರದ?
ಚಪ್ಪಾಳಿ ಬಡದ ನಗೂ ಮಾತ ಯಾಕ
ಆಡತೀಯೋ? ಬಾಳಗೊಂಡಾ ಈ ರಾಕ್ಷಸ
ಅಂದರ...

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇಕಾ ನಂದಾ ನಿಂದಾ ಹೆಸರ ಒಂದ
ಉಸರಿನ್ಯಾಗ ಆಡಬ್ಯಾಡ...

ಗೌಡ : ಮತ್ತೆ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡತಾನಲ್ಲೊ.
ಹಿಂತಾ ಮಾತ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಒಪ್ಪಾಣಿಲ್ಲ
ತಮ್ಮ. ಇನ್ನ ಬ್ಯಾರೇ ಮಾತ ಕಲಿ ನೀ.
ಪಾರೀ ಮನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಲಾಲ್ಯಾ ಇದ್ದಾನ
ನೋಡೊ, ಅವನ ಕೈಯಾಗ ನಾಕ ದಿನಾ
ನುರಿ; ಕೊಡಾ ಹೆಂಗ ಹೊರಬೇಕು,
ಕೈ ಹೆಂಬ ಬೀಸಬೇಕು, ಅಮಾಸಿ
ಹುಣಿವಿ ದಿನ ಎಲ್ಲವ್ವನ ಗುಡ್ಡದಾಗ
ಹೆಂಗ ಕುಣೀಬೇಕು, ಗಂಡಸರ ಜೋಡಿ
ಹೆಂಗ ಮಾತಾಡಬೇಕು-ಎಲ್ಲಾ ಕಲಸ್ತಾನ
ಅವ. ಥೂ ನಿಮ್ಮವ್ವ ನಿನ್ನ ಹಡಿಯೋ
ಬದಲಿ ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡದೊಂದ ಹೂಂಸ
ಬಿಡಬಾರದs, ನಾಕ ಮಂದಿ ಮೂಗ
ಮುಚ್ಚಿಕೋತ್ತಿದ್ದರು!

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮುದುಕಾ... ಮುದುಕಾ...
ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳಿಲಾಕ ಹತ್ತೀದಿ.

ಗೌಡ : ನೀ ನನ್ನ ಕಡ್ಯಾಕ ಬಂದ ಹುರಪಲೆ
ನನಗೇನ ಖುಶಿ ಆಗಿತ್ತು! ಎಷ್ಟಂದರೂ
ಬೀಜ ನಂದು! ನಿನ್ನ ಕೈಯಾಗ ನಾ
ಸತ್ತರೂ ಹಲ್ಲಿ ಜೊಲ್ಲಿನ್ಯಾಂಗ ಒಳಗೊಳಗs
ಊರ ಮಂದಿ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರ
ಬೆಳಿಬೇಕ, ಸಾಯುವಾಗ 'ನಾ ಸತ್ತರೂ
ಅಮಾಸಿ ನಿಲ್ಲಾಣಿಲ್ಲೊ ಮಗನs' ಅಂತ
ಒಂದ ಕವನಾ ಕವಿ ಮಾಡಿ ಹಾಡಬೇಕ,-
ನಿಶ್ಯಾನ್ಯಾಗಿ ಮೆರೀಬೇಕ-ಅಂತ ಏನೇನ
ಕನಸ ಕಂಡಿದ್ದೇನಪಾ! ಆದರ ನೀ
ನನ್ನಂಥಾ ನರಮನಿಶ್ಯಾಗ ಹುಟ್ಟಿದಾಂವಲ್ಲ-
ಬರೀ ಮಾತಿಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಂವ! ಕಡಿಯೋದಂದರ
ಬಾಯಾಗಿರೋದಿಲ್ಲೊ ಕೂಸs ರಗತದಾಗಿರತೈತಿ!
ಎದ್ಯಾಗ ಬರಕೊ ಈ ಮಾತು. ಹಾಂಗs
ಇದನ್ನಷ್ಟ ತಿಳಕೊ: ನಿನ್ನ ಒಳಗ
ರಗತ ಮಾಂಸ ಇಲ್ಲs ಇಲ್ಲ, ಬರೀ

ರೋಗಿಷ್ಠರ ಉಗಳ ತುಂಬೇತಿ, ಹೋಗು
ಜಬರ ಮಾಡತಾನ ಜಬರ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮುದುಕಾ ನನ್ನ ಖಾಲೀ ಮಾಡಿ ನೀನು
ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಹತ್ತೀದಿ...

ಗೌಡ : ಬಾಯುಚ್ಚಲೇ, ನನಗೇನ ಅರ್ಥಾ ಆಗೇತ್ಯೊ
ನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಾಕ? ನಾ ಒಮ್ಮಿ
ಕಕ್ಕಿಡವ್ವ ನೀ ಜೀವಮಾನ ತಿನ್ನಾಕಿಲ್ಲ.
ಮಗಾ ಮನ್ನಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನಿ ಕಣ್ಣ
ತೆರದ್ದಾನು, ಇಂದ ತನ್ನ ಐಸಿರಿ ನನಗ
ದಾನಾಮಾಡಾಕ ಬಂದಾನ! ಹೋಗಲೇ
ಕುರುಸಾಲ್ಯಾ. ಚಿತ್ರದಾಗಿನ ಹಣ್ಣ ನೀ,-
ನೋಡಿದರ ಬಾಯಾಗ ನೀರ ಬರತಾವು,
ತಿನ್ನಾಕಿಲ್ಲ. ಹೋಗು, ಆ ಹೊಳೆ ಅಗಸ್ಯಾಗ
ಸಾಣಿಕಲ್ಲಾಗಿ ಕುಂತಕೊ. ನೀರ ತರೋ
ಹೆಂಗಸರು ಹೋಗಬರೋವಾಗ ನದರ
ಮಸ್ಯಾಕರೆ ಆದೀತು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಮುದುಕಾ ನನ್ನ ಮಾತ ನೀನು
ಆಡಲಿಕ್ಕತ್ತೀದಿ...

ಗೌಡ : ಹೌಂದ್ಯಾಕ ಹೌಂದ, ಹೌಂದಂದರ ಹೌಂದ.
ಹೌಂದೇನ ಹೌಂದ. ಏನ ಮಾಡಾಂವಾ?
ಕಮಲಿ ಮೀಸಲಾ ನೀ ಮುರದ ಬಂದಿ,
ನಾ ಉಂಡ ಬಂದಿನು. ರತ್ನ ನಿನ್ನ
ಹಂತ್ಯಾಕ ಐತೆಂದರು, ಕದ್ದಿನು. ಹೆಜ್ಜೆ
ಹೆಜ್ಜಿಗಿ ನಿನ್ನ ತಾಕತ್ತಿಗಿ ಸವಾಲ
ಹಾಕಿದ್ದು. ನಾ ಇಷ್ಟ ಮಾತಿನಾಂವಲ್ಲ-
ಆದರ ಇಂಥ ಮಗನ್ನ ಹಡದ್ದೆಲ್ಲಾ
ಅಂತ ಭಾಳ ತ್ರಾಸ ಆತ ನನಗ.
ಒಂದ ದಿನಾ ಆ ಪರಿಬ್ಯಾಗ ಬಾಳಗೊಂಡ
ನನ್ನ ಮಗಾ ಅಂತ ಹೇಳಾಂವಿದ್ದು.
ಆದರ ಇನ್ನ ಹೇಳಾಣಿಲ್ಲ, ಅಪ್ಪನ
ಹೆಸರ ಇಲ್ಲದ ಸಾಯ್ತೋಗ ನಡಿ.

ಬಾಳಗೊಂಡ : (ಚೀಲಿ)

ಮುದುಕಾಸ್ಸ....

ಗೌಡ : ಒಳಗಿನ ಶಿರಾ ಹರದೀತ, ಯಾಕಾದರೂ

ಚೀರತೀಯೋ? ಚಂದಾಗಿ ನಾಕ ಮಂದಿ

ಹೌಂದನ್ನೋ ಹಾಂಗ ಜಗಳಾ ಸೈತ

ಮಾಡಾಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲಲ್ಲ, ಕಾ ನೋಡ

ಗಂಡಸರ ಸುತ್ತೋ ಈ ರುಂಬಾಲ

ತಗೋತ್ತೇನು, ಬಳಿ ಒಪ್ಪಿಧಾಂಗ

ಈ ಕೈಗಿ ಕುಡಗೋಲ ಒಪ್ಪಾಣಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನ

ತಗೋತೇನು...

(ರುಂಬಾಲ ಕುಡುಗೋಲ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಬಾಳಗೊಂಡನ ಭುಜ ತಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ನೋಡಿಲ್ಲ - ಕಾ ಹೋಗತೇನು -

ಏನ ಮಾಡತಿ? ಒಂದ ಮಾತ

ಹೇಳಿರತೇನುಳ ಇನ್ನ ಆ ಹಳಿ ಬಡಿವಾರ

ಬಿಟ್ಟಬಿಡ.

(ಗೌಡ ಹೊರಡುವನು. ತಕ್ಷಣವೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಗೌಡನ ಎದೆ ಹಿಡಿದು ತರುಬುತ್ತಾನೆ.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನೀ ನನ್ನ ತಂದಿ ಖರೆ?

ಗೌಡ : ಯಾಕ?

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಖರೆ ಏನ ಹೇಳೋ.

ಗೌಡ : ಹೇಳದಿದ್ದರ ಅಳತಿಯೇನ ಮತ್ತ? ಅಪ್ಪನ

ಗುರುತ ಮಾಡೋದರಿಂದ ಸಿಗತೈತಿ, ಬರೀ

ಆಡಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡ ಅಳೋದರಿಂದ

ಸಿಗಾಣಿಲ್ಲೇನಪಾ, ನಿನ ಮುಂದ ನಿಂತರ

ಪುರಾಣಿಕನ್ನಾಂಗ ಮತ್ತೊಂದ ಕತಿ

ಹೇಳಾಂವ ನೀ, ಹೋಗ ಮನಿಗಿ ಹೋಗ.

ಹೋಗಪಾ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ...

(ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಮಿಸಿದಂತೆ ಬಾಳಗೊಂಡನ ಗದ್ದ ತೀಡಿ ಅಣಕಿಸುತ್ತ ಹೊರಡುವನು)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನನ್ನ ರುಂಬಾಲ, ರತ್ನ, ಕುಡುಗೋಲ ಸುಮ್ಮನ

ಕೊಡೋ ಏ...

(ಗೌಡ ಅಣಕಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬಯಲಾಟದ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಗೊಂಡನ ಸುತ್ತ ನರ್ತಿಸುವನು. ಬಾಳಗೊಂಡ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚೀರುವನು. ಮುದುಕ ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಹೊರಡುವನು. 'ಸುಮ್ಮನ ಕೊಡೋ ಗೌಡಾ-ಎಪ್ಪಾ ಕೊಡೋ'-ಎಂದು ಚೀರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಕಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಸಿಕ್ಕನಂತರ ಆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುದುಕನ ಮೇಲೆ ಹೇರುವನು. ಮುದುಕ ಚೀರಿ ನರಳಿ ಸಾಯುವನು. ಅವನು ಚೀರಿ ನರಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಳಗೊಂಡ ಅವಿಭಿನ್ನನಾಗಿ ಸಂಕಟವನ್ನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಆಡುವನು.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ತಿಳೀತಿಲ್ಲ? ತೋರಿಸಿದೆನಿಲ್ಲ?
ಮಾಡಿದೆನಿಲ್ಲ?

(ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಲೇ ಮುದುಕನ ರುಂಬಾಲು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಡಗೋಲು ರತ್ನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗೌಡನ ಶವವನ್ನು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬೆನ್ನಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರುವನು.)

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಸೂತ್ರಧಾರ

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹಾ

ಬಾಳಗೊಂಡ : ನನ್ನ ಬೆನ್ನಮ್ಯಾಲಿಂದೇನು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಕರ್ಮದ ಗಂಟು.

ಬಾಳಗೊಂಡ : ಇದನ್ನ ಉರ ಮುಂದಿನ ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಗ
ಒಗದ ಒಳಕಾ ಮಾಡಿ ಬರತೇನು.
ಅಷ್ಟರಾಗ ಹೊಲೇರ ಕಮಲಿ ಬಂದ ನಮ್ಮ
ದನದ ಹಕ್ಕಾಗ ಮೇವಿನ ಕಟ್ಟೀಮ್ಯಾಲ
ಕಾದಿರಬೇಕಂತ ತಿಳಿಸುವಂಥವನಾಗು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ನಾನಾದರೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನಾದರೂ
ಹೋಗುವಂಥವನಾಗು.

(ಲಾಲಿಮ-ಧ್ರುವ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳಗೊಂಡ ನಿಷ್ಕಮಿಸುವನು.)

ಸೂತ್ರಧಾರ :

ಹಾರಿ ಹಾರೈಸುವೆ| ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸುವೆ
ತೋರೆಲೊ ಕರುಣಾ| ಬಾರೊ ಮೋಹನಾ ||ಪ||

ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬಂದಂಥ ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವ
ಮದಾ ಮೂಸಿ ಕೈ ತುರಿಸಿ ಉರುಪ ಹೆಚ್ಚಿಸದಾಂವಾ

ನನ್ನ | ನುಡುವ ತೊಡುವಂಥ ಶ್ರೀಮಂತ
ಏ ಧೀಮಂತಾ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ ||೧||

ಲಜ್ಜೆ ನಾಚಿಕೆ ಮಾನ ಕಳಚಿ ಬರಿಮೈಯಾದೆ
ನೆನಪಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವೆ
ಹೊಟ್ಟೆ | ಬಗಿದು ಒಳಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನೊ |
ನವಿರೇಳುವೆನೊ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ ||೨||

ಎಸಗುವ ಎಸಕದ ಹೆಸರ ಗೊತ್ತಿರದಾಂವಾ
ಉಲಿದುಲಿದು ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸಂತೀಯ ಮಾಡಾಂವಾ
ಇಂಥಾ | ಮಾತಿನ ಪಾತಕವ್ಯಾಕೊ |
ಎಂಜಲ ಬದುಕೊ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ ||೩||

ಎಡವೀದಂಥಾ ಗೊತ್ತ ಮರೆತು ಅರಸುವಿಯಿತ್ತ
ವಾಕಿನಿಂದಲೆ ವಸ್ತು ಹಿಡಿವೆನೆಂಬುವುದೆತ್ತ
ನಿನ್ನ | ಸಂದೇಹದೊಳು ದೇಹ ಮರತಿ |
ದೇಹ ಮರತಿ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ ||೪||

ಚರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಕೆ ಒಳಗೊ ಸ್ಪರ್ಶ ಚರ್ಮಕೆ ಒಳಗೊ
ಚಕಮಕಿ ಕಿಡಿಯೊಳಗ ನನ್ನ ನಿನ್ನಯ ಅರಿವೊ
ಹುಟ್ಟಿ | ಹೊಂದಿ ಬಂದೇವೊ ಈ ಶಾಪ |
ಬಿಡದ ಶಾಪ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ ||೫||

(ಸೂತ್ರಧಾರನ ಹಾಡು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ಬಾಳಗೊಂಡ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಡು ಪೂರ್ತಿ ಮುಗಿದು
ಸೂತ್ರಧಾರ ಸರಿದಾರ ಮೇಲೆ ಬಾಳಗೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ದಣಿದವನಾಗಿ ರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
ದೂರದಲ್ಲಿ 'ಮಳಿ ಮಳಿ ಮಳಿ ಮಳಿ ಬಂತಯೋರ್... ಬೀಸಿ ಬಂತಯೋರ್ ಸೂಸಿ ಬಂತಯೋರ್' ಎಂಬ ಅನೇಕ ಉತ್ಸಾಹದ ಧ್ವನಿಗಳು
ಕೇಳಿ, ಬರಬರುತ್ತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೊಲೇರ ಕಮಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಗೌಡ್ತಿ : ಬೆವರ ಬಂದ ನನ್ನ ಮೈ ಘಮಘಮಾ
ಹೆಂಗ ನಾರತ್ಯತಿ ನೋಡ್ರೇ...
ಎಂದೂ ಬಾರದ ಬೆವರ ಹೆಂಗ ಇಳೀತ್ಯತಿ
ನೋಡ್ರೇ... ನೋಡ್ರೇ...

(ರಂಗದ ಆ ಈ ಕಡೆಗೆ ಓಡಾಡಿ ಬೆವರು ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಡಗರ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾಳೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)
ರಾಮಗೊಂಡ! ರಾಮಗೊಂಡ ಬಂದಾ!

ನಿಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಬೇಕಂತಾನ ಒಳಗ
ಕರೀಲಿ?

(ಬಾಳಗೊಂಡ ಬೇಡವೆಂಬಂತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುವನು.

'ಮಳೆ ಮಳೆ ಮಳೆ' ಎಂದು ಹೊರಗೆ ಜನ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸೂತ್ರಧಾರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತೆರೆ.)

* * *

'ಮುಷ್ಯಶ್ಯಂಗ' ನಾಟಕದ ಹಾಡುಗಳು

ಒಂದು

ನಾ ಕುಣೀಬೇಕ ಮೈಮಣೀಬೇಕ ಕಾಲ್ಪಣೀಬೇಕ ತಾಯಿ!
ನವಿಲಿನ್ನಾಂಗ, ಎಳೆ ಮಣಿಕಿನ್ನಾಂಗ, ತಿರತಿರಗಿಧಾಂಗ ಬಗರಿ!
ತೊಡೀ ತೆರೆದು ತಲೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಕೈಯ ಎದಿ ಮಿದುವಿನಾಗ ಹುಗದು,
ಬಗಲ ಬೆವತು ಅಹ ನಾರಬೇಕ ಗಿಜಗಲಿಕಿ ಸಿಂದಿಹಣ್ಣು.

ಕಾದ ತಗಡ ಈ ತೊಗಲಿನಾಗ ಹೊತ್ತೇತಿ ಕಾಡಬೆಂಕಿ
ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಬುಗುಬುಗು ಅಂದು ತಲಿಗೊದಲುರಿಯ ಜ್ವಾಲಿ
ಸುಡಸುಡು ಇಂಥ ಈ ಸಪ್ಪ ಬಾಳೆ ನಿಂತೇನ ದೀಪಕಂಬ!
ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ನೆರಳ ತಿರಗತಾವ ಊರ ಕೇರಿ ತುಂಬ.

ಕಣ್ಣ ಕಾಡಿಗೀ ಕೆನ್ನಿಗಿಳಿಧಾಂಗ ಮೂಡತಾವ ನೆನಪ.
ಕೌದಿಯೊಳಗ ಹುಡುಕಾಡತೇನ ಹೊಳ್ಯಾಡತೇನ ಮತ್ತ
ಜೋಡನಾಗರಾ ತಿಡೀ ಬೀಳತಾವ ಕನಸಿನಾಗ ಬಂದಾ;
ಏನಾಡತಾವ ತಳಕಾಡತಾವ ರೆಂಟೀಯ ಸಾಲ ಹಿಡದಾ.

ಬೆವರ ಆಗಿ ಹರಿದಾಡತೇನು ಇಡಿ ಹೊಲಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡಾ
ಹಸಿಗೆ ಹಸೀ ಬೆರೆತಾಗ ಅಯ್ ಶಿವನ ಏಳತಾವ ನವಿರಾ!
ಬೆಳೆ ಏಳತೈತಿ ತೆನಿಗೊಂದ ಹಕ್ಕಿ ನಗತಾವ ಒಂದಸವನಾ
ಕಣ್ಣ ತೆರೆದರೇನೈತಿ ಹಾಳು ಮುದಿರಾತ್ರಿ ಮಗ್ಗುಲಾಗ!

ಕಡೀಬೇಕ ಅಹ ಕಚ್ಚಬೇಕ ಹಿಂಗಪ್ಪಬೇಕೊ ನಾನಾ
ಗಿಣಿ ಹಣ್ಣಿಗೀ ಜೋತು ಬಿದ್ದಾಂಗ ಎಳೀಬೇಕೊ ನಿನ್ನಾ
ತೆಕ್ಕಿಮುಕ್ಕಾಗ ನೆಗ್ಗಬೇಕೊ ಮೀಸಲದ ಮಿಂಡ ಬಾರೊ
ಮಿಂಡಿ ಬಿದಿರ ನಿಂತೇನೊ ತೆರೆದು ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗಿ ಸೇರೋ

ನಿನ್ನ ಬಸವಿ ಬಸವಳಿಯತೇನೊ ಬಾ ಮೀಸೆ ಹೊತ್ತ ಧೂರಿಯೆ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೆ ಹಿಡದರಲ್ಲೆಲ್ಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಕರಗುವೆನೊ ತೋಳಿನೊಳಗೆ
ಕೋಳಿ ಒಣಗೀಯೆ ಹೋಳಿನಂಥ ತುಟಿಗಲ್ಲ ಕಡಿಯೊ ಗೆಣಿಯಾ
ಘಾಸಿಯಾಗಿ ಕನಸಿನಲಿ 'ಮಾವಾ' ಅನ್ನುವೆನೋ ಮೀಸಲೊಡೆಯ!

ಹಾಳಬಾಂವ್ಯಾಗ ನೀರ ಸೆಲೆ ಝಮ್ಮಂತ ಒಡೆದು ಬರಲಿ
ಕೆಳಗ ಹಾಕಿ ನೀ ಕುಟ್ಟೊ ನನ್ನ!
ಏ ನಾದೊ ನನ್ನ
ಲೇ ಮಾಡೊ ಜಿಬ್ಬಿಜಿಬ್ಬಿ!
ಅಲ್ಲಿತನಕ, ತೊಡಿ ಬೆವರುತನಕ ನವಿರೇಳುತನಕ, ತೆನಿ ಮೂಡುತನಕ
ನಾ ಕುಣೀಬೇಕ ಮೈ ಮಣೀಬೇಕ ಕಾಲ್ ದಣೀಬೇಕ ತಾಯಿ
ಹುಚ್ಚಿಯಾಂಗ, ಮೈ ತುಂಬಿಧಾಂಗ ಬೆದಿಮಣಿಕಿನ್ನಾಂಗ ಆಗಿ!

ಎರಡು

ಅಪ್ಪಾ ಸೂತ್ರಧಾರ ಕೇಳೊ ಕನಸ ಕಂಡಿನೆ
ಸುಖದ ನೋವ ಸದ್ಧಮಾಡಿ ಹೆಂಗ ಹೇಳಲೆ ||ಪ||

ಬೆಳ್ಳಿ ತೊಡಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರಿ ಬೆರಗ ಕಂಡಿನೆ
ಬೆನ್ನನೇರಿ ಚಿನ್ನದುರಿಯ ಕಾಡ ಕಂಡಿನೆ ||

ಅಯ್ ನನ ಶಿವನ ಆರ್ಯಾಣದಾಗ ಅರಳಿ ಶಿರಸಲ
ಎಲ್ಲಿ ಕೈಯ ಹಾಕಲಲ್ಲಿ ಗೊಂಚಲ ಗೊಂಚಲ ||

ಹಿಂದ ಮುಂದ ತಂಪಗಾಳಿ ತೀಡಿ ಸಳಸಳ
ಚಿನ್ನ ತೊಡಿಯನೂರಿ ಸುರಿಸೇನ ಹೂವ ಬಳಬಳ ||

ಹೂವ ಕರಗಿ ಕೆಂಪ ನೀರ ಕೆರಿಯ ಕಂಡಿನೆ
ಯೋಳ ಹೆಡಿಯ ಕಾಳ ನಾಗ ದೊರೆಯ ಕಂಡಿನೆ ||

ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಹೆಡಿಯ ಚುಚ್ಚಿದಾ
ಮೈಯನೊಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿದು ಮುದ್ದಿ ಮಾಡಿದಾ ||

ಬಳಸಿ ಆಗುಮಾಡಿ ಸಾಗಿ ಸಂದು ಹೋದನೋ
ಸುಖದ ನೋವ ಎದಿಗಿ ನಟ್ಟು ದಾಟಿ ಹೋದನೋ ||

ಮೂರು

ಬಿಟ್ಟಂಥ ಬೇರ ಹರಿದಾವ | ಕೂಸ ಚೀರ್ಯಾವ
ಮುಗಲ ನೋಡ್ಯಾವ | ಮಣ್ಣ ಬಗದಾವ |
ಋನ ಗುರುತ | ಎಲ್ಲಾಪಾಕ ಮರತ ತಿರಗ್ಯಾವ ಸುತ್ತಮುತ್ತಾ ||

ಮೈಮ್ಯಾಗ ಬರಿಯಲೇನ ಗೆರಿ | ಯೋಳಪಟ್ಟಿ ಕರಿ
ಗೆರಿಗೊಂದ ಗಂಟ | ಗಂಟಿಗೊಂದ ತೂತ |
ತೂತಿಗೊಂದ | ಕಣ್ಣಮಾಡಿ ನೋಡಲೇನ ಬಿಳಿ ಮೋಡಾ ||

ದೂರ ದೂರ ಹಸರ ಹಾರೇತಿ | ಹಸಿ ಸರದೈತಿ
ಬಾವಲಿ ಜೋತಾವ | ಹದ್ದ ಹಾರ್ಯಾವ
ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿ | ದಾನೊ ಒಳಗ ದೊರಿ ಜರಾ ಕಣ್ಣ ತೆರಿ ||

ನಾಲ್ಕು

ಏ ಕುರುಬರಣ್ಣಾ | ಸತ್ಯುಳ್ಳ ಶರಣಾ
ಕಾಪಾಡೊ ಕುರಿಗಳನಾ |
ಮಾಡುವೆ ನಮನಾ ||ಪ||

ಅರಿಯಬಾರದ ಅರಸ ಒಳಗೆ ಬಾರದೆ ಕುಳಿತ
ಒಳಹೊರಗ ಆದಾವೊ ಹೊರತ
ಹೊಳಿದ ಹೊಲಿಗಿಯ ಭೇದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಾದವೊ
ಮರತೇವು ದೊಡ್ಡಿಯ ಗುರುತ
ಕಳಕೊಂಡು ಹಳಹಳಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ ತಿರಿಗೇವ
ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಮರುಳಾದವಣ್ಣಾ ||

ಒಳಗ ಗದ್ದಿಗಿ ಮ್ಯಾಲ ಹುಲಿ ಬಂದ ಕುಂತಾವ
ತಳಕಿತ್ತು ಓಡದಿರೊ ಧೀರಾ
ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಹೊರಗ ಹೆಂಗರೆ ಉಳಿವಿ
ಕಾರ್ಯಾಕಾರಣಕಾದ ವೀರಾ
ನಮ್ಮೊಳಗ ನೀನಡಕ ನಿನ್ನೊಳಗ ನಾವಡಕ
ಬಿಟ್ಟರೇನಿದೆ ಬರಿಯ ಬಣ್ಣ ||

ಕಂಡ ಕಂಡವರೀಗಿ ಕೈಮುಗದ ಕೇಳೇವ
ಕಂಡೀರೇನರಿ ನಮ್ಮ ದೊರಿಯ?
ಬಿಳಿಯ ಹೊಳಪಿನ ಯಕ್ಷಿ ಕ್ಷಿತಿಜದಂಚಿನ ಬೆಳಕ

ಕಣ್ಣೊಳಗ ಕುಕ್ಕಿದಳಯ್ಯ
ಅಕ್ಷಿಯೊಳಗಡಗಿರುವ ನಿಕ್ಷೇಪವೇ ಬಾರ
ಅಳಿಸೊ ಉಳಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನಣ್ಣ ||

ಐದು

ಹೊಯ್ಯೊ ಹೊಯ್ಯೊ ಮಳಿರಾಯ
ಹೊಯ್ಯೊ ಹೊಯ್ಯೊ ರೇ ||ಪ||

ಈಗ ಬರತೇನಂತ ಹೇಳಿ ಹೋದವನೆಲ್ಲಿ
ನೀ ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾದೆಲ್ಲಿ |
ನೆಲ ಬಿರಿತು ಪಾತಾಳ ಬಿಸಿಯಿಸಿರ ಹಾಕೀತು
ಹಸಿರೆಂಬೊ ಶಬುದ ಮರೆಯಾಗಿ |
ಮರುಗುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮೈಯಾನ ಹಸಿ ಆರಿ
ತೊಡಿಯ ಬೆಂಕಿಯ ಮರೆತಿ ಮಳೆರಾಯಾ
ಸುರಿಯೊ | ಪಾತಾಳ ತುಳುಕಲಿ ಮಳೆರಾಯಾ ||

ಕೆರಿ ಬಾವಿ ತಳ ಒಣಗಿ ಬರಿ ಮೂರ ಹನಿ ನೀರ
ಒಂಟಿ ತಾರಿಯ ನೆರಳ ಮೂಡ್ಯಾವ |
ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಳಿಗುಳು ಬರಿ ಬಚ್ಚಲಾದಾವ
ಮರಿಮೀನ ಹೊಟ್ಟಿಯ ಹೊಸದಾವ |
ಮೈ ತೊಗಲ ಕಪ್ಪಾನ ಕಂಬಳಿ ಮಾಡೇವ
ಗುರಚೀಯ ತಿರಿಗೇವ ಮಳಿರಾಯ
ಸುರಿಯೊ | ಪಾತಾಳ ತುಳುಕಲಿ ಮಳೆರಾಯಾ

ಆರು

ಹಾರಿ ಹಾರೈಸುವೆ
ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸುವೆ
ತೋರೆಯೊ ಕರುಣಾ | ಬಾರೊ ಮೋಹನಾ ||ಪ||

ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬಂದಂಥಾ ಅರಳು ಮಲ್ಲಿಗಿ ಹೂವ
ಮದಾ ಮೂಸಿ ಕೈ ತುರಿಸಿ ಉರುಪ ಹೆಚ್ಚಿಸದಾವ
ನನ್ನ | ನುಡುವ ತೊಡುವಂಥ ಶ್ರೀಮಂತ |
ಏ ಧೀಮಂತಾ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ

ಲಜ್ಜೆ ನಾಚಿಕೆ ಮಾನಾ ಕಳಚಿ ಬರಿಮೈಯಾದೆ
ನೆನಪಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವೆ
ಹೊಟ್ಟೆ | ಬಗಿದು ಒಳಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನೊ
ನವಿರೇಳುವೆನೊ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ

ಎಸಗುವ ಎಸಕದ ಹೆಸರ ಗೊತ್ತಿರದಾವ
ಉಲಿದುಲಿದು ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸಂತೀಯ ಮಾಡಾವ
ಇಂಥಾ | ಮಾತಿನ ಪಾತಕವ್ಯಾಕೊ |
ಎಂಜಲ ಬದುಕೊ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ

ಎಡವೀದಂಥಾ ಗೊತ್ತ ಮರೆತು ಅರಸುವಿಯತ್ತ
ವಾಕಿನಿಂದಲೆ ವಸ್ತು ಹಿಡಿವೆನೆಂಬುವುದೆತ್ತ
ನಿನ್ನ | ಸಂದೇಹದೊಳು ದೇಹಾ ಮರತಿ |
ದೇಹಾ ಮರತಿ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ

ಚರ್ಮ ಸ್ಪರ್ಶಕೆ ಒಳಗೊ ಸ್ಪರ್ಶ ಜರ್ಮಕೆ ಒಳಗೊ
ಚಕಮಕಿ ಕಿಡಿಯೊಳಗ ನನ್ನ ನಿನ್ನಯ ಅರಿವೊ
ಹುಟ್ಟಿ | ಹೊಂದಿ ಬಂದೇವೊ ಈ ಶಾಪ |
ಬಿಡದ ಶಾಪ | ಹಾ ದೊರೆಯೆ